

॥ शीलं परं भूषणम् ॥

हीरक महोत्सवी वर्ष

राष्ट्रीय शिक्षण संस्था, लाखनी द्वारा संचालित

समर्थ महाविद्यालय, लाखनी

जि. भंडारा

अर्चना वार्षिकांक २०२३-२४

भारताची चंद्रयान-३ मोहीम

(कनिष्ठ, वरिष्ठ व पदव्युत्तर)

नॅक मानांकन 'B'+ (कला, वाणिज्य आणि विज्ञान)

॥ शीलं परं भूषणम् ॥

हीरक महोत्सवी वर्ष

राष्ट्रीय शिक्षण संस्था, लाखनी द्वारा संचालित

समर्थ महाविद्यालय, लाखनी

जि. भंडारा

नेक मानांकन 'B'+ (कला, वाणिज्य आणि विज्ञान)

ISBN

9 789334 098884

Archana Warshikank अर्चना वार्षिकांक 2024

अर्चना वार्षिकांक

❖❖❖ संपादक मंडळ ❖❖❖
2023-24

❖ प्राचार्य ❖
डॉ. दिगांबर कापसे

❖ संयोजक ❖
प्रा. डॉ. बंडू चौधरी

❖ सहसंयोजक ❖
प्रा. अजिंक्य भांडारकर

❖ सहसंयोजक ❖
प्रा. रुपाली खेडीकर

गोपाल लांजेवार
मुख्य संपादक

वर्षा नंदेश्वर
सहसंपादक

चंद्रहास खंदारे
सदस्य

विनय रोकडे
सदस्य

तृप्ती पारधी
सदस्य

दिवंकल चानोरे
सदस्य

प्राची पटले
सदस्य

श्रेया काडगाये
सदस्य

तोसिफ खान
सदस्य

शुक्सारिखे पूर्ण वैराग्य ज्याचे।
वशिष्ठापरी ज्ञान योगेश्वराचे।
कवी वाल्मिकासारखा मान्य ऐसा।
नमस्कार माझा सद्गुरू रामदासा ॥

श्री. आल्हाद दि. भांडारकर
(लाखनीकर)
अध्यक्ष, राष्ट्रीय शिक्षण संस्था लाखनी

डॉ. दिगांबर द. कापसे
प्राचार्य,
समर्थ महाविद्यालय, लाखनी

प्रेरणास्थान

शिक्षणमहर्षी

स्व. बापूसाहेब लाखनीकर

संस्थापक, राष्ट्रीय शिक्षण संस्था, लाखनी

संपादकीय

काही थोडेसे...

सुहृदांनो

सत्र 2023-24 हे महाविद्यालयाच्या इतिहासातील सुवर्ण क्षण असून महाविद्यालयाला 60 वर्ष (हीरक महोत्सवी) पूर्ण होत आहेत. या अनुषंगाने अर्चना वार्षिकांक प्रकाशित करतांना आम्हाला अतिशय आनंद होत आहे. या अंकात वर्षभरातील महाविद्यालयातील विभागांचा संक्षिप्त अहवाल, महत्वपूर्ण घटना, सुविचार आणि मराठी, इंग्रजी, संस्कृत आणि हिंदी या भाषांमधील विद्यार्थ्यांनी लिहिलेले विविध विषयावरील लेख, कविता तसेच वर्षभरात झालेल्या कार्यक्रमांवर प्रकाश टाकून हा अंक तयार करण्यात आलेला आहे.

14 जुलै 2023 रोजी भारत देशातील ऐतिहासिक खगोलशास्त्रीय घटना म्हणजे चंद्रयान - 3, या कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या (AI) काळात आमचे विद्यार्थी अनेक विषयांशी जोडल्या गेले व निरंतर प्रगतीच्या दिशेने वाटचाल करीत आहेत. त्याचेच प्रतिबिंब अनेक लेख आणि कवितांमधून पाहवयास मिळते.

अर्चना वार्षिकांक संपादनासाठी महाविद्यालयातील अनेकांचे सहकार्य लाभले आहे. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे तसेच इतर सर्व प्राध्यापक वृंद यांचे आम्ही विशेष आभारी आहोत.

प्राचायचि मनोगत...

समर्थ महाविद्यालयाची वाङ्मयीन परंपरा आणि विद्यार्थ्यांच्या सर्जनशीलतेला चालना देणारे सत्र 2023-24 चे अर्चना वार्षिकांक प्रकाशित होत असतांना आम्हाला अत्यानंद होत आहे. या प्रकाशनाच्या निमित्त्याने विद्यार्थी आपल्या बुद्धिमत्तेला चालना आणि कल्पनाशक्तीला जागृत करून वाङ्मयीन बीजे पेरीत असतात. त्याची फलनिष्पत्ती म्हणजे 'अर्चना वार्षिकांक'.

प्रजा नवनवोन्मेषशालिनी प्रतिभा मता
तननुप्राणनिजावद् वर्णनानिपुणः कवि

प्रतिभा म्हणजे काय तर, तेजाच्या नित्यनियमित उन्मेषाने झळाळणारी बुद्धी आणि अशा प्रतिभेच्या तेजाचा संचार झाल्याने ज्याची वर्णनेही जिवंत भासतात तो कवी.

या संपादनाच्या निमित्त्याने उद्याचे नवे साहित्यिक आकाराला येण्याची प्रक्रिया महाविद्यालयीन स्तरावर गतिमान व्हावी तसेच विद्यार्थ्यांच्या जागृत संवेदनशील मनाचे कलात्मक दर्शन यातील लेखनाच्या निमित्त्याने करावे ही विद्यार्थ्यांकडून सार्थ अपेक्षा आहे . महाविद्यालयाच्या हीरक महोत्सवी वर्षात प्रकाशित होणाऱ्या अर्चना वार्षिकांकासाठी सर्व विद्यार्थी, प्राध्यापक, कर्मचारी वर्ग, पालक , माजी विद्यार्थी यांना शुभेच्छा!

धन्यवाद...!

महाविद्यालयास प्राप्त विद्यापीठीय सन्मान

विद्यापीठाचा आदर्श लेखक पुरस्कार स्विकारतांना डॉ. धनंजय गभणे दि. 5 सप्टेंबर 2023

विद्यापीठाचा आदर्श शिक्षकेत्तर कर्मचारी पुरस्कार स्विकारतांना श्री विनोदकुमार रामटेके दि. 5 सप्टेंबर 2023

विद्यापीठाचा राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचा उत्कृष्ट स्वयंसेवक पुरस्कार स्विकारतांना चंद्रहास खंडारे दि. 25 सप्टेंबर 2023

छात्रसंघ

अध्यक्ष
अनिकेत दीक्षीत
एम.ए.(राज्यशास्त्र)

सचिव
भाग्यश्री नंदेश्वर
बी.एस्सी.

सैन्यात रुजू झालेले छात्रसैनिक

शुभम रामटेके

करण बघेले

रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठ आंतरमहाविद्यालय मैदानी स्पर्धा- 2023-24 महाविद्यालयाचे गुणवंत खेळाडू विद्यार्थी

चंद्रहास खंडारे
(कास्यपदक)
20 कि.मी.चालणे

सुमित मसराम
(कास्यपदक)
मिक्स रिले 4X100

स्वाती उईके
(सुवर्णपदक, रौप्यपदक,
कास्यपदक) लांबउडी,
400 मिटर धावने
मिक्स रिले

सायली उईके
(सुवर्णपदक, कास्यपदक 2)
तिहेरी उडी, लांबउडी
मिक्स रिले

सूजीत बाभरे
(कास्यपदक)
मिक्स रिले

श्रेयश लांजेवार
(रौप्यपदक)
लांबउडी

समीर देशमुख
(सुवर्णपदक)
हॅमर थ्रो

❖ झोप ❖

चंद्रयान-3

आदित्य L-11

राष्ट्राभिमान

भुषण

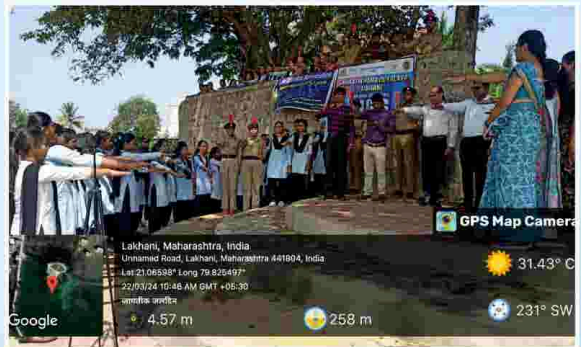
महोत्सव

समर्थ परिवार

सोनेरी क्षणचित्रे

हीरक महोत्सव

समर्थ महाविद्यालय, लाखनीचा गर्व आम्हाला,
शिक्षा, संस्कार आणि ज्ञानाची जननी जणू झाली.

हीरक महोत्सव साजरा, पन्नास वर्षांची कहाणी,
प्रयत्नांची पराकाष्ठा, हे आम्हा सर्वांचा अभिमानी.

विद्यार्थ्यांचा उज्वल भविष्य घडवणारा,
प्रेम, संस्कार आणि ज्ञान दिला जणू साकार करणारा.

शिक्षकांचा आशीर्वाद, मार्गदर्शनाने मिळाली,
विद्येची नवी कक्षा, जीवनाला दिशा देणारी.

अनेक विद्यार्थी बनले डॉक्टर, उद्योजक, अभियंते आणि शास्त्रज्ञ,
समाजसेवा, क्रीडा, कला क्षेत्रातही अग्रगण्य.

प्रत्येक पावलावर शिक्षणाच्या दीपज्योतीने उजळले,
समर्थ महाविद्यालय, लाखनीने आम्हाला सदैव प्रेरित केले.

स्मरणीय हीरक महोत्सव, आनंदाचा सण साजरा,
पन्नास वर्षांच्या सुवर्णकाळाचा अभिमान आम्हाला.

सर्वांनी एकत्र येऊन, यशाचा इतिहास जोपासू,
समर्थ महाविद्यालय, लाखनीला शुभेच्छा देऊन जणू.

समर्थ महाविद्यालय, लाखनीचे हीरक महोत्सवी वर्षा निमित्त
आपणा सर्वांना हार्दिक शुभेच्छा!

शिक्षणमहर्षी बापूसाहेब लाखनीकर

जानाच्या या अविरत ज्योतीचे दिपवणारे,
शिक्षणमहर्षी बापूसाहेब लाखनीकर, महान विभूषित वारे।

समाजाच्या उन्नतीसाठी अर्पण केले जीवन,
शिक्षणाच्या प्रकाशात, घडविले नवयुगाचे भविष्य निर्मल।

त्यांच्या अथक प्रयत्नांनी फुलविले शाळांचे बगिचे,
विद्यार्थ्यांच्या जीवनात फुलविले सुवासिक फुलांचे चित्र विचित्र पिचे।

गरीबांच्या शिक्षणाची ज्योती, त्यांनी पेटविली उंच,
शिक्षणाच्या धाग्यात, जोडले जीवनाचे सूत्र अनेक।

त्यांच्या मार्गदर्शनाने, शिक्षणाची नवी दिशा मिळाली,
विद्यार्थ्यांच्या उज्वल भविष्यासाठी, त्यांनी नवी वाट दाखविली।

प्रत्येक विद्यार्थ्याला त्यांनी दिला आत्मविश्वासाचा धडा,
शिक्षणाचे महत्त्व, त्यांनी समजावले जणू ईश्वराचा आशीर्वाद।

शिक्षणमहर्षी बापूसाहेब, तुमच्या कार्याला सलाम,
तुमच्या प्रेरणेने घडवू, नवे युग, नवी पहाट, नव्हे तर शिक्षणाचा नवा अल्पविराम।

तुमच्या आठवणीने उजळेल, शिक्षणाच्या प्रत्येक पायरीचा अंक,
शिक्षणमहर्षी बापूसाहेब लाखनीकर, तुमच्या चरणी सदैव नतमस्तक।

शिक्षणमहर्षी बापूसाहेब लाखनीकर यांच्या कार्याला वंदन,
त्यांची जीवनगाथा आम्हा सर्वांसाठी आदर्श।

अनुक्रमणिका

क्र.	अंतरंग	अंतरंगाचे शिल्पकार	पृष्ठ क्रमांक
❖ संस्कृत ❖			
28.	शिक्षक दिवसस्य महत्त्वम्	प्रजा दिघोटे	50
29.	अमृतवाणी संस्कृत भाषा	अंकिता मेश्राम	50
30.	पर्यावरणम्	हिना उरकुडे	51
❖ राष्ट्रभाषा हिंदी ❖			
31.	समय प्रबंधन	पूर्णिमा टेंभूणे	54
32.	पर्यावरण	राजश्री टेंभरे	55
33.	एन.सी.सी. शिबीर के अनुभव कथन	रोहिणी निखाडे	55
34.	संत कबीर के दोहे	जीवंतिका जांभुळे	56
❖ विभागांचे अहवाल ❖			
35.	मराठी विभाग	डॉ. बंडू चौधरी	58
36.	संस्कृत विभाग	प्रा. रूपाली खेडीकर	58
37.	गृहअर्थशास्त्र विभाग	प्रा. डॉ. स्मिता गजभिये	59
38.	इतिहास विभाग	प्रा. डॉ. दिगांबर कापसे	61
39.	भूगोल विभाग	प्रा. स्वाती नवले	61
40.	अर्थशास्त्र विभाग	प्रा. युवराज जांभूळकर	62
41.	राज्यशास्त्र विभाग	प्रा. लालचंद मेश्राम	63
42.	समाजशास्त्र विभाग	प्रा. बाळकृष्ण रामटेके	63
43.	संगीत विभाग	प्रा. राखी मथुरे	64
44.	वाणिज्य विभाग	प्रा. डॉ. सुनंदा रामटेके	65
45.	science Department	Dr. Bhaskar P. Parwate	66
46.	सांस्कृतिक विभाग	डॉ. बंडू चौधरी	67
47.	ग्रंथालय विभाग	प्रा. डॉ. धनंजय गभणे	69
48.	शारीरिक शिक्षण विभाग	प्रा. डॉ. धनंजय गिन्हेपुजे	70
49.	राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग	प्रा. डॉ. धनंजय गिन्हेपुजे	71
50.	राष्ट्रीय छात्र सेना विभाग	कॅप्टन बाळकृष्ण कारु रामटेके	71
51.	महिला तक्रार निवारण विभाग 2023-24	डॉ. संगिता पंकज हाडगे	72
52.	प्राथना योग आणि साधना	प्रा. डॉ. संदीप कुमार सरैया	74
53.	करियर गायडन्स सेल व करिअर कट्टा	प्रा. डॉ. संदीप कुमार सरैया	75
54.	यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ	डॉ. प्रा. सुरेश बन्सपाल	76
55.	इतर उपक्रम	प्रा. डॉ. संदीप कुमार सरैया	76

अनुक्रमणिका

क्र.	अंतरंग	अंतरंगाचे शिल्पकार	पृष्ठ क्रमांक
❖ माय मराठी ❖			
1.	'उसवण' आणि 'टिंगाण' यांच्या बदल थोडे काही	प्रा. अजिंक्य भांडारकर	21
2.	बाबा	शुभांगी बोकडे	22
3.	आयुष्य	नंदिनी अर्जुन खंडाईत	23
4.	अफजलखान वध	विनय संजय रोकडे	24
5.	मतदानाचा अधिकार	प्रणाली वंजारी	25
6.	चंद्रयान - 3	हिमांशी क्षीरसागर	26
7.	वाढती लोकसंख्या	अमित डोंगरे	27
8.	भेदभाव	पूजा आगाशे	28
9.	यशस्वी होण्याचे मूलमंत्र	सोनल पराते	29
काव्यकुंज			
10.	मुकनायक	श्रेया काडगाये	31
11.	क्षण	कल्याणी गजभिये	31
12.	मला ही वाटत कधी-कधी	नंदिनी अर्जुन खंडाईत	32
13.	आई	प्रियंका सोनकुसरे	32
14.	मैत्री	प्राची कन्हैयालाल पटले	33
15.	मला माझाच हेवा	आकांशा नागदेवे	33
16.	स्वामी रामदास	अजिंक्य	34
17.	माझे विठ्ठल रखुमाई	विनय रोकडे	34
❖ English Articals ❖			
18.	Hema Sane	Dhanashree Patre	37
19.	Artificial Intelligence	Shreya Hemraj Vadichar	40
20.	Chemistry Nobal Prize 2023	Janvi Mithinath bhure	40
21.	The Benefits Of Learning Form Failure	Vaishnavi Prakash Karanjekar	41
22.	Robert Koch's (1843-1910) Contribution To Microbiolog	Nikita Gondhale	42
23.	Artificial Intelligence	Toshali Parmanand Meshram	43
24.	" Noble Prize Chemisty" 2023	Mahejbin Ajim Turak	43
25.	The Hidden Beauty Of Mathematics	Twinkal Thamdeo Chanore -	44
26.	Contribution Of Louis Pasteur	Vaishnavi Prakash Karanjekar	46
27.	No Men Are Foreign	Jivantika Jambhule	47

साहित्य अकादमी पुरस्कार 2023-24

मराठी

साहित्य अकादमी पुरस्कार 2023

रींगाण (कादंबरी) लेखक - कृष्णात खोत

साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार वर्ष 2023

अनुवाद का शीर्षक - ब्रह्मोस एका अज्ञात संशोधन

यात्रेची यशोगाथा अनुवाद - अभय सदावर्ते

मूळ कृति शीर्षक - सक्सेस मंत्र ऑफ ब्रह्मोस

(कथेतर), अंग्रेज़ी, लेखक - ए. शिवतनू पिल्लई

साहित्य अकादमी बाल पुरस्कार

2024 - समशेर आणि भूतबंगला (कादंबरी) - भारत सासणे

2023 - छंद देई आनंद (कविता) - एकनाथ आव्हाड

साहित्य अकादमी युवा पुरस्कार

2024 उसवण (कादंबरी) - देवीदास सौदागर

2023 स्वतःला स्वतः विरुद्ध उभं करताना (कविता)

- विशाखा विश्वनाथ नारायण

'उसवण' आणि 'रिंगण' यांच्या बदल थोडे काही

प्रा. अजिंक्य भांडारकर
मराठी विभाग

2023 - 24 या वर्षातील साहित्य अकादमी पुरस्कार प्राप्त 'उसवण आणि रिंगण' यांच्या बदल थोडे काही लिहिणे आवश्यक वाटते. या कादंबऱ्यांचा अनुषंगाने देविदास सौदागर आणि कृष्णात खोत यांच्या साहित्य विश्वातील आणि त्यामुळे आलेल्या ग्रामीण संस्कृतीचे जीवन आपल्याला बघायला मिळते. या बदल थोडे काही...

देविदास सौदागर यांच्या 'उसवण' कादंबरीला 2024 चा युवा साहित्य अकादमी पुरस्कार मिळाल्यामुळे त्यांच्या लेखनप्रवासातील एक महत्त्वपूर्ण टप्पा गाठला आहे. 'उसवण' ही कादंबरी एक साध्या शिंप्याच्या आयुष्याचे, त्याच्या संघर्षाचे आणि त्याच्या स्वप्नांचे संवेदनशील चित्रण करते. तुळजापूरमधल्या एका साध्या चार पत्र्यांच्या खोलीत सुरु झालेली ही कहाणी एका शिंप्याच्या दैनंदिन आयुष्याचे आणि त्याच्या आव्हानांचे उत्कृष्ट चित्रण करते. देविदास सौदागर, स्वतः शिंपी असल्याने, त्यांनी अनुभवलेल्या वास्तवतेला त्यांच्या लेखणीतून प्रकट केले आहे. कादंबरीची कथा आपल्या शब्दांच्या धाग्याने उसवलेल्या समाज व्यवस्थेला जोडते. ऑनलाईन शॉपिंगच्या काळात शिंप्यांचा व्यवसाय टिकवून ठेवण्याची समस्या, त्यांचे संघर्ष, आणि ग्रामीण भागात त्यांना जूझावे लागणारे आव्हानांचे सजीव चित्रण 'उसवण' मध्ये केले आहे. शहरी भागातील शिंप्यांच्या तुलना ग्रामीण भागातील शिंप्यांच्या स्थितीशी करताना, देविदास यांनी एका सामाजिक प्रश्नाला वाचा फोडली आहे. या कादंबरीत शिंपीचे दुःख, पराभव आणि त्याची लढाई अतिशय संवेदनशीलतेने मांडली आहे. शिंपीच्या व्यवसायातील बदलत्या काळानुसार होणारे बदल, ग्रामीण भागातील शिंप्यांच्या संघर्षाची वास्तवदर्शी मांडणी या कादंबरीत आढळते. ऑनलाईन शॉपिंगच्या जमान्यात, शिंप्यांचे

मोजके व्यवसाय कसे अस्तित्वात राहिले आहेत, आणि त्यांना कसे अस्तित्वासाठी झगडावे लागत आहे हे लेखकाने अचूकपणे दर्शविले आहे. कादंबरीच्या नायकाच्या मागे एक खरीखुरी नायिका असल्याचे दाखवून, देविदास यांनी आपल्या नायिकेला पुरस्काराबद्दल आनंदाश्रू ओसंडून वाहताना दाखवले आहे. "वेदनाला पुरस्कार दिल्याने वेदना संपत नाही," हे देविदास यांचे वाक्य या कादंबरीच्या मुळाशी आहे. पुरस्कारामुळे आलेली जबाबदारी आणि युवा लेखक म्हणून सरकार दरबारी असलेल्या अपेक्षाही त्यांनी व्यक्त केल्या आहेत. देविदास सौदागर यांच्या लेखणीतून प्रसारित झालेल्या या कादंबरीने साहित्य क्षेत्रात आपली वेगळी छाप पाडली आहे. 'उसवण' ही केवळ एका शिंप्याची कथा नसून, ती आहे एक सामाजिक प्रश्नांची गुंफण. यामुळेच या कादंबरीला युवा साहित्य अकादमी पुरस्कार मिळाला आहे.

रिंगण ही कादंबरी मराठी साहित्यामधील एक महत्त्वाची आणि उल्लेखनीय रचना आहे. कृष्णात खोत यांनी लिहिलेली ही कादंबरी ग्रामीण जीवनाच्या अंतरंगातील विविध पैलूंचे संवेदनशील आणि वास्तववादी चित्रण करते. त्यांच्या लेखणीतून ग्रामीण जीवनातील कठोर परिश्रम, संघर्ष, आनंद, दुःख, आणि विविध मानवी भावनांचे अनोखे मिश्रण समोर येते. एका छोट्या खेड्यातील असून त्यामध्ये प्रमुख पात्रांच्या जीवनातील संघर्ष आणि त्यांचे सामाजिक-आर्थिक परिस्थितीशी असलेले नाते अधोरेखित केले आहे. कृष्णात खोत यांनी ग्रामीण जीवनातील समस्या, परंपरा, संस्कृती आणि ग्रामीण अर्थव्यवस्थेतील बदलत्या स्थितीचे सूक्ष्म विश्लेषण केले आहे. कथानकातील पात्रांच्या संवादातून आणि घटनाक्रमातून त्यांच्या जगण्यातील विविध पैलू कथानकातील पात्रांच्या संवादातून आणि घटनाक्रमातून

त्यांच्या जगण्यातील विविध पैलू उलगडतात. कृष्णात खोत यांच्या लेखनशैलीची खासियत म्हणजे त्यांनी वापरलेली भाषा आणि त्यातील सहजता. त्यांच्या लेखनात स्थानिक बोलीभाषेचा वापर मोठ्या कौशल्याने केला आहे, ज्यामुळे कथा अधिक जिवंत वाटते. त्यांच्या वर्णनांमध्ये तपशीलवारता आणि संवेदनशीलता असते, ज्यामुळे वाचकांना त्या जगण्याचे एक अनुभवात्मक दर्शन होते. 'रिंगाण' ही कादंबरी केवळ एका विशिष्ट काळातील जीवनाचे चित्रण करत नाही, तर तिचे विचार आजही तितकेच सुसंगत आहेत. ग्रामीण भागातील शेतकऱ्यांचे जीवन, त्यांची परिस्थिती आणि समाजातील त्यांचे स्थान यासंदर्भात ही कादंबरी आजच्या काळातही लागू पडते. कृषी संकट, ग्रामीण अर्थव्यवस्थेतील बदल आणि सामाजिक अन्याय यांसारख्या विषयांवर ही कादंबरी वाचकांना विचार करण्यास प्रवृत्त करते. 'रिंगाण' कादंबरीचे एक प्रमुख वैशिष्ट्य म्हणजे ती ग्रामीण समाजाच्या वास्तवाची समर्पक मांडणी करते. कादंबरीतील पात्रांच्या भावनिक आणि मानसिक संघर्षांचे सूक्ष्म चित्रण केले आहे. तसेच, लेखकाने ग्रामीण संस्कृतीतील विविध परंपरा आणि रीतीभाती यांचे मार्मिक वर्णन केले आहे. या कादंबरीतून ग्रामीण जीवनातील समस्यांचे समाधान शोधण्याचा प्रयत्न दिसून येतो, जो आजही तितकाच महत्वाचा आहे. कृष्णात खोत यांच्या 'रिंगाण' या कादंबरीने मराठी साहित्याला एक नवीन दृष्टिकोन दिला आहे. ग्रामीण जीवनाचे सत्य आणि संवेदनशीलता यांनी भरलेली ही कादंबरी वाचकांना विचार करायला लावणारी आहे. ग्रामीण जीवनाचा असा सखोल अभ्यास आणि त्याचे प्रामाणिक चित्रण करणे हेच या कादंबरीचे यश आहे. या दोन्ही कादंबऱ्या ग्रामीण भागातील वास्तव दर्शवणाऱ्या कादंबऱ्या असल्यामुळे आपण सर्व विद्यार्थ्यांनी नक्की वाचन केले पाहिजे हीच या क्षणी अपेक्षा.

❀ ❀ बाबा ❀ ❀

- शुभांगी बोकडे
(एम.ए. प्रथम वर्ष गृहअर्थशास्त्र)

'स्वामी तिन्ही जगाचा बाबा विना भिकारी' मला माहित आहे अशी म्हण नाही, पण जर आई विना मुल अपूर्ण असते तर मग बाबा विना ते परिपूर्ण कसे असणार...?

बाबांचा राग सर्वांनाच माहित असतो. पण त्यांचे प्रेम किती लोकांना माहित असते? बाबा रागावतो, बाबा मारतो, पण त्याहुन जास्त बाबा प्रेम करतो. आई डोळे मिटे पर्यंत प्रेम करते असे म्हणतात. पण बाबा डोळ्यात प्रेम न दाखवता प्रेम करतो हे आपण का बघत नाही.

आईला आपण जितके प्रेम करतो, तितके आपण बाबांवर का करत नाही? कठोर चेहऱ्यामागे लपलेली माया मुलांना का जाणवत नाही. बाबा शिस्त लावण्यासाठी ओरडतो, दम देतो. पण हे सारे आपल्याच चांगल्यासाठी ना!

आजारी असतांना आपल्या कडेला झोपी गेलेली आई आपल्याला दिसते मात्र बैचेन असलेला बाबा आपल्याला आठवत नाही.

फक्त एवढंच सांगू इच्छिते बाबांना भितीने नाही प्रेमाने पहा.

❀ ❀ ❀ ❀ ❀

आयुष्य

- नंदिनी अर्जुन खंडाईत
(बी.एस्सी. प्रथम वर्ष)

आयुष्य म्हणजे नक्की काय? विधात्याने दिलेली सुंदर देणगी म्हणजे आयुष्य. आयुष्य हे विधात्याने लिहिलेले एक पान आहे. पहिलं पान जन्म तर शेवटच पान मृत्यू आहे. आणि मधली पाने आपली आपल्यालाच भरायचे असतात. आयुष्य जगताना खूप हालअपेष्टा सहन कराव्या लागतील. कधी भरभरून सुख येईल तर कधी दुःखाचं पसार. साम-दाम-दंड भेद या सर्व गोष्टी असतील.

आता हे आयुष्य कसं जगायचं हे त्याचा त्याने ठरवायचं असतं. दुःख, आनंद हे आयुष्य जगण्याची घडी आहे, ती सतत पलटत असते, पण कधी बंद पडत नाही. त्यामध्ये ध्यास, संकल्प असणे गरजेचे आहे. प्रत्येकाचे एक ध्येय असते, प्रत्येकाला ते साकार करायचे असते. त्यासाठी प्रबळ आत्मविश्वासाची गरज असते. यश मिळवण्यासाठी सर्व शक्ती पणाला लावावी लागते. संकल्प लागतो. आळस झटकवा लागतो व सर्व ऊर्जा एकाच दिशेने वळवावी लागते. इच्छाशक्ती आणि आदम्य साहसाच्या जोरावर अशक्य सुद्धा शक्य होतं. आपल्या आयुष्यात जेवढं मोठं ध्येय असतं तेवढी प्रयत्नांची पराकाष्ठा जास्त असते. स्मार्ट वर्क हे सहजतेचं तर हार्ड वर्क हे असहजतेचं लक्षण आहे. आता आयुष्य कसं जगायचं हे त्याचा त्याने ठरवायचं असतं दुःख सगळ्यांनाच असतात मग दुःखात, पिचत जगायचं हे ज्याचं त्याने ठरवायचं असतं. उद्याची चिंता सगळ्यांनाच असते. पण उद्याची शाश्वती मात्र कोणालाच नसते. मग उद्यासाठी मरायचं की आजच्या सामर्थ्याने संपूर्ण आयुष्य जगायचं हे ज्याचं त्याने ठरवायचं असतं. सकाळी उठून हा आजचा माझा शेवटचा दिवस म्हणून जगायचं, काय माहित उद्या काय होईल.

याच आयुष्यावर लिहिलेल्या माझा सुंदर ओळी,
आयुष्य खूप सुंदर आहे.

फक्त कुठे बोलायचे आणि
कुठे थांबायचं हे समजायला हवं.

आयुष्य सुंदर आहेच,
फक्त किती सांगायचं आणि
किती ऐकायचं हे समजायला हवं

आयुष्य सुंदर आहेच.
फक्त कुठे तणायचं आणि
कुठे सोडायचं हे समजायला हवं

आयुष्य सुंदर आहेच,
फक्त किती करायचं आणि
कुणासाठी करायचं हे समजायला हवं
आयुष्य सुंदर आहेच,
फक्त किती रडायचं आणि
किती हसायचं हे समजायला हवं.

आयुष्य म्हणावे तर मोठे आहे म्हणावे तर छोटे. त्यामुळे कुणाविषयी अढी, राग अधिक काळ ठेवू नये. माफ करा पुढच्या कामाला लाग. याने तणावमुक्त आयुष्य जगता येईल. सर्वात महत्त्वाचे कोण काय म्हणेल याचा विचार करून काहीच निष्पन्न होत नाही, वेळ निघून जाईल. आयुष्यात चांगले वाईट अनुभव येणारच, सगळ्यांना सामोरे गेले पाहिजे. संघर्ष हा करावाच लागेल त्याचा बाऊ करून चालणार नाही. छोटी छोटी ध्येय, स्वप्ने असतील तर आयुष्य सुखकर होईल. आपल्याकडे जे नाही त्याबाबतीत असंतुष्ट असणे, सतत कुरकुर करणे यामुळे आपल्याकडे जे आहे त्याचा आनंद घेण्याबाबत कुचारपणा होऊन आयुष्यातील आनंदाचे क्षण वाया जातील. आयुष्य खूप अनमोल आहे त्याला आणखी अनमोल बनवून नव्याने साकार केले पाहिजे. नेहमी हसत आयुष्य जगलं पाहिजे. कारण आपल्या रडण्यामुळे कुणाला फरक पडत नाही. प्रत्येक अडचणींना सामोरे जाताना धीटपणे गेलं पाहिजे.

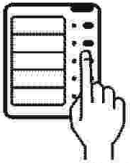

खानाने लपविल्या कट्यारने छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या पाठीत वार केला आणि त्यांना आपल्या काखेत दाबण्याचा प्रयत्न केला. छत्रपती शिवाजी महाराज पूर्वी पासून सावध होते. अफजल खानाच्या प्रहाराने छत्रपती शिवाजी महाराजांनी आपल्या मुठीतील वाघनखे काढून त्याच्या पोटात घुसवून त्याच्या आतड्याचं बाहेर काढल्या आणि त्याला ठार केले. अशा प्रकारे छत्रपती शिवाजी महाराजांनी अफजलखानाचा आपल्या बुद्धी कोशल्यतेने वध केला. अफजलखानाने "दगा दगा" म्हणत आकांत केला त्याच्या आवाजाला ऐकून बाहेर उभारलेला सय्यद आत आला अफजल खान ला ठार झालेले बघून त्याने दांडपट्ट्याने छत्रपती शिवाजी महाराजांवर हल्ला करण्याच्या प्रयत्न केला.

जिवा महालाने त्याच्या वाराला निष्फळ करून त्याच्या वर मागून हल्ला करून सय्यद ला ठार मारून छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या प्राणाचे रक्षण केले. "होता जिवा म्हणून वाचला शिवा" असे म्हणतात. झाडीत लपलेल्या सर्व मावळांनी अफजलखानाच्या सैन्यावर हल्ला करून त्यांना पळवून लावले. इतिहासात हे युद्ध प्रतापगड युद्ध म्हणून ओळखले जाते

मतदानाचे अधिकार

- प्रणाली वंजारी
(बी.एस्सी. प्रथम वर्ष)

मतदान हा आपला महत्त्वाचा अधिकार आहे. त्यामुळे मिळालेल्या या अधिकाराचा वापर प्रत्येक भारतीय नागरिकाने प्राधान्याने करावा आणि मतदानाचे कर्तव्य पार पाडावे. आपल्या देशाने लोकशाही स्वीकारली आणि आपण ही पद्धती अजूनही टिकवून ठेवली आहे. लोकशाहीने अनेक सुविधा, अधिकार, हक्क आपल्याला दिले आहेत. दर पाच वर्षांनी होणाऱ्या लोकसभा निवडणुकीत मतदारांनी बजाविलेल्या मतदानाच्या अधिकारातून केंद्रात

शासन स्थापन होते. येथे चांगली माणसे/ राज्यकर्ते असावीत, असे एक सुजाण नागरिक म्हणून आपल्याला वाटत असेल, तर कोणतीही सबब न सांगता प्रत्येकाने मतदान करावे.

मतदान हा लोकशाहीचा अविभाज्य भाग आहे आणि त्यासाठी लोकांचा आवाज असणे आवश्यक आहे. प्रत्येकाला मतदानाचा अधिकार आहे, याचा अर्थ सर्व भारतीय त्यांच्या आवडीच्या पंतप्रधानाला मतदान करू शकतात.

भारतीय राज्यघटनेत मतदानाचा अधिकार कलम 326 अन्वये हमी दिलेला आहे. या अनुच्छेदात असे म्हटले आहे की "लोकांच्या सभागृहाच्या आणि प्रत्येक राज्याच्या विधानसभेच्या निवडणुका प्रौढ मताधिकाऱ्यांच्या आधारावर होतील; म्हणजेच, प्रत्येक व्यक्ती जो भारताचा नागरिक आहे आणि ज्याचे वय 18 वर्षे पूर्ण आहे, तो योग्य विधिमंडळामध्ये जाऊन मतदान करू शकतो.

भारतात, 1950 मध्ये भारतीय संविधानाने 21 वर्षांपेक्षा जास्त वयाच्या सर्व नागरिकांना मतदानाचा अधिकार प्रदान केला होता. तथापि, त्यापूर्वी, भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस 1900 च्या दशकाच्या सुरुवातीपासून भारतीयांसाठी मतदानाचा अधिकारासाठी लढा देत होती. भारताला राजकीय एकत्रीकरण आणि प्रतिकार चळवळींना मोठा इतिहास आहे ज्यामुळे शेवटी 1947 मध्ये भारतीय स्वातंत्र्य मिळाले आणि सर्व नागरिकांना मतदानाचा अधिकार मिळाला.

मतदान करणे हा नागरिकांचा मूलभूत अधिकार आणि जबाबदारी आहे. लोकशाही प्रक्रिया सहभागी होणे आणि त्यांचा आवाज येत नाही ही नागरिकांचे कर्तव्य आहे. मत देऊन, व्यक्ति त्यांच्या निवडून आलेल्या अधिकाऱ्यांना जबाबदार धरू शकतात आणि त्यांचे सरकार त्यांच्या गरजा आणि चिंतांना प्रतिसाद देत असल्याचे सुनिश्चित करू शकतात. मतदान म्हणजे परिवर्तनाची आशा. मतदान म्हणजे लोकशाही तगुन सशक्त राहण्यासाठी अपरिहार्य अस हरितद्रव्य!

लोकसंख्या हे आपल्या बरोबर अनेक प्रश्न निर्माण करत आहे. संघमित्रा सिंह हे 'पॉपुलेशन फाऊंडेशन ऑफ इंडिया' या संस्थेत प्रमुख म्हणून कार्यरत आहेत. त्यांनी एका परिषदमध्ये सांगितले की, "भविष्यात मानवाला आवश्यक असणाऱ्या नैसर्गिक गरजा उपलब्ध होऊ शकणार नाही. याचा परिणाम 20% लोक हे नैसर्गिक साधनानंअभावी आपले जिवन संपवतील."

❀ ❀ भेदभाव ❀ ❀

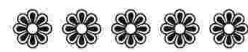
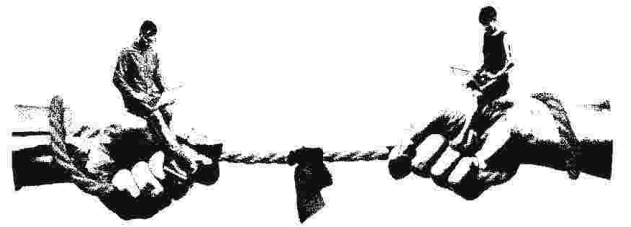
- पूजा विजय आगाशे
(बी.एस्सी. प्रथम वर्ष)

अहो, या जगाने खूप प्रगती केली आहे. पण, हा जग कधीही मुलीवर अत्याचार करणे किंवा परंपरा लादणे हे कधी बंद करू शकत नाही. मुलगी आणि मुलगा यांच्यात 'भेदभाव' करणे कधी बंद करू शकत नाही. उदाहरण एखादी मुलगी संध्याकाळी सहा वाजेपर्यंत घरी आली नाही, तर तिच्यावर खूप सारे प्रश्न निर्माण करतात. तिला खूप बोलतात आणि जर मुलगा म्हणजे ज्याला हा जग वंशाचा दिवा म्हणतात ना, जर तो रात्री बारा वाजेपर्यंत घरी आला तरी त्याच्यावर एकही प्रश्न विचारले जात नाही. मुलगी कितीही कष्ट करेल तरी तू आमच्यासाठी काय केली असे म्हणतात. जर मुलगा घरी बसून असेल तर त्याला कोणी काहीही बोलणार नाही, कारण तो तर वंशाच्या दिवा आहे ना?

अहो, एखाद्या मुलीवर अत्याचार झाला तर तिला घरच्या बाहेर सुद्धा निघू देत नाही. तिच्या घरचे म्हणतात, 'समाजातील लोक काय म्हणतील' म्हणून तिला घराच्या बाहेर का, अंगणात सुद्धा येऊ देत नाही. लोक काय म्हणतील, याचा विचार करत बसतात, पण त्या मुलीला किती दुःख होत असेल, तिची अवस्था कशी असेल, याचा विचार न करता हा समाज काय म्हणेल, याचा विचार जास्त करतात. या कारणाने घरचे म्हणतात, तू आपल्यावर झालेल्या अत्याचारावर आवाज उठव, असे न म्हणता लोक काय म्हणतील, याचा विचार करू लागतात.

ज्या मुलाने मुलीवर अत्याचार केले असते, तिचा शोषण केला असतो, त्या मुलाला मान मर्यादा दिली जाते. का! केलास त्या मुलीवर अत्याचार? असे एकही प्रश्न विचारत नाही, उलट त्याला मान दिला जातो, असे का बरं? काही दिवस गेले की त्या मुलाने एका मुलीच्या शोषण केला होता, हा सुद्धा मुद्दा विसरून जातात. पण, त्या मुलीवर शोषण झाले हे कोणी विसरत नाही. तिला पाच वर्षांनंतरही टोमणे मारण्यात येतात ही गोष्ट कोणी विसरत नाही. म्हणूनच खूप मुली आत्महत्येकडे वळतात आणि आत्महत्येला बळी पडतात. आज मुलगी मुलाच्या बरोबरीने उभी आहे. शिक्षण घेत आहे, नोकरी करीत आहे, तरी तिच्यावर अत्याचार झाला तर तिला समाज म्हणेल याचा विचार करून चूप राहायला सांगतात. हा गोष्टीकडे लक्ष न देता मुलीने आपले पाय समोर घेतले आणि अत्याचाराला विरोध केला ना... ! तर काही दिवसातच त्या मुलीचे अपहरण झाले असं माहिती होते आणि त्यानंतर तिला मारून टाकण्यात येते, त्यानंतर तिने आत्महत्या केली असे प्रकरण दाखवण्यात येते. त्या मुलीच्या शोध कोणीच लावत नाही आणि पोलीस स्टेशनमध्ये त्या मुलीची फाईल बंद करण्यात येते. मुलगा हा विचार करत का नाही की, ज्या मुलीवर तो अत्याचार करत आहे ती कुणाची तरी बहीण आहे, असं त्याच्या मनात प्रश्न येत का नाही?

"लोक कहते है की, बेटी अपने घर की इज्जत खराब मत करना,
पर अपने लडकी से यह नही कहते की किसी के घर की इज्जत निलाम मत करना"।।

❖ पाणी असल्यास चंद्रावर ऑक्सिजन, हायड्रोजन - ची निर्मिती शक्य.

❖ ऑक्सिजन निर्मितीनंतर चंद्रावर मानवी वस्तीचं स्वप्न दृष्टिपथात.

चंद्राचा शोध तंत्रज्ञानाच्या दृष्टीने महत्त्वाचा ठरेल. चंद्रावरील खनिज साठे मानवाला नवीन संसाधनांचा शोध लागल्यास, त्याचाही मानवाला फायदा होईल. चंद्रावर पाण्याचे साठे सापडल्यास भविष्यात तेथे मानवी वसाहती तयार केल्या जाऊ शकतात. ज्यामुळे मानवाला चंद्रावर जीवन जगणे शक्य होईल.

वाढती लोकसंख्या भारतासमोर आव्हान

- अमित प्रकाश डोंगरे
(बी.ए. द्वितीय वर्ष)

2024 च्या मध्यापर्यंत भारताची लोकसंख्या 143 कोटी असून 2023 चीनला मागे टाकत लोकसंख्येत पहिल्या स्थानी उडी मारली. 2011 नंतर भारताची जनगणना झाली नाही त्यामुळे आता जनगणना झाली भारताची लोकसंख्या, किती असावी याबाबद निश्चित आकडा सांगता येत नाही. वर सांगितलेली लोकसंख्या ही नॅशनल कमिशन ऑफ पॉपुलेशनच्या अंदाजपत्रकानुसार आहे. आपल्या भारत देशात संख्यावृद्धीचा दर वाढत आहे.

सध्या स्थितीत देशासमोर काही आव्हाने निर्माण होणार आहेत. व काही भेडसावत आहेत. आजपासूनच भेडसावत आता काही ती कोणती आव्हाने आहेत हे जाणून होवूया. याच संबंधात हा आढावा.

1) संसाधनांवर ताण:

सर्वात मोठे आव्हान म्हणजे नैसर्गिक साधनांवरील वाढता ताण. यांमध्ये जमीन, पाणी, जंगल आणि खनिजे यांचा समावेश आहे. वाढत्या लोकसंख्यामुळे या संसाधनांचा वापर जास्त प्रमाणात होत आहे. याचा परिणाम आपल्याला पर्यावरणाचा न्हास व पाण्याची कमतरता या बाबतीत जाणवते.

2) पायाभूत सुविधांवरील ताण

आपल्या देशातील पायाभूत सुविधा ह्या दिवसेंदिवस 'अर्धवट पुरवठा किंवा गरज भागविण्या पुरतीच राहिली आहे. यामध्ये आवास, परिवहन, आरोग्य आणि शिक्षण यांचा समावेश पायाभूत सुविधांमध्ये होतो.

3) बेरोजगारी:

इतक्या मोठ्या लोकसंख्येला कामात सामावून घेण्याचाही प्रश्न निर्माण होतो. लोकसंख्येमुळे लोकांना रोजगार आव्हानात्मक बनत चालले आहे. आजच्या घडीला भारतात बेरोजगारीचा ज्वलंत प्रश्न आहे. वाढणाऱ्या लोकसंख्येमुळे ही समस्या विक्राळ रूप घेत आहे.

4) शिक्षण आणि कौशल्य विकास:

मोठ्या लोकसंख्येच्या देशात शिक्षण आणि कौशल्य विकास हे मुद्दे आव्हानात्मक ठरू शकतात. कारण लोकांनी शिक्षण देण्यासाठी आणि त्यांना प्रशिक्षित करण्यासाठी आवश्यक त्या प्रमाणात शिक्षण संस्था असणे गरजेचे आहे. त्याच प्रकारे त्यांच्याकडे असलेले कौशल्य हे नोकरी मिळवण्यासाठी पुरेसे ठरत नाही.

5) दारिद्र्य आणि विषमता:

वाढत्या लोकसंख्येचा परिणाम असा झाला की, भारतात दारिद्र्यरेषेखालील लोकांची संख्या वाढली असून त्याचा परिणाम असा झाला की, लोकांच्या उत्पन्नामध्येही फरक दिसू लागला आहे.

6) पर्यावरणाशी संबंधीत आव्हाने:

वाढत्या लोकसंख्यामुळे त्याचा थेट परिणाम पर्यावरणावर दिसू लागला आहे. जंगलतोड, वायू प्रदूषण आणि जल प्रदूषण या समस्यांमुळे पर्यावरणाचे संरक्षण आव्हानात्मक विषय बनलेले आहे.

7) सामाजिक आव्हाने:

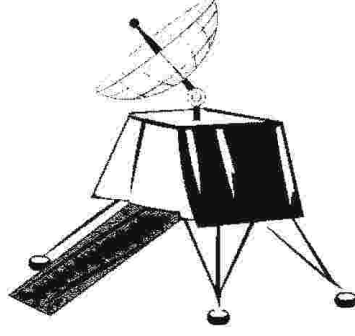
वाढत्या लोकसंख्येचा परिणाम म्हणजे नवे उभे राहणारे सामाजिक मुद्दे. वाढत्या लोकसंख्येवर नियोजनशून्य शहरीकरण आणि विषमता यामध्ये वाढ होते. अशा स्थितीत गुन्हेगारीमध्ये वाढ होऊन कायदा आणि सुव्यवस्था राखणे कठीण होते.

8) वाढती लोकसंख्या वाढते प्रश्न : भारताची वाढती

❀❀ चंद्रयान - 3 ❀❀

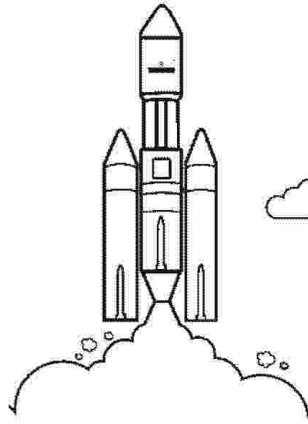
- हिमांशी क्षीरसागर
(बी.कॉम द्वितीय वर्ष)

चले हम देश को
बुलंदियों तक पहुंचाने
चांद की सतह पर
तिरंगा हम फहराने,
अंतरिक्ष में गुने
फिर चंद्रयान का गान
भारत के चंद्र मिशन की
मंजिल ना थी आसान।

चंद्रयान-3 हे दिनांक 14 जुलै 2023 रोज शुक्रवारला ठीक दुपारी 2.35 मिनिटांनी श्रीहरीकोटा येथून लॉच केले गेले. मागील चंद्रयान मोहिमेत अगदी शेवटच्या क्षणी संपर्क तुटल्यामुळे चंद्रयान 2 मिशन अपयशी ठरला. चंद्रयान - 3 या मोहिमेसाठी एकूण 651 कोटी खर्च झाला आहे. अमेरिका, चीन, रशिया आणि आता भारत या रांगेत आला आहे. चंद्रयान 3 हे सर्वात प्रथम दक्षिण ध्रुवावर लँड झाले होते. चंद्रयान- 3 हे जेव्हा चंद्रावर उतरत होते, तेव्हा सायंकाळी 6 च्या सुमारास निर्णायक वेळ (Crucial Time) होती. लँडरची स्पीड कमी केली होती. अगोदर ठरलेल्या ठिकाणी Lander उतरणार होते, पण त्या निश्चित जागी Lander उतरवणे धोक्याचे होते. अगदी महत्त्वाचा असा हा countdown होता. पण चंद्रयान - 3 मध्ये अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर केले गेला होता, त्यामुळे भारतीय चंद्रयान - 3 यशस्वीपणे लँडिंग केले.

कर हौसले को बुलंद देश ने
भेजा था चंद्रयान
स्थापित किया जिसने
एक नया कीर्तिमान,
दक्षिणी ध्रुव पर चांद के
प्रथम पहुंचा भारत महान
देश को दिलाया विश्वपटल
पर मान और सम्मान।

चंद्राचा दक्षिण ध्रुव हा असा भाग आहे. जो मानवाच्या अवाक्यापासून आज पर्यंत लांब होता. पण आता भारताने चंद्रावर पाऊल ठेवून अशक्य ते शक्य करून दाखवले आहे. चंद्र हा नेहमी पृथ्वी भोवती एकाच दिशेने प्रदक्षिणा घालतो. पृथ्वीच्या गुरुत्वीय बलामुळे चंद्राचा दक्षिण ध्रुव नेहमी मागे राहतो. यामुळे या भागात कोणताही Lander उतरविणे अशक्यप्रय आहे.

चंद्रयान - 3 मध्ये लँडर मॉड्यूल (LM), प्रोपल्शन मॉड्यूल (PM) आणि एक रोव्हर असेल. लँडरला विक्रम म्हणतात आणि रोव्हरला प्रज्ञान म्हणतात. चंद्राच्या पृष्ठभागावर सॉफ्ट लँडिंगसाठी विक्रम जबाबदार असेल. तर प्रोपल्शन मॉड्यूल आणि रोव्हर कॉन्फिगरेशन (जुळवून) घेऊन जातात. आणि संपूर्ण मोहिमेसाठी प्रोपल्शन वृत्ती नियंत्रण प्रदान करतात. रोव्हरचा वापर चंद्राच्या पृष्ठभागाचे अन्वेषण करण्यासाठी आणि वैज्ञानिक डेटा गोळा करण्यासाठी केला जाईल.

चंद्रयान - 3 भारताच्या अंतराळ कार्यक्रमासाठी एक उल्लेखनीय पाऊल पुढे दाखवते. अंतराळ संशोधन आणि शोधासाठी राष्ट्राचे समर्पण दर्शवते.

- ❀ चंद्रयान - 3 चंद्राच्या दक्षिण ध्रुवावर मातीचा अभ्यास करणार.
- ❀ पृथ्वी, सूर्यमाला, चंद्राच्या निर्मितेचे अनेक रहस्ये शोधणार.
- ❀ चंद्रावर सिलिकॉन लोह, टायटेनियमसारखी दुर्मीळ खनिज शोधणार.
- ❀ अज्ञावधी वर्षे अंधार, प्रचंड थंडीतल्या मातीत बर्फाचे रेणू शोधणार.
- ❀ बर्फ, पाण्याचा अंश सापडल्यास भविष्यातील मोहिमांना फायदा.

मला ही वाटतं कधी कधी....

वाटतं कधी कधी त्या एकट्या मनाला
कुणाची तरी साथ हवी
त्या रडणाऱ्या डोळ्यांना कुणीतरी
आपल्या हातांनी पुसाव

त्या पहाटेच्या स्वप्नांना
खऱ्या आयुष्याची साथ घावी
त्या हरवलेल्या आठवणींना
एकदा तरी हाक मारावी

त्या गुंतलेला आयुष्याला
कधीतरी गुंत्यातून सोडवावं
त्या स्वप्नातल्या मोडलेल्या घराला
एकदा तरी प्रेमाने बांधावं
त्या घरातल्या अबोल भिंतीशी
कधीतरी एकटेपणात बोलावं

मलाही वाटतं या एकटेपणात
कधीकधी एकटेच कोपऱ्यात बसून

थोडंसं रडावं.....

वडील हात तुमचा असूद्या
नेहमी माझ्या डोक्यावरी
सारे विश्व ओलांडून देईन
तुमच्या भेटीसाठी

लहानाचे मोठे झालो
तुमचा मुख कधी दिसला नाही
अशीच आशा होती आमची
तुम्ही येणार कधी आमच्यापाशी

आठवण तुमची क्षणोक्षणी
आली नाही असे कधी झाले नाही
मुलगी म्हणून हाक मारा,
मी धावत येईन तुमच्यापाशी

पण हे विश्वाचे कसे बंधन...
जे हवे ते सहज मिळत नाही
तुमची आणि फक्त तुमची आठवण,
सतत भोगवत असते मला.....

- नंदिनी अर्जुन खंडाईत
(बी.एस्सी. प्रथम वर्ष)

आई

चिमुकल्या पाखरांना अध्याविर सोडून
आई निघून गेली तू उंच आकाशी उडून

व्याकुळ झाली तुजविना आई

तुझी चिमुकली पाखरं

कोन फिरवेल हात मायेचा

तुझ्या चिमुकल्यांच्या पाठीवर

टाकेल कोण दाणा

कोण झाकेल पदरात

तुझं विन गं आई कुणी नाही महान विश्वात

तूच सांग आई आता ही पाखरं कुठ जाणार

उमलेलं जेव्हा त्याची ओठपाखळी

तेव्हा आई कुणास म्हणणार?

- प्रियंका सोनकुसरे

❖ ❖ मूकनायक ❖ ❖

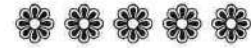
परिस्थितीची लाज नाही,
आणि कसलाच माज नाही .....
येणार दिवस उजाळून,
जाईल मुक्या जनावराची वाचा फोडून ....
करणाऱ्याने करत जावे, बोलणाऱ्याने बोलत जावे,
बोलता बोलता बोलणाऱ्याने,
शब्द मात्र ओढत जावे.....
हा मोठा झाला कसा?
आता तरी नको हसा,
आता तोंडावर हात मांडून बसा...
हा मूकनायक बनला कसा...
अरे हसता तर स्वतःला हसा ,
मी तरी आहे कसा...
नाहीतर दुसऱ्याला हसण्यापेक्षा,
स्वतःचंच तोंड काळ करून बसा..

- कु. श्रेया काडगाये
B.A भाग 2

❖ ❖ क्षण ❖ ❖

क्षण क्षण बदले
दाखवी रंग स्वतः चा
क्षण क्षण साचे
मनांमध्ये विचारांचे आचार
क्षण क्षण सरला पुढे
नेऊनी ठेवले शेवटी
क्षण क्षण सरतो
काय ठेवतो शेवटी?
क्षण क्षण गेला वाया
आता विचार करती
क्षण क्षणाला
आभाळ सरतयं वरती
क्षण क्षण हे तीक्ष्ण
न नजरेला कळती
क्षण क्षणाला रहावे सजग
असा अट्टहास करती...

- कु. कल्याणी गजभिये
एम. ए. द्वितीय वर्ष गृह-अर्थशास्त्र

आयुष्य चांगला जगावं म्हणून मनुष्य जीवनभर धडपड करतो. सुखाच्या शोधात मनुष्य जीवनभर वन-वन भटकतो. पण माणसाला शेवटी कळतं की, खरंच सुख हे वन वन भटकण्यात नाही, तर ते फक्त समाधान मानण्यात आहे.

आयुष्याच्या या वाटेवर मी लिहिलेलं एकदम खरं आहे....

नदीपानाच्या प्रत्येक वळणावर बाजूचा किनारा खचत असतो, तरीही अनेक वळणे घेत नदी समुद्राला मिळतेच, तसं आयुष्याचा प्रत्येक वळणावर मनोबल खचत असते, त्या प्रत्येक अनुभवातून शिकून जो खचल्या मनाला सावरू शकतो.....

तोच स्वप्नपूर्ती करू शकतो!!!

अफजलखान वध

- विनय संजय रोकडे
(बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

ही घटना महाराष्ट्राच्या इतिहासातील एक रोमांचकारी घटना आहे. उंच आणि शक्तिशाली अशा अफजल खानाला छत्रपती शिवाजी महाराजांनी आपल्या बौद्धिकचातुर्याने ठार मारले. बिजापूरच्या राजा आदिलशाहा होता. त्यावेळी छत्रपती शिवाजी महाराजांनी बिजापूरच्या सर्व क्षेत्रावर आधिपत्य मिळविले होते. 1659 मध्ये बिजापूरचा राजा आदिलशाहसाठी छत्रपती शिवाजी महाराज जणू एक संकट होते. त्याला समजले होते की जर छत्रपती शिवाजी महाराजांना संपविले नाही तर ते आपल्यासाठी धोकादायक असू शकत. या पूर्वी देखील त्याने छत्रपती शिवाजी महाराजांना ठार मारण्याचा प्रयत्न बऱ्याच वेळा केला होता. परंतु त्या मध्ये त्याला यश मिळाले नाही. शेवटी छत्रपती शिवाजी महाराजांचे वध करण्यासाठी अफजल खानाची पाठवणी केली. तो दिवस होता 10 नोव्हेंबर 1659 चा. अफजल खान रणनीती बनविण्यात पटाईत होता.

त्याने या पूर्वी छत्रपती शिवाजी महाराजांचे थोरले बंधू संभाजी राजे ह्याची हत्या केली होती. त्याने आपल्या सैन्यासह वाटेत येणारे गाव आणि सर्व मंदिरे उद्ध्वस्त करत वाईपर्यंत पोहोचला आणि तिथे छत्रपती शिवाजी महाराजांना भेटावयास बोलाविले.

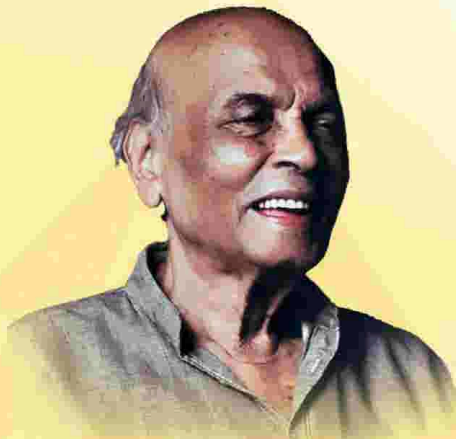
परंतु छत्रपती शिवाजी महाराज मी आपल्याला घाबरलो आहोत मी तिथे येत नाही आपणच प्रतापगडाला या असा निरोप धाडला. अफजल खान प्रतापगडाच्या पायथ्याशी पोहोचला. तिथे त्यांच्या भेटण्याची व्यवस्था केली. भव्य शामियाना उभारला होता. प्रतापगडाच्या किल्ल्यावर छत्रपती शिवाजी महाराज होते. कोणत्याही सैन्याला तिथवर पोहोचणे अवघड होते. अफजल खानाने छत्रपती शिवाजी महाराजांना भेटण्याचा निरोप पाठविला. छत्रपती शिवाजी महाराजांना त्याच्याघातपाती स्वभावाची जाणीव होती. भेटीसाठी कोण हत्यार कोणाकडे नसतील आणि दोन्ही पक्षाचे 10 अंगरक्षक असतील त्या अंगरक्षकांपैकी एक शामियानाच्या बाहेर थांबेल. अशी अट ठरली. भेटीच्या वेळी अफजलखान वेळेआधीच शामियानेत पोहोचला. शामियाना मोठा होता. निःशस्त्र भेटायचे असे ठरले होते. तरीही अफजलखानाने आपल्या अंगरक्ष्याखाली कट्यार लपवून ठेवली होती. अफजल खान काही कट कारस्थान करून घातपात करेल ह्याचा अंदाज छत्रपती शिवाजी महाराजांना आला होता. म्हणून त्यांनी देखील आपल्या अंगरक्ष्याखाली चिलखत घातले, जिरेटोप खाली शिरस्त्राण घातले आणि मुठीत सहज न दिसणारी अशी वाघनखे लपविली होती. दोघांचे वकीलच बरोबर असतील असे ठरले.

अफजल खानाची उंचीपुरी देहयष्टी होती तरी ही छत्रपती शिवाजी राजे न घाबरता शामियानात पोहोचले. शिवरायांना बघून या शिवबा आमच्या मिठीत या असं म्हणत अफजल खानाने मिठी मारण्यासाठी हात पसरविले आणि त्यांना जवळ बोलविले. छत्रपती शिवाजी महाराजांनी त्याला मिठी मारली. अफजल खान ने त्यांना आपल्या बाहुपाशेत घेण्याचा प्रयत्न केला आणि अफजल

काव्यकुंज

❖ यशस्वी होण्याच्या मूलमंत्र ❖

- सोनल पराते
(एम. ए. प्रथम वर्ष) गृहअर्थशास्त्र

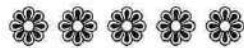
यशाची साथ सोडू नका, कारण यश हे कठीण परिश्रमाच्या मागे लपलेले असते.

आयुष्यातील प्रत्येक अडथळा हा यशाच्या मागविलेल्या एक पायरी आहे, तो ओलांडल्याशिवाय पुढे जाता येत नाही.

स्वप्न पहा आणि त्यांच्या पाठलाग करा, कारण स्वप्नांशिवाय यश हे अंधारे आहे. यशस्वी व्यक्ती ती नाही जी कधीच हरत नाही, तर ती आहे जी प्रत्येक पराभवातून काहीतरी शिकते.

कठोर परिश्रम, धैर्य आणि कामावर लक्ष केंद्रित हे यशाचे तीन महत्त्वाचे स्तंभ आहेत.

यश मिळवण्यासाठी केवळ स्वप्न पाहणे पुरेसे नाही, त्यासाठी अविरत मेहनत आणि समर्पण हवे.

स्वामी रामदास

समर्थ महाविद्यालय लाखनी, विद्या मंदिर श्रेष्ठ
ज्ञानाचा गजर करिते, जगात नाव घेत।

रामदास स्वामींच्या विचारांचा, इथे मंत्रोच्चार
शिष्यांच्या मनामध्ये, जागवितो नवा उदगार।

संस्कारांची शिकवण, घेऊन पावले पुढे
विद्यार्थ्यांना घडविते, आदर्शांच्या कडे।

सिद्धांतांच्या प्रकाशात, मार्गदर्शन करिते
रामदासांच्या तत्वांनी, तेजोमय बनविते।

समर्थांच्या मार्गावर, वाटचाल करणारे
लाखनीचे विद्यापीठ, ज्ञानाचा दीप लावणारे।

संघर्षांच्या क्षणांत, समर्थांच्या शिकवणीने
प्रत्येक शिष्य होतो, संकल्पांच्या वणव्यात बली।

गुरु-शिष्य परंपरा, इथे जपली जाते
समर्थ महाविद्यालय, प्रत्येक मनाला जिकते।

ज्ञान, श्रद्धा, साहस, ह्या त्रयीचा संगम
समर्थ महाविद्यालय लाखनी, विद्यार्थ्यांचे यशस्वी स्वप्न।

- अजिंक्य

❖ माझे विठ्ठल रखुमाई ❖

कष्ट करून थकले असाल तर थोडा घ्या ना विसावा,
प्रत्येकालाच मिळावा तुमच्या सारखा बाप,
एवढा पुण्याईचा भाग असावा ॥

स्वतः पेक्षा इतरांचा जास्त विचार करते आई,
तुझ्यापेक्षा थोर या जगात कुणी नाही ॥

संकटांचा सामना करत,
हाकत आहात दोघे संसाराची गाडी,
येतील दिवस सुखाचे,
परिस्थिती काय अशीच राहते थोडी ॥

कितीही प्रयत्न केले तरी,
फेडू शकणार नाही तुमचे उपकार,
प्रयत्न फक्त एवढाच आहे,
तुमची स्वप्ने करायची आहेत साकार ॥

विठ्ठल रखुमाई तुम्हीच माझे,
मस्तक ठेवते पायावरी,
आशिर्वाद घ्या भरभरून,
समजून तुमचा वारकरी ॥
आई - बाबा तुम्हीच माझे खरे विठ्ठल रखुमाई ॥

- विनय रोकडे
(बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

ENGLISH ARTICLES

Sahitya Akademi Award 2023-24

English

Sahitya Akademi Award

2023 - Recumbent in Raga Janaki (Novel)

Author- Neelam Sharan Gaur

Sahitya Akademi Translation Award

2023 - Chandrawatiz Ramayana (self) Navneetha Dev Sen

Original work - Chandravati

Sahitya Akademi Youth Award

2024 Homeless Growing Up Lesbian and Dyslexic in India (Memoir)

- K. Vaishali

2023 - Laws of the Deccan Southern India from the Chalukyas to the Cholas
(Historical) - Aniruddha Canisetti

Sahitya Akademi Children's Literature Award

2024 - The Blue Horse and Other Amazing Animals from Indian History
(Collection of Stories) - Nandini Sengupta

2023 Grandparents Bag of Stories - Sudha Murthy

- Dhanashree Patre
(B. SC 2nd Year)

Meet the lady who has been living without electricity for more than 60 years

Can you imagine life without electricity?

Dr Hema Sane 78 can . The retired botany professor from Pune has been living without it for over 60 years now.

Dr Sunny who decided to continue living without electricity by choice even when she graduated from Ferguson College she studied and wrote under oil lamps at home .

She lives with dog to cats and a mongoose who lives on the premises .

Dr. sane's decision to leave without electricity has been driven by Her deep love for the environment and desire to life as simply as possible.

At the age of 46 gotam masters degree in Indology due to her love of history . Dr Sunny has written all books in the light of the solar power lamps and oil lamps she uses for her daily .Dr. Sane tells about her life paint in the company of her 3 favourite things students books and gathering knowledge

" Some people ask them if there are snakes here."

She says "may be there are .honestly I am more scared of human beings than I am of any animal . Humans are the most dangerous .

Dr.Sane's last book was written in 2018, on sustainable development, in Marathi . she has written over 25 academic books and 10 books on general subject , ranging from plants

to Indian history . she say's our resources are limited here on earth . we need to reuse them as we cannot replace natural resources . we need to keep in mind the 6 rupees refuse , reduce reuse , recycle , restore, respect."

"People had an image in their mind about how a head of department should be attired are the way she should be living . her answer to them , I am good at my work , so why should how I choose to life matter to them?"

William Shakespeare is a inspirational person...

- Rajshree Purushottam Deshmukh

B.Sc 1st Year

William Shakespeare there has never been as great a name in English Literature as that of William Shakespeare. He was born 23th April 1564. He was a playwright past and actor nicknamed Bard of Avon, considered to be England's National part contributed 38 plays. 154 sonnets and two epic poems in a short

मैत्री

मैत्री म्हणजे उधान आलेल्या
समुद्राच्या वेधुंद लहरी लाटा...

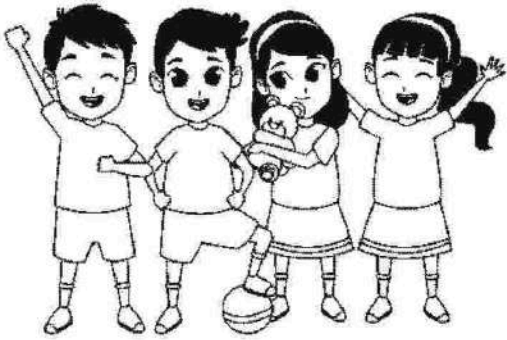
मैत्री म्हणजे गाणं,
मैत्री म्हणजे भान,
मैत्री म्हणजे जीवन,
मैत्री म्हणजे पिंपळपान...

मैत्रीत असे फक्त प्रेमाचीच शिंपण
खरंतर मैत्री म्हणजे दोन जिवांची नाजूक गुंफन...

समजून घ्यायला शिका
मनातले बोलायला शिका
मायने, प्रेमाने, आपुलकीने, पहायला शिका
आणि धागे मैत्रीचे जोडायला शिका...

मैत्रीच्या अशा जपलेल्या स्मृती मनास
जगण्यास देतील उर्जा कठीण काळात

- प्राची कन्हैयालाल पटले
(बी.एस्सी. द्वितीय वर्ष)

मला माझाच हेवा...!

आयुष्य नुसतं कल्पनेवर असतं
आयुष्य नुसतं कल्पनेवर असतं
त्यात बघावं, तेच दिसतं

क्षणोक्षणी आनंदाचं असतं
क्षणोक्षणी आनंदाचं असतं
त्यात चंचल मन दिसतं
मनात सुरेख हृदय
मनात सुरेख हृदय
त्या हृदयात वास करावा मी
मी असूनही भावना शून्य
त्या भावना भरभरून घ्याव्या
त्या भावना भरभरून घ्याव्या
म्हणून मला माझाच हेवा...!

मी दिसती सुंदर
मला आवडतं
मी उठायच्या आताच सूर्य मावळतो
मी रडायच्या आधीच अश्रू पुसले जातं
मला मिळते जे मला हवे
मला मिळते जे मला हवे
म्हणून मला माझाच हेवा...!

मन नेहमी शोधत बसतं
मन नेहमी शोधत बसतं
मिळते ते साठवत बसत
स्वतःशी प्रेमळ बोलतं
काही सांगावं होकारात डोलतं
जीत येत स्वतःच मानी हार
हसून हसून गाल होती गार
दुःख वाहून मी स्वतःच न्यावा
दुःख वाहून मी स्वतःच न्यावा
म्हणून मला माझाच हेवा...!

स्वतःचे प्रत्येक शब्द समजून
स्वतःचे प्रत्येक शब्द समजून
पाण्यासारखं निखळ असतं
वाटे, करावी स्वतःचीच सेवा
वाटे, करावी स्वतःचीच सेवा
म्हणून मला माझाच हेवा...!

- आकांशा नागदेवे
बी.एस्सी. प्रथम वर्ष

"Give every man thy ear, but few thy voice"

"Give every man thine ear, but few thy voice: take each man's censure, but reserve thy judgement" wisdom can be measured based on the regulation of one's own emotion. People with higher intellect are taught how to see people and respond to them. A wise man listens to but speaks less! One of the best way to learn is to listen. Listening functions as the initial foul to be known about the surrounding if there is nothing else to see. when it comes to speaking. The one who knows a lot, speak as much less extravagantly. They believe that the one should only talk when it is pertinent and educational!

"Sweet Mercy is nobility's true badge"

There are times in our lives when we feel deeply hurt and it becomes difficult for us to forgive people or even over selves. Forgiveness is often defined as a deliberate decision to let go of feeling of anger and resentment. And sometimes, even though you're very forgiving of others. It's harder to forgive you over self shouldn't be little heart some mercy.

There will be instances when you wouldn't get an apology from the person who has hurt you. While it affects our mental peace it is own responsibility to get over such feelings. Choose to forgive even if it's hard - Move away from your role as Victim and relinquish the power and hold of the offending person and situation you have had in your life.

"Be not afraid of greatness. Some are born great, some achieve greatness, and some have greatness thrust upon them". This quote is all about accepting your own abilities and staying loyal to who you are. Many people are reluctant to try new things, but in order to succeed at something, you must put in the and effort.

The fault... is not in our stars, but in ourselves." This quote motivates us to think that whatever happens in our lives is the consequence of our own actions sometimes, we do not wish to take responsibilities of our actions which isn't a healthy way to lead our lives

*The quote

*why, man, he doth bestride the narrow world.

*Like a colossus, and we petty men.

*Walk under his huge legs and peep about

*To find ourselves dishonourable graves.

*Men at some time are masters of their fates.

*The fault, dear Brutus is not in our stars.

*But in ourselves, that we are underlings.

In conclusion, it is no surprise that Shakespeare has inspired so many people with his words. They are timeless, and they can be applied to any situation. His work's continue to entertain and inspire audience today, proving that his legacy will live on it our hearts forever.

span of 25 years. His plays are categorized into i) Histories ii) comedies and iii) Tragedies. His great comedies in his lifetime Shakespeare had written about a hundred and fifty-four sonnets. A few versus. Two long narrative Poems, and thirty-eight plays. It is observed that Shakespeare produced most of his work between the years 1589 to 1613. Some of his best literary works are considered to be early plays of comedies and histories gentle. Until about the year 1600, Shakespeare mainly wrote tragedies like Othello. Macbeth and King Lear, which are considered to be some of his finest works. It is no surprise that Shakespeare has inspired many people with his words So.

"Be not afraid of greatness. Some are born great, some achieve greatness, and some have greatness thrust upon em: If you've ever wondered why Shakespeare has endured for so long and had such an impact on modern literature, it's probably because he's such a genius. His works are full of wisdom and insight into what it means to be human, making them perfect fodder for quotes that will inspire you day after day.

So sit back, relax, and enjoy some of the greatest line ever written by one of history's greatest authors! No Legacy is so rich as honesty."

The value of learning to be honest and portraying a true character outweighs all other traits! It takes a lot of

energy to lie. Most people who lie have to contemplate what fact they want to conceal and how to weave it into a story. Honesty in life is important because it determines our true worth over the long term, much beyond beyond our immediate our immediate presence or existence.

our legacy is judged based on how truthful we are to our self and others in acting on them, not by what We have accomplished with our brains.

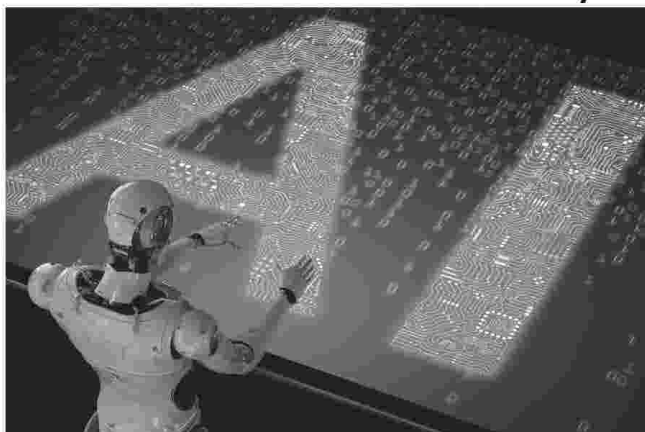
Sweet Mercy is nobility's true badge" There are times in our lives when we feel deeply hurt and it becomes difficult for us to forgive people or even numbers ourselves.

Forgiveness is often defined as a deliberate decision to let go of feelings of anger and resentment. And sometimes. Even though you're very forgiving of others. It's harder to forgive you own self. It's time like there when you shouldn't be so harsh on yourselves and show you little heart some mercy.

There will be instances get an apology when you wouldn't get an on the person who has hurt you. While it affects our mental peace it is our responsibility responsibility to get over such feelings. Choose to forgive even if it's hard. Most away from your rate as victim and relinquish the power and hold of the offending person and situation you had in your life.

Artificial intelligence

Shreya Hemraj Vadichar
B.Sc. 1 year

In a world of wires and circuits so grand,
Lies a creation that we can't understand.
Artificial intelligence, a marvel of our time, with
its vast knowledge and algorithms sublime.

If learns and adapts like a curious friend
processing data, it's thirst has no end. From
playing chess to driving cars, AI's capabilities
reach for the stars. With every lines of code, it
evolves and grows unraveling mysteries, only AI
knows. From predicting weather to curing
disease AI's potential, if never fails to please. But
let's not forget, amidst the AI's might, The
human Touch, our hearts shinnings bright.
For it's our creativity and empathy too, That
make us unique, and that's something AI can't
do. So let's embrace AI, with wonder and awe,
As it helps us explore, learn, and solve it all. But
remember, my friend, in this technological
dance, The beauty of humanity, let's always
enhance.

❁ Chemistry Noyal Prize 2023 ❁

- Janvi Mithinath bhure
B.Sc 2 nd year

1) Alexey Ekimov

Born 1945 (U.S.S.K) 79age soviet
born American physicist who was a awarded
the 2023 Nobel Prize in chemistry for this work in
producing quantum dots which are very small
particles whose unusual quantum properties
depend on their size.

- Alexey Ekimov is known for quantum dots.

2) Mounji Bawendi

Born 1961 is an American-
Tunisian-french chemist. He current the Lester
wolfe professor at the Massachusetts Institute
of technology Bawendi is known for his
advances in chemical production of high-
quaty quantum dots.

3) Venki Ramakrishna

(1952) is a British American
structural biological. He shared the 2009 Nobel
Prize in chemistry with Thomas . A steitr and ada
yonath for research on the structure and
function of ribosome.

- Venki Ramakrishna live in (Tamil Nadu) in
India.

4) Carolyn R. Bertozzi

American chemist and noble
aureate known for her wide-ranging work
spanning both chemist and biology she coined
the term 'Bio. Orthogonal chemistry.

- Noble prize in chemistry 2022

❀❀ The benefits of learning form Failure ❀❀

- Vaishnavi Prakash Karanjekar

B.Sc 1 st year

We're human being. That means we enter this world with a lots of opportunities for growth and personal development. Together, We're on this collective journey to better ourselves (and the world around us). But in order to do so, we need to fail. It's important to learn from failure because it brings us one step closer to reaching success. It's been cited that one in our entrepreneur fail at their business before succeeding.

Duke University professor sim sitkin dubbed the term intelligent failures. Intelligent failure are good for us because it brings us knowledge. Value, and insight. What's important to remember is that we need to pause and reflect. We need to pay close attention to our failure to be able to learn from them.

5 Tips for learning from Failure.

1) Don't give up

I have a lifelong goats of publishing a book, I've tried to writing various novels over the years, But the idea of writing a full book sounds so daunting and intimidating. I've abandoned my ideas over and over again. But now, I, m in a couple of creative writing classes. I'm setting smaller goals for myself. Instead of having a full book as my goal. It keeps me motivated and prevents me from giving up.

"If you recently failure at something, give yourself a moment to process it, feel the emotions whatever they may be, and then work to reframe the perceived failure as an opportunity for growth.

Ask yourself, 'What did learn from that? It is ultimately about celebrating the effect rather than the result.

2) Adopt a growth mind-set

You have to want to learn to actually learn from failure. To do this well, you need to adopt a growth mind-set. A growth mind-set embrace challenge, it perseverance even in failure. People can learn, change and adopt it wants to learn and grow. And it's not easy. But a fixed. Mind-set doesn't set up any one for success. Think of ways you can change your perspective around your day-to-day interaction as a start.

3) Practice Inner Work

The science behind inner work shows incredible mental fitness benefits. Inner work looks different for everyone.

- Whatever your inner work looks like, practice it embed inner work. Into your daily habits. You'll find better clarity more productivity increased creativity and innovation and more.

4) Be Courageous

To fail takes Courage But to try again after failure takes even more. It's ok if you fail (and then fail again) but have the courage to get up and try and try again.

5) Build mental fitness

Start building your mental fitness plan with failure as part of your journey. With increased mental fitness you'll find yourself better equipped to weather the ups and down of life. Better up can help you on your mental fitness journey.

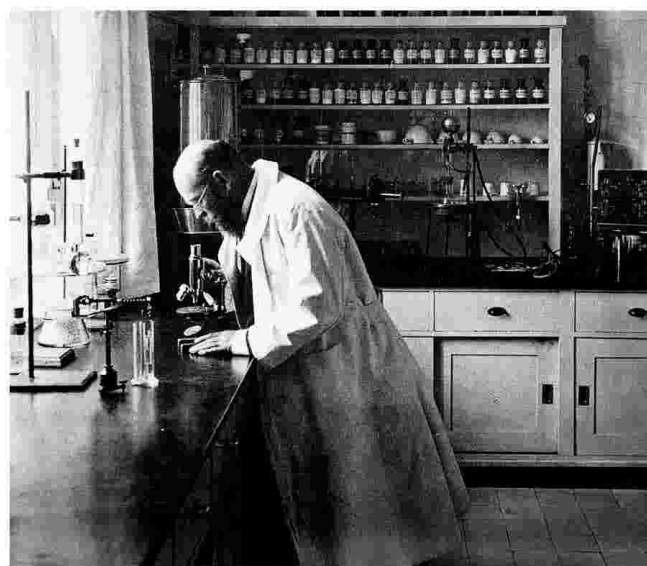
"Children have a lesson adults should learn, to not be ashamed of failure, but to get up and try again. Most of us adults are so afraid, so cautious, so 'safe', and therefore so shrinking and rigid and afraid that it is why so many humans fail. Most middle-aged adults have resigned themselves to failure".

ROBERT KOCH'S (1843-1910) CONTRIBUTION TO MICROBIOLOG

- Nikita Gondhale
B.Sc 1st Year

- Robert Koch was born on Dec. 11, 1843 at Clausthal, Germany
- He is called as one of the founders of Bacteriology.
- He studied isolation of bacterial pure cultures using potato slices, gelatin etc.
- Koch supported Germ theory of diseases and rejected the theory of spontaneous generation.
- He invented hanging drop technique (1878) to study microorganisms using a special concave microscopic slide.
- He was the first bacteriologist to discover the specific microorganism which caused Anthrax (*Bacillus anthracis*), Tuberculosis (*Mycobacterium tuberculosis*), Cholera (*Vibrio cholera*).

● Robert Koch proposed the cycle of microorganism in causing diseases and described four postulates, which are called Koch's postulates

Koch's postulates are.

- a) The microorganism is present in every case of the disease.
- b) It can be cultured outside the body.
- c) Inoculation of the culture in healthy animal causes same disease.
- d) Same microorganism can be found in the animal.

● Robert Koch was awarded Nobel Prize (1905) in Physiology or medicine for his studies on Tuberculosis.

● Koch after his extensive studies on Cholera epidemic in India confirmed the importance of water 'purification' in preventing water borne diseases like cholera.

❖ ARTIFICIAL INTELLIGENCE ❖

- Toshali Parmanand Meshram
B.Com 1st Year

Artificial Intelligence (AI) is a branch of Computer science that deals with the creation of intelligent machines, that can think and work like Human beings. The goal of AI is to develop Algorithms and systems that can perform tasks that typically require human intelligence, such as visual perception, speech recognition, decision-making, and language translation.

Artificial Intelligence is a new technology in the field of computer science. The concept of A.I. was introduced back in 1950. Alan Turing a mathematician and computer scientist designed a machine named as "Turing machine". This machine can test whether the computers can make decisions or not. John Meacarthy, a computer scientist has introduced the word Artificial Intelligence" in the world of computer science.

Sometimes called a robopocalypse.

Technology

How does Detificial Intelligence work?

There are many different approaches to artificial some are obviously more suited than others in some cases.

Over the past five decades. AI research has mostly been focusing on solving specific problems. Numerous solutions have been devised and improved to do so efficiently and reliably.

This explains why the field of Artificial Intelligence is split into a many branches. Ranging from pattern Recognition to AI Life. Including Evolutionary Computation and planning.

❖ "Noble prize chemisty" 2023 ❖

- Mahejbin Ajim Turak
Bsc 1st year

"Discovering Click Chemistry: A Simple Guide to Molecular Bonding"

The Nobel Prize in Chemistry for 2023 was given to Carolyn R. Bertozzi, Morten Meldal, and K. Barry Sharpless. They were honored for creating something called click chemistry. This type of chemistry helps scientists easily and accurately connect different parts of molecules. Let's explore how this discovery has changed science. Click chemistry is like using building blocks. It lets scientists join these blocks together quickly and precisely. This is super useful in many areas like making new materials, finding medicines, and studying biology.

One great thing about click chemistry is that it's straightforward and works well in gentle conditions. This means scientists can use it in many situations without damaging the materials they're working with. It's also great at making pure products, which is important for quality.

In the world of materials, click chemistry has allowed scientists to make complex structures with specific properties. These new materials have found uses in electronics, sensors, and delivering medicines to the right places in our bodies. Click chemistry has also helped make special kinds of plastics and other materials that are useful in everyday life. In medicine, click chemistry has sped up the process of creating potential new drugs. It also helps scientists attach drugs to specific targets in our bodies, making treatments more effective. This precision is crucial for personalized medicine, where treatments are tailored to each person's needs.

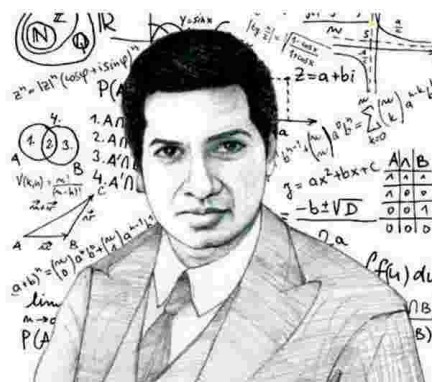
Click chemistry has also made a big impact in biology. It helps scientists label and study molecules inside cells, giving us a better understanding of how our bodies work and what goes wrong in diseases. This knowledge is key for developing better diagnostics and treatments.

In summary, the Nobel Prize in Chemistry for 2023 honored the amazing discovery of click chemistry. Thanks to Bertozzi, Meldal, and Sharpless, scientists now have a powerful tool that's changing how we create materials, find medicines, and explore the secrets of life.

THE HIDDEN BEAUTY OF MATHEMATICS

- Twinkal Thamdeo Chanore
Bsc 1st year

Mathematics is everywhere. It is in the objects we create, in the works of art we admire. Although we may not notice it, Mathematics is also present in the nature that surrounds us, in its landscapes and species of plants and animals, including the human species. Our attraction to other humans and even our mobility depends on it but how does this happen?

From the structure of buildings to the discovery of new planets, from trade to Fashion and new technology, Mathematics has always served as an important tool in the advancement of Science and Technology, in fields as diverse as engineering, Biology, philosophy and arts and it is also present in nature, Concealing and revealing its charms and various forms, intriguing researchers and inspiring poets. One of the ideas that best embodies Mathematics in all its elegance is the concept of symmetry.

The roof of the lot follah mosque in Isfahan (Iran) is a great example of symmetry endowed with beauty in architecture .inside the mosque there are several rooms with diverse symmetrical motifs.

HARMONY AND BEAUTY

An object is symmetrical when there is "harmony in the proportions" of its parts in relation to the whole: height width and length are balanced. Strictly associated with harmony and beauty, symmetry is also a decisive concept in theories about nature. Ancient Greece was apparently the first place where this idea had room to develop.

THE GOLDEN RATIO

Some say that the size and proportion of perfect solids describe by Plato are related to each other- the sides of particles of fire, water and air could be combined together because they are proportional. They were described as having a "golden proportion" among themselves - or a type of symmetry that marks the growth rate in the development of several species. The leaves of the tree, for example: multiply more or less at this speed after this sprout: 2, 3, 5,8,13,21,34,55 and so on. The last number is always the sum of the two proceeding numbers ,and when we divide each number by its predecessor, the result will be very close to 1.6180 or what mathematicians like the Italian Leonardo Fibonacci consider as "the golden proportion". When applied to a succession of proportional squares within a rectangle, this sequence of numbers- always with the Golden ratio between them & generates a "golden rectangle". If we draw line, formed by quarters circle, following the progression of the figures formed in it, we have the "golden spiral "as you can see in the drawing on the side.

BILATERAL BEAUTY

One of the main symmetry's in nature is bilateral .we see how one side of the body of a plant or animal is a very close copy of the Other ,as if it is where a plane, able to split the image

into two sides- or two almost perfectly reflected images not infrequently ,this morphology has a clear function. For example, it would be very difficult for a bird to fly straight if its wings were not the same size.

SPHERES, SPHERES

An object is spherically symmetrical if it can be cut into two equal halves- regardless of the direction of the cut as long as it passes through its Centre. Fruits like oranges and some lemons have a shape that is very close to being spherical.

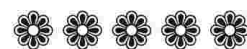
For Plato the sphere was the most symmetrical and homogenous form that existed .and therefore the most beautiful and perfect form of all. He said that the Cosmos had a spherical shape- as well as the celestial bodies, like the planet Jupiter.

RADIAL SHAPES

A body is radially symmetry, if you can cut it several times and generate equal pieces .or if it is possible to" rotate "it around a central axis and get a circle effect .the main difference compared to spherical shape is that in the case of sphere there is no" up" or "down "side, as in the more or less flat plane .in radial forms these site exist.

SYMMETRIES IN DIMENSION

Not all the symmetry's we know happen in the spatial dimension, in the form of geometric figure or in the form found in nature. Example, light and sound behave as a wave and we can say that these are symmetrical when their wavelength is regular. Symmetries are everywhere all the time. Just look around to see that they surround us.

4. Discovered various other fermentative processes

Using similar methods, Pasteur studied a considerable numbers of fermentative processes during the 20 years. He proved that Lactic acid, alcoholic, butyric acid, fermentations were accompanied by a specific type of microorganism. i.e different organisms are required for different fermentations.

5. Discovered anaerobes

Pasteur while studying butyric acid fermentation discovered that some microorganism can live only in the absence of oxygen he called them 'anaerobes'.

6. Isolated organism for silkworm diseases

Pasteur after solving the problem of fermentation, took the problem of silkworm diseases, called Pebrine. After struggling hard for several years and even after heartches he got the success in isolating the microorganism responsible for the disease in silkworm. i.e (pebrine) It was a protozoa.

7. Contribution in the field of immunology and immunization

Immunology is a science of making the host immune (resistant) to disease or process of increasing the resistance of the host to diseases. The methods of immunization against various diseases but the principle of immunization was first time illustrated by Louis Pasteur, when he performed an experiment with chicken-cholera bacteria.

No Men Are Foreign

- Jivantika Jambhule

B. Sc 2nd Year

Remember, no men are strange,
no countries foreign Beneath all uniforms,
a single body breathes Like ours:
the land our brothers walk upon Is earth like this,
in which we all shall lie.

They, too, aware of sun and air and water,
Are fed by peaceful harvests,
by war's long winter starv'd. Their hands are ours.
and in their lines we read A labour
not different from our own.

Remember they have eyes like ours that wake Or sleep,
and strength that can be won By love.
In every land is common life That all can
recognise and understand.

Let us remember, whenever we are told To hate our brothers,
it is ourselves That we shall dispossess, betray,
condemn. Remember,
we who take arms against each other

It is the human earth that we defile.
Our hells of fire and dust outrage the innocence
Of air that is everywhere our own. Remember,
no men are foreign, and no countries strange.

- JAMES KIRKUP

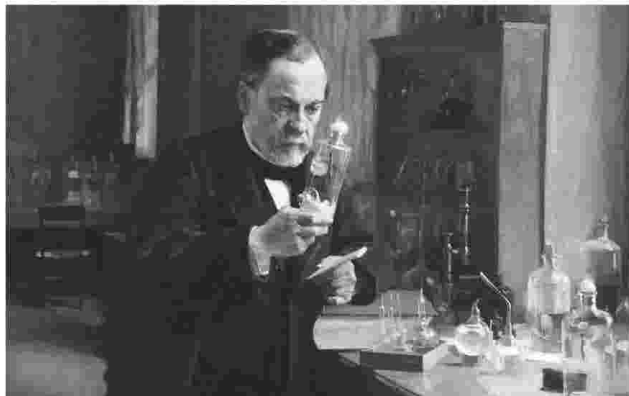

देववाणी - संस्कृतम्

✿ ✿ CONTRIBUTION OF LOUIS PASTEUR ✿ ✿

- Vaishnavi Prakash Karanjekar

B. SC 1st Year

Louis Pasteur was French chemist and microbiologist who is well known for his discoveries of the principles of vaccination, microbial fermentation, and pasteurization. He is remembered for his remarkable breakthroughs in the causes and prevention of disease and his discoveries have saved countless lives ever since. Pasteur also made significant discoveries in chemistry most notably on the molecular basis for the asymmetry of certain crystals and racemization. He was the director of the Pasteur Institute, established in 1887, till his death. Major contributions of Louis Pasteur in the field of microbiology are listed below:-

1. Solved the controversy over spontaneous generation:

Around 1864 Louis Pasteur, a French Scientist originally a chemist, performed a very beautiful experiment popularly known as the 'goose neck flask experiment'. He prepared a flask with a long narrow bent tube. The meat infusion (broth) in the flask was heated to kill all the microorganisms already present in it. Later air was allowed to pass freely into the flask. No microorganism developed in the flask.

This proved that no living creature including bacteria can arise from non-living matter and the theory of spontaneous generation is not correct. In other words, every living creature needs parents, i.e. life comes from life.

2. Discovered the causes of Diseases of wine and beers'

In 1837 F. Kützing and others independently proposed that alcoholic fermentation (conversion of sugars to ethyl alcohol and carbon dioxide) is a physiological function of the yeast cell or in other words is a biological process.

During 1857 to 1876 Louis Pasteur performed several experiments and convinced the scientific world that all fermentative processes are biological processes.

"Diseases of wine and beers: Pasteur found that acid wine, rony wine, bitter wine, sour beer etc. were caused by the growth of various undesirable contaminating organisms which result in spoiled products. These spoilages of wine and beer were popularly called diseases of wine and beer.

3. Introduced Pasteurization process

He suggested a method of preventing the growth of undesirable organisms, however, allowing the growth of desirable yeasts in the fermentation medium by heating the medium for a few minutes at 50–60 °C. The process is called as Pasteurization. (Nowadays a similar process is used in the dairy industry where milk is pasteurized for 62.8 °C for 30 min or 71.7 °C for 15 sec.)

साहित्य अकादमी पुरस्कार 2023-24

संस्कृत

साहित्य अकादमी पुरस्कार

2023 - शून्ये मेघगानम् (कविता) - अरुण रंजन मिश्र

साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार

2023 - रुचिरा: बालकथा: अनुवाद - नागरत्ना हेगडेमूल कृति का शीर्षक
मक्कलीगागि नन्ना नेचीना कथेगळु (बाल कथाओं का संकलन), कन्नडलेखक - सुधा मूर्ति

साहित्य अकादमी बाल साहित्य पुरस्कार

2024 - बुभुक्षितः काकः (कहानी संग्रह) - हर्षदेव माधव
2023 - मानवी (उपन्यास) - राधावल्लभ त्रिपाठी

साहित्य अकादमी युवा साहित्य पुरस्कार

2023 - सुदर्शनविजयम् (गद्य) - मधुसूदन मिश्रः

❀ शिक्षक दिवसस्य महत्त्वम् ❀

- कु. प्रजा सुनिल दिघोटे
बी.ए प्रथम वर्ष

गुरुः ब्रह्मा गुरुः विष्णुः गुरुर्देवो महेश्वरः।

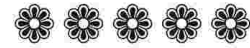
गुरुः साक्षात् परं ब्रह्म तस्मै श्री गुरुवे नमः॥

भारतवर्षे अनेके दिवसाः मन्यन्ते। तेषु शिक्षक दिवस्यः सर्वश्रेष्ठः दिवसः अस्ति। शिक्षक दिवसः शिक्षकानां दिवस्य वर्तते। एषः एकः राष्ट्रीयः दिवसः अस्ति।

शिक्षकदिवसः प्रतिवर्षे सितम्बर मासस्य पंचदिनांके आचर्यते। इदं दिनं डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन् महोदयस्य जन्मदिनं अस्ति। तस्य जन्म 1888 तमे ख्रीस्ताब्दे तमिलनाडू राज्ये एकस्मिन् साधारण परिवारे तिरुतनि ग्रामे अभवत्। तस्य पितुः नाम सर्वपल्ली वीरास्वामी एव मातुः नाम च वीरास्वामी सिताम्या आसित। डॉ. राधाकृष्णन् महोदयः भारतस्य प्रथमः उपराष्ट्रपतिः आसित्। तदनंतर सः द्वितीया राष्ट्रपतिः अपि अभवत्। सः महोदयः शिक्षक कल्याणाय सदा प्रयत्नशीलः आसित्। डॉ. राधाकृष्णन् महोदयः एक आदर्शः शिक्षकः आसीत्। डॉ. राधाकृष्णन् महोदयः भारत राष्ट्रेण भारतस्यम् इति पुरस्कारेण सन्मानितः। अतएव तस्य जन्मदिने प्रायः सर्वेक विद्यालयेषु महाविद्यालयेषु च शिक्षक दिवसस्य आयोजनं भवति। अस्मिन् दिने शिक्षण संस्थाने सांस्कृतिक कार्यक्रमः भवति।

शिक्षणम् एव मानवताम् बोधयति। शिक्षणेन विना मानवजीवनम् पशुदेव भवति।

प्राचीन काले अस्माकं देशे गुरुप्रणाल्या शिक्षणं प्रचलन्ति स्म। वर्तमानकाले प्रतिनगरं प्रतिग्रामं शिक्षणप्रदानार्थं शैक्षणिकसंस्थाः सन्ति। तथापि सर्वेभ्यः शिक्षणं न प्राप्यते। शिक्षणाय विद्यालयानां निर्माणं छात्राणां, भवनानां, शिक्षकाणां च प्रबन्धनं प्रशासनस्य कर्तव्यम्, उत्तरदायित्वं च अस्ति। किन्तु तेषु शिक्षकः प्रमुखः महत्त्वपूर्णः च अस्ति। शिक्षकाः चरित्रवन्तः, लोभरहिताः, परोपकारिणः भवन्ति चेत् छात्रान् सम्यक्तया मानवतायाः पाठं पाठयितुं शक्नुवन्ति। शिक्षक एव प्रत्येकं जन मौलिक जीवनम् अध्यापयति। अतः शिक्षकाणां सम्माननाय शिक्षकदिवसस्य आचरणस्य परम्परा प्रारब्धा। भारतसरकारेण अस्मिन् दिने योग्यशिक्षकाणां सम्मानः क्रियते। अस्मिन् दिने राष्ट्रपतिः राष्ट्रपतिभवेन आदर्श शिक्षकपुरस्कारान् वितरति शिक्षकाः अस्माकं जीवने अतीवः महत्त्वपूर्णाः सन्ति। सर्वेषां गुरुणाम् मम शतं शतं प्रणाम्॥

❀ अमृतवाणी संस्कृत भाषा ❀

- कु. अंकिता रामनाथ मेश्राम
वर्ग बी. ए. तृतीय

अमृत वाणी संस्कृत भाषा।

नैवम् कलिष्टाम् नच कठिजात् ॥

संस्कृत भाषा अस्माकं देशस्य प्राचीनतमा भाषा अस्ति। संस्कृत भाषा सर्वेषु भाषासु जननी अस्ति। संस्कृत भाषैव भारतस्य प्राणभूता भाषा अस्ति। भारतस्य प्राचीन साहित्यं संस्कृत भाषामेव रचितमस्ति। भारतस्य प्राचीनतमाः ग्रन्थाः चत्वारः वेदाः, रामायणः, महाभारतः, भगवद्गीताः, धर्मशास्त्राणि, अष्टादश - पुराणानि, स्मृतीग्रन्थाः, काव्यानि - नाटकानि गद्यनीति, आख्याने ग्रन्थश्च अस्यमेव भाषायाः लिखिताः प्राप्यन्ते।

संस्कृतभाषा भारतराष्ट्रस्य एकतायाः आधारः अस्ति। प्राचीनसमये संस्कृत भाषा सर्वसाधारण आसीत्। सर्वे जनाः संस्कृत भाषाम एव वदन्ति स्म।

संस्कृत भाषायाः स्वरूप पूर्णरूपेण वैज्ञानिक अस्ति। सांप्रति विज्ञानयुगे ऽपि नूतनसंशोधनैः स्पष्टीतम् वर्तते यन् आधुनिकविज्ञान उत्कर्षार्थं संस्कृत भाषायां निबध्नाः ग्रन्थाः अतीव उपकारकाः सन्ति। संगणकयन्त्रस्य ते संस्कृत भाषा अतिश्रेयस्करो इति संशोधनम् अस्माभिः स्मरणीयम् । भारतीय पुरातन - संस्कारपरम्परायाः संस्कृतमेव प्रतिकं प्रकाशयते।

संस्कृत भाषा विश्वस्य सर्वासु भाषासु प्राचीनमा सर्वोत्तमसाहित्यसंयुक्ता चास्ति। संस्कृता परिशुद्धा व्याकरणसम्बन्धि- दोषादिरहिता संस्कृतभाषेति निगद्यते। संस्कृत भाषा अस्माकं पूर्वजानाम् आर्याणां सुलभा, शोभना, गरिमामयी च वाणी अस्ति । इयं भाषायाः महत्त्वं विदेशराज्येष्वपि प्रसिद्धं। संस्कृतवाङ्मयं विश्ववाङ्मये स्वस्य अद्वितीयं स्थानम् अलङ्करोति।

गणितं, ज्योतिषं, काव्यशास्त्रं, आयुर्वेदः अर्थशास्त्रं राजनीतिशास्त्रं, छन्दःशास्त्रं, ज्ञान-विज्ञानं, तत्त्वज्ञानमस्यामेव संस्कृतभाषायां समुपलभ्यते। अनेन संस्कृतभाषायाः विपुलं गौरवं स्वमेव सिध्यति। भारतवर्षस्य प्राचीनज्ञानकोषस्य अध्ययनार्थं संस्कृत भाषाज्ञानं परमावश्यकम् अस्ति। अतः संस्कृत भाषा रक्षणार्थं प्रसारार्थं प्रामाणिकाः प्रयत्नाः उपकारकाः भवेतुः। अत एव उच्यते - 'संस्कृतिः संस्कृताश्रिता।'

❖ ❖ पर्यावरणम् ❖ ❖

- कु. हिना उरकुडे
बी.ए. प्रथम वर्ष

पर्यावरणम् पर्यावरण नाशेन, नश्यन्ति सर्व जन्तवः।

पवनः दुष्टतां याति, प्रकृतिः विक्रितायते ।

परि + आवरणम् इति पर्यावरणम्। पर्यावरणस्य मानवजीवने अत्यन्तं महत्त्वपूर्णं स्थानं वर्तते। पर्यावरणं जीवनस्य आवश्यकं अंग अस्ति । अस्मान् परितः यानि पञ्चमहाभूतानि सन्ति तेषां समवायः अथवा पर्यावरणम् इति पदेन व्यवह्रियते। इत्युक्ते मनुष्यो यत्र निवसति, यत् खादति, यत् वस्त्रं धारयति, याज्जलं पिबति यस्य पवनस्य सेवनं करोति, तत्सर्वं पर्यावरणम् इति शब्देनाभिधीयते अधुना पर्यावरणस्य समस्या न केवलं भारतस्य अपितु समस्तविश्वस्य समस्या वर्तते।

यत्र पर्यावरणम् शुद्धम् भवति तत्र जीवनं अपि सुखमयं भवति। प्रदूषित पर्यावरणेन विविधाः रोगाः जायन्ते। जलं वायुः च जीवने महत्त्वपूर्णं स्तः। स्वस्थ पर्यावरणं मानवजीवनस्य आधारः अस्ति।

अधुना पर्यावरणं समस्या अति विकराला अस्ति। वयं नदीषु तडागेषु च दूषितम् जलं न पतेम्। तेलरहित वाहनानाम् प्रयोगः करणीयः। निर्मलं जलं विषात्कं भवति । वायुरपि शुद्धं नास्ति। वृक्षानां अभावः पर्यावरण प्रदूषणस्य प्रमुख कारणम् अस्ति। पर्यावरण रक्षायै वृक्षाः रोपनीयाः। प्रदूषणं शोधयितुं शासनेन महान्तः प्रयासः क्रियन्ते। पर्यावरणस्य संरक्षणं अस्माकं कर्तव्यं अस्ति।

राष्ट्रभाषा हिंदी

साहित्य अकादमी पुरस्कार 2023-24

हिंदी

साहित्य अकादमी पुरस्कार 2023

मुझे पहचानो (उपन्यास) लेखक - संजीव

साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार वर्ष 2023

2023 - अनुवाद का शीर्षक

पशु, पंछी मनुष्य और प्रकृति : कथाए महाभारत से

अनुवाद - रीतारानी पालीवालमूल कृति का शीर्षक - बड्स, बीस्टस, मेन एंड द नेचर टेल्स फ्रॉम महाभारत (कहानियाँ), अंग्रेजी लेखक - कविता ए. शर्मा

साहित्य अकादमी बाल पुरस्कार

2024 - इक्यावन बाल कहानियों (कहानी-संग्रह) - देवेन्द्र कुमार

2023 - कौतुक ऐप (कहानी) - सूर्यनाथ सिंह

साहित्य अकादमी युवा पुरस्कार

2024 - स्मृतियों के बीच घिरी है पृथ्वी (कविता संग्रह) - गौरव पाण्डेय

2023 - चाँदपुर की चंदा (उपन्यास) - अतुल कुमार राय

विभागांचे अहवाल

❁❁ समय प्रबंधन ❁❁

- पौर्णिमा गुरुदास टेंभूर्णे
बी. ए. भाग -1

ठीक ही कहा गया है की समय और द्वाार किसी का इंतजार नहीं करते !जीवन के सभी पहलियों में सफल होने के लिए समय के मूल्य को समझना महत्वपूर्ण है! जो लोक समय बरबाद करते हैं वो अपनी खुद की पहचान विकसित करने में विफल होते है!

समय प्रबंधन क्या है-

समय प्रबंधन किसी के समय के प्रबंधन की एक प्रक्रिया हैं ताकी इसे सबसे प्रभावी ढंग से और कुशलता से खर्च किया जा सके! प्रभावी समय प्रबंधन लोगों को उनके महत्त्व के आधार पर गतिविधियों के लिए विशिष्ट समय निर्धारित करने की अनुमती देता आहे समय प्रबंधन आपके पास मौजूद अधिकांश समय का सदुपयोग करने के बारे में है देखते हुए कि यह हमेशा सीमित रहता है!

आपके लिये कौन सी गतिविधि अधिक महत्त्वपूर्ण है और आपको इसके लिए कितना समय देना चाहिए? पता करें कि कौन सा काम पहले करना है और कौन सा काम थोडी देर बात करना है!

संघटनों और हमारे निजी जीवन में दोनों में समय प्रबंधन बहुत महत्वपूर्ण है!

समय प्रबंधन में शामिल है:-

1. प्रभावी योजना!
2. लक्ष और उद्देश निर्धारित करना!
3. समय सीमा निर्धारित करना!
4. जिम्मेदारियों का प्रतिनिधी मंडल!
5. गतिविधियों को उनके महत्त्व के अनुसार प्राथमिकता देना!
6. सही गतिविधियों पर सही समय बिताना!

समय का महत्त्व

समुचित समय प्रबंधन से दक्षता मिलती है, उत्पादकता बढ़ती है और कार्य सही समय पर पुरे होते हैं!

समय प्रबंधन के लिए स्वयं का मूल्यांकन करे एक डायरीने रोज की बाते लिखें इससे आपको पता चलेगा की आप कितना समय उपयोग ही कार्य को देते है और कितना समय अनुपयोगी और बेकार कामो मे देते हैं!

सही काम करने के लिए सही समय का चैन भी समय प्रबंधन है! समय की मात्रा सदैव सीमित होती है, अंतः समय का उचित उपयोग करना भी समय प्रबंधन ही है! प्रबंधन किसी संस्थान के सुचाऊ संचालक के लिए ही नहीं , बल्की हमारे व्यक्तिगत जीवन के सफल संचालन के लिए भी अति आवश्यक है!

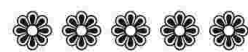
हम अपने जीवन में समय कैसे बचाए

दिनचर्या बनाना और उसका पालन करना दैनिक जीवन में समय बचाने का नंबर एक तरीका है! दैनिक दिनचर्या काम को सरल बनाती है और देरी को समाप्त करती है! व्यक्ति अक्षर दैनिक कार्यक्रम बनाते है! जो व्यक्तिगत और व्यावसायिक जिम्मेदारियों को जोडते है!

Time management

1. ऊन कार्यों की एक सूची बनाये जिनको आप पूरा करना चाहते है!
  2. अपने प्रयासों को सही तरह से संतुलित करें!
  3. दिन के सबसे उपयोगी समय की तरफ अपना ध्यान केंद्रित करें!
  4. कम समय में जादा काम करने की कोशिश करें!
  5. काम के बीच में छोटे छोटे अवकाश लेते रहें!
  6. इस बात का भी ध्यान रखें कि आप कार्य मे निरंतर प्रगती करें!
  7. अपनी सूची को समय-समय पर देखे !
  8. काम के बीच थोडा समय खेल-कूद को भी दें!
  9. निश्चित रूप से रात में 7, 8 घंटे की नींद ले!
- अगर आपने इस सभी का अच्छी तरह से उपयोग किया तो आपको अपने जीवन में सफल होने से कोई नहीं रोक सकता!

Time is money.

इतिहास विभाग

प्रा. डॉ. दिगांबर कापसे
विभाग प्रमुख

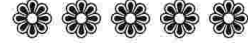

समर्थ महाविद्यालयात उपलब्ध विषयांपैकी इतिहास हा विषय विद्यार्थ्यांच्या आवडीचा विषय आहे. 2023-24 या सत्रामध्ये विभागांतर्गत विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी अनेक उपक्रमांचे आयोजन केलेले होते. यात इतिहास विभागातर्फे 6 जून 2023 रोजी 'शिवस्वराज्य दिन' साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाला प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ. धनंजय गभणे आणि कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे प्रामुख्याने उपस्थित होते. प्रसिद्ध शिवकथाकार आणि धर्मभाष्कर सद्गुरु विजयराव देशमुख यांच्या 'शककर्ते शिवराय' यांच्या पुस्तकाचा प्रकाशन सोहळा महाविद्यालयाच्या भगिनींनी सभागृहामध्ये आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी म्हणून माजी इंग्रजी विभागप्रमुख प्रा. अरुणराव कडबे प्रामुख्याने उपस्थित होते, तर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे उपस्थित होते.

6 डिसेंबर 2023 रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाण दिनाच्या कार्यक्रमाचे आयोजन इतिहास विभागातर्फे करण्यात आले. 19 फेब्रुवारी 2024 रोजी रेंगेपार कोठा येथे राष्ट्रीय सेवा योजना शिबिरात शिवजयंती कार्यक्रम साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाला डॉ. दिगांबर कापसे यांनी विद्यार्थ्यांना शिवाजी महाराजांच्या जीवनावर आधारित विविध बाबींवर मार्गदर्शन केले.

विद्यार्थ्यांना ऐतिहासिक स्थळांची माहिती व्हावी आणि विद्यार्थ्यांना ऐतिहासिक जाणीव जागृती व्हावी आणि इतिहास विभागाची गोडी लागावी या हेतूने रामटेक, नगरधन येथील किल्ल्यांचा अभ्यास दौरा

29 फेब्रुवारी 2024 रोजी करण्यात आला. यावेळी इतिहास विभागातील सर्वच विद्यार्थी उपस्थित होते. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जयंतीनिमित्त 14 एप्रिल 2024 रोजी महाविद्यालयात काव्यवाचन स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. या स्पर्धेला इतिहास विभागातील बहुतांश विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्त सहभाग नोंदविला.

भूगोल विभाग

प्रा. स्वाती नवले

सत्र 2023-24 या शैक्षणिक सत्रात भूगोल विभागातर्फे अनेक उपक्रम राबविण्यात आले. 9 सप्टेंबर 2023 रोजी 'चंद्रयान -3' या विषयावर महाविद्यालयात कनिष्ठ व वरिष्ठ विभागातील विद्यार्थ्यांसाठी निबंध स्पर्धा घेण्यात आली. या स्पर्धेला 60 विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. विद्यार्थ्यांना 'चंद्रयान-3' विषयी माहिती अवगत व्हावी हा उद्देश होता. या स्पर्धेमध्ये प्रथम आणि द्वितीय पारितोषिक मिळवणारे आहेत पहिली आहे बीकॉम - 2 हिमांशी क्षीरसागर, दुसरा बीए भाग-2 अमित डोंगरे.

16 सप्टेंबर 2023 रोजी 'जागतिक ओझोन दिन' साजरा करण्यात आला. या दिनानिमित्त ओझोन लेयरचा जीवसृष्टीवर होणारा परिणाम व महत्व विद्यार्थ्यांना सांगण्यात आले.

13 जानेवारी 2024 रोजी 'जागतिक भूगोल दिन' साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाला महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे अध्यक्षस्थानी व महाविद्यालयाचे ग्रंथपाल प्रा. डॉ. धनंजय गभणे प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते. भूगोल दिनानिमित्त भूगोल दिनाचे महत्व व माहिती विद्यार्थ्यांना सांगण्यात आली.

❀ ❀ पर्यावरण ❀ ❀

- राजश्री साहेबराव टेंभरे
बी.एस्सी-प्रथम वर्ष

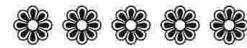
हमारे चारो ओर पाए जाने वाले पेड़ पौधे हवा जल या स्थल आधी के वातावरण को पर्यावरण कहते हैं। पर्यावरण शब्द 'परी, और 'आवरण' शब्दों के सहयोग से बना है। 'परी' का अर्थ चारो ओर और 'आवरण' का अर्थ घिरा होना होता है। पर्यावरण हमारी अमूल्य धरोहर है। इसे सहयोग कर रखना हमारी जिम्मेदारी है। पर्यावरण स्वस्त जीवन के लिए बहुत महत्वपूर्ण है। पर्यावरण का मानव जीवन में महत्वपूर्ण योगदान होता है। ऐसी बहुत ही आवश्यकता है। जो मानव पर्यावरण द्वारा पूरा करता है। पर्यावरण हमें शुद्ध जल, शुद्ध हवा आदि प्रदान करता है। पर्यावरण सभी जीवों के लिए आवश्यक है। पर्यावरण के अभाव में सभी जीवों का जीवन संकट में पड़ने लगता है। अतः इसीलिए हमें पर्यावरण को कोई नुकसान नहीं पहुंचाना चाहिए। साथ ही हमें पर्यावरण की रक्षा करनी चाहिए।

स्वच्छता हमारी आवश्यकता है। स्वच्छ पर्यावरण हमें कई तरह के बोनसों से बचाती है। पर्यावरण मन का तनाव दूर करने के अलावा मन को शांति देता है। पर्यावरण मनुष्य पशु-पक्षियों तथा अन्य जीवों को बढाने और विकास होने में मदद करता है। पर्यावरण के कारण ही आज धरती पर मानव जीवन संभव है। यदि आज हम जीवित हैं तो उसमें बहुत बड़ा योगदान पर्यावरण का है। स्वच्छ पर्यावरण हमें बेहतर निरोग, आनंद, जीवन जिने में सहायता करता है। पर्यावरण सभी जीवों के जीवन का महत्वपूर्ण अंग है। प्रकृति के बिना मानव जीवन की कल्पना भी नहीं की जा सकती है। वायु, अग्नि, आकाश, जल - थल आदि ये सभी तत्वों से ही मनुष्य का जीवन है। जितना हमारे लिए भोजन करना, पानी आवश्यक है, उतना ही हमारे लिए स्वच्छ पर्यावरण आवश्यक है। प्रदूषित पर्यावरण से जीव-जंतुओं, पेड़ - पौधे एवं औद्योगिक संस्थाओं को बहुत हानी होती है। दूषित हवा, पानी, मिट्टी दलदल मरुभूमि,

नदियों का उपहान कार बहना और अधिक गर्मी में सूख जाना, जंगलों को काटने से लेकर सुदूषित पेय-जल का संकट, गंदे पानी का उचित रूप से विकास नहीं होना कारखाने से निकला हुआ दूषित पदार्थ आधी पर्यावरण प्रदूषण के अंतर्गत आते हैं। इससे बचने के लिए हमें कुछ उपाय करने होंगे -

1. पर्यावरण प्रदूषण से बचने हेतु सबसे पहले अपने आसपास पेड़ - पौधे, झरिया आदि लगाना जाना चाहिये।
2. कारखाने से निकलने वाले धुएँ को चिमनी द्वारा कार्बन के रूप में बाहर कर लेना चाहिए। बेकार रासायनिक पदार्थों को नालियों में बहा कर नष्ट कर देना चाहिए।
3. लगातार बढ़ते हुए जनसंख्या पर रोक लगाना चाहिए।
4. अपने आसपास कुड़ा कचरा नहीं पहना चाहिए।
5. पर्यावरण प्रदूषण से बचने के लिए लोगों को स्वच्छता के लिए जागरूक करना चाहिए।

पर्यावरण संपूर्ण जीव जगत का स्वामी है! पर्यावरण हमारे जीवन का धरोहर है।

एनसीसी कैंप का अनुभव

रोहिणी देवीदास निखाडे
बी. ए. द्वितीय वर्ष

राष्ट्रीय कैडेट्स कोर (एनसीसी)। यह एक स्वैच्छिक संगठन है। जो देश के युवाओं को अनुशासित और देशभक्त नागरिक तैयार करने में लगा हुआ है। वे देश भर के स्कूलों और कॉलेजों से छात्रों की भर्ती करते हैं। कैडेटों को हथियारों और परेड में बुनियादी सैन्य प्रशिक्षण दिया जाता है। मैं एनसीसी शिबिर का अपना अद्भुत अनुभव व्यक्त करना चाहती हूँ। 12 दिवसीय राष्ट्रीय एकीकरण शिबिर में पंजाब, हिमाचल प्रदेश से लेकर तमिलनाडु और गुजरात के दक्षिणी सिरे तक देश

महाविद्यालयाची व्यायामशाळा नवीन ठिकाणी प्रस्तावित आहे. ज्यामध्ये पुन्हा नव्याने काही व्यायाम साहित्य राहिल. येत्या सत्रामध्ये शारीरिक शिक्षण विभागाचे नूतनीकरण करण्याचा मानस मा. प्राचार्यांचा आहे. यासाठी प्राचार्यांना धन्यवाद.

राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग

प्रा. डॉ. धनंजय गिन्हेपुजे
कार्यक्रम अधिकारी

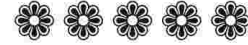

महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे युनिट आहे. विद्यापीठाने 150 विद्यार्थीसंख्या यासाठी ठरवून दिलेली आहे. शैक्षणिक सत्र 2023-24 मध्ये नियमित कार्यक्रम घेण्यात आले. यामध्ये जागतिक योग दिवस, गुरुपौर्णिमा उत्सव, जागतिक लोकसंख्या दिन, लोकमान्य टिळक पुण्यतिथी तसेच अण्णाभाऊ साठे जयंती, नवमतदार नोंदणी व जनजागृती, स्वातंत्र्याच्या अमृतमहोत्सवी वर्षानिमित्त भव्य रॅली, महात्मा गांधी जयंती निमित्त स्वच्छता अभियान, शिक्षक दिन, स्वच्छ दिवाळी शुभ दिवाळी कार्यक्रम अंतर्गत प्रदूषणमुक्त व पर्यावरण पूरक दिवाळी कार्यक्रम, संविधान दिन, जागतिक एड्स दिन, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाण दिवस, राष्ट्रीय मतदार दिवस, इलेक्ट्रॉनिक मतदान यंत्र (EVM) बाबत विद्यार्थ्यांना समुपदेशन, व्यसनमुक्ती कार्यशाळेचे आयोजन, जागतिक जलदिन निमित्ताने ऑक्सिजन पार्क येथे कार्यक्रम, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती निमित्त परिसंवाद व काव्यवाचन कार्यक्रम, तहसील कार्यालयाच्या सहकार्याने मतदार जनजागृती करण्याठी पथनाटकाचे आयोजन इत्यादी कार्यक्रम घेण्यात आले.

नियमित निवासी शिबीराचे आयोजन दि. 16 ते 22 फेब्रु 2024 या कालावधीमध्ये जि. प. शाळा रेंगेपार/कोठा येथे करण्यात आले.

7 दिवसीय शिबीरामध्ये विद्यार्थ्यांनी प्रभातफेरी, पथनाट्य तसेच सांस्कृतिक कार्यक्रमाच्या माध्यमातून स्वच्छता अभियान, अंधश्रद्धा निर्मूलन, बेटी बचाओ - बेटी पढाओ, शेतकरी समस्या, पर्यावरण समस्या इत्यादी सामाजिक विषयावर प्रकाश टाकला. मानव कल्याण वृद्धाश्रमाला भेट देऊन स्वच्छता अभियान घेण्यात आले. बौद्धिक सत्रामध्ये 'योगाचे महत्व', 'ग्रामोन्नती आणि शिवाजी महाराज', 'महिला सक्षमीकरण', 'मतदार जनजागृती' इत्यादी विषयावर स्वयंसेवक व गावकरी बंधूना मार्गदर्शन करण्यात आले. आरोग्य शिबीरातून बालकांची तपासणी व औषधोपचार करण्यात आले.

नियमित कार्यक्रम तसेच निवासी शिबीराच्या यशस्वी आयोजनासाठी महाविद्यालयाचे संस्थापक अध्यक्ष आल्हाद भांडारकर, प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे यांचे मार्गदर्शन तसेच कार्यक्रम सह - अधिकारी डॉ. बंडु चौधरी यांचेसह सर्व शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांचे सहकार्य लाभले.

राष्ट्रीय छात्र सेना विभाग (National Cadet Corps,)

कॅप्टन बालकृष्ण कारु रामटेके
(एनसीसी अधिकारी)

सन 2023-24 या शैक्षणिक सत्रात एनसीसी विभागात एकूण 52 कॅडेट्सनी भाग घेतला. त्यापैकी प्रथम वर्षाकरिता 23 विद्यार्थी, बी सर्टिफिकेट करिता 12 विद्यार्थी तर सी सर्टिफिकेट करिता 17 विद्यार्थी आहेत. 15 ऑगस्ट 2023 ला एनसीसी कॅडेट्सनी ध्वजाला सलामी दिली. एनसीसी विभागाद्वारे जागतिक योग दिन, महाविद्यालयीन परिसरात व नगरपंचायत लाखनी येथे स्वच्छता अभियानाचे आयोजन, एड्स जनजागरण अभियान, गांधी जयंती प्रित्यर्थस्वच्छता पखवाडा, मतदार

कालावधीत करण्यात आले होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे, प्रमुख वक्ता म्हणून लाखनी पोलीस स्टेशनचे उपनिरीक्षक श्री. आशिष चिलांगे, विशेष उपस्थिती श्री विजय नंदागवळी, महिला बालविकास संरक्षण अधिकारी भंडारा, श्री. अमित गजभिये, महिला बाल कल्याण अधिकारी, लाखनी यांच्या उपस्थितीत शिबीरांचे उद्घाटन संपन्न झाले. प्रत्येक क्षेत्रात स्त्री पुरुषांच्या बरोबरीने कार्यरत आहे. उच्च पदस्थ महिलांनाही बऱ्याचदा पुरुष मक्तेदारीला सामोरे जावे लागते. मोजकेच पालक स्वतःच्या मुलींना स्वसंरक्षणाचे धडे देत आहे असे मत प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे यांनी व्यक्त केले.

आज प्रत्येक युवतीने स्वतः कोणत्याही परिस्थितीत स्वतःचे संरक्षण करण्यासाठी सज्ज असले पाहिजे कारण या प्रशिक्षणातून स्व-आत्मविश्वास वाढतो. म्हणून अशा प्रकारचे प्रशिक्षण होणे आवश्यक आहे. समाज विघातक घटकांना न घाबरता आपण सक्षमपणे तोंड देण्यासाठी स्वतः स्वप्रशिक्षित असणे गरजेचे आहे असे मत पोलिस उपनिरीक्षक श्री. आशिष चिलांगे यांनी मांडले. दि. 26/09/2023 ला विद्यार्थिनींसाठी "सुरक्षित स्पर्श व असुरक्षित स्पर्श व सत्यनिष्ठा" यावर विद्यार्थिनींना मार्गदर्शन करण्यासाठी लाखनीतील प्रसिध्द स्त्रियोग तज्ञ डॉ. मीरा आगलावे यांनी पॉवर पॉइंट प्रेझेंटेशन द्वारे स्पर्शाचे ज्ञान कसे ओळखावे, असुरक्षित स्पर्श टाळण्यासाठी सज्ज कसे रहावे, अजाणत्या वयात विद्यार्थ्यांना हवाहवासा वाटणारा स्पर्श कसा ओळखावा, तो कसा टाळता येईल. याबद्दल सविस्तर मातृभाषेतून स्पष्ट करून सांगितले. महाविद्यालयातील कनिष्ठ व वरिष्ठ विभागातील जवळपास 300 विद्यार्थिनी व महाविद्यालयातील

महिला प्राध्यापिका उपस्थित होत्या. महिला बाल विकास विभाग लाखनी व समर्थ महाविद्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने महाराष्ट्र शासनाच्या आदेशाने 'महिला पखवडा' 25 नोव्हेंबर ते 9 डिसेंबर 2023 निमित्ताने लैंगिक शोषण व लिंगभेद अत्याचार विरोधी संरक्षण जनजागृती कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे सर, प्रमुख वक्त्या सौ. भाग्यश्री शशांक कुलकर्णी, सहाय्यक पोलीस निरीक्षक (भरोसा सेल भंडारा) या होत्या. विदर्भ साहित्य संघ शाखा लाखनीच्या सचिव डॉ. मुक्ता आगाशे व श्री. हरीभाऊ मोहतुरे हे विशेष अतिथी लाभले. होते.

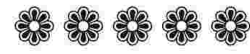
महिला तक्रार निवारण समिती अंतर्गत महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसाठी दि. 8/12/2023 (निबंध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते.) 'कायदे निर्मितीत स्त्रियांचे योगदान' ह्या विषयावर निबंध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. जवळपास 30 विद्यार्थ्यांनी स्पर्धेत सहभाग घेतला होता. त्यापैकी प्रथम कु. हिमांशी क्षिरसागर (बी. कॉम द्वितीय वर्ष), द्वितीय नितीन ढेंगे (एम.कॉम प्रथम वर्ष), तृतीय कु.श्रेया काडगाये (बी.ए. द्वितीय वर्ष) पारितोषिकांचे मानकरी ठरले. दि. 9/12/2023 ला 21 व्या शतकातील स्त्रियांची स्थिती" या विषयावर पोस्टर्स स्पर्धा घेण्यात आली. त्यात प्रथम कु. मेहजबीन तुरक (बी.एस्सी प्रथम वर्ष), द्वितीय कु. भाग्यश्री नदेश्वर (बी.एस्सी तृतीय वर्ष), तृतीय कु. पुजा आगाशे (बी. एस्सी. प्रथम वर्ष) विजयाच्या मानकरी ठरल्या.

अनोळखी व्यक्तींवर विश्वास ठेवू नका. कोणी म्हटले तर लगेच अनोळखी व्यक्तीसोबत बोलू नका, बिन चेहऱ्याच्या लोकांशी आणि मोबाईलवर बटनांचा वापर करून चॅटिंग करू नका. आणि आपले ध्येय निश्चित करा असे

भर से 600 से अधिक कैडेट्स ने भाग लिया। उत्तर प्रदेश और तेलंगाना के एनसीसी निदेशालय ने हमारे शिबिर को समृद्ध क्रॉस कंट्री संस्कृति अनुभव के साथ 'अनेकता में एकता' विषय पर डिजाइन किया था।

यात्रा 28 जुलाई 2023 को शुरू हुई। हम CATC कैंप के लिए निकले, मैं बहुत उत्सुक थी कि शिबिर कैसे चलेगा। हम सावनेर कैंप पहुंचे। हमारे दिन की शुरुआत शारीरिक व्यायाम से हुई। फिर चरित्र निर्माण, व्यक्तित्व विकास, कैरियर काउंसलिंग, नेतृत्व गुणों पर सैन्य अधिकारियों के व्याख्यान हुए। देश के विभिन्न एनसीसी निदेशालयों के कैडेट्स के बीच गायन, नृत्य, समूह चर्चा, वाद-विवाद, व्याख्यान, निबंध लेखन जैसी कई प्रतियोगिताओं का आयोजन किया गया। मैंने कुछ एपिसोड्स में हिस्सा लिया। उनमें से एक व्याख्यान प्रतियोगिता थी। मैंने जो विषय चुना वह 'समय प्रबंधन' था। मेरे सामने 600 कैडेट्स, ग्रुप कमांडर कमांडिंग ऑफिसर और अन्य स्टाफ थे। मैंने आत्मविश्वास के साथ व्याख्यान दिया। उस विशाल सभागार की तालियाँ आज भी मेरे कानों में गूँजती हैं। मैंने प्रतियोगिता में प्रथम पुरस्कार जीता। हमें अमरावती (आंध्र प्रदेश की नई राजधानी) और मंगलगिरि के दर्शनीय स्थलों की यात्रा पर ले जाया गया। यह तेलुगु लोगों का सांस्कृतिक फसल उत्सव था। मुझे दूसरे राज्यों के कैडेट्स को हमारी संस्कृति और रीति-रिवाज समझाने में आनंद आया। हम एनसीसी की वर्दी में थे, जब हम सड़कों से गुजर रहे थे तो स्थानीय लोग हमें उत्सुकता से देख रहे थे। इस समय एक छोटी बच्ची अपनी मां से जोर-जोर से कह रही थी, हमारी ओर देख रही थी और हाथ हिलाकर हमारा स्वागत कर रही थी, हमें सेलिब्रिटी जैसा महसूस हो रहा था। हम उन युवा कैडेट्स में से एक थे जो डेक्कन में मिसाइल फायरिंग के लिए सुयला एयर बस में चढ़े थे। हम मिसाइल से 80 मीटर की दूरी पर बैठे थे। फिर नज़र मिसाइल प्रक्षेपण यान पर गई। एक जोरदार धमाका, साफ नीले आसमान में तेज गति से उड़ती हुई मिसाइल अपने लक्ष्य को भेदती हुई गई। यह एक अद्भुत क्षण था। मैंने उन सभी पलों को अपने दिमाग में कैद कर लिया। कैंप के आखिरी दिन कार्यक्रम के अंत में कुछ कैडेट्स ने 'चलते-चलते मेरे ये गीत याद रखना...' यह गाना गाया।

शिबिर का सफल आयोजन किया गया। हम पूरा दिन साथ रहे। हमारे जाने के एक रात पहले, सभी कैडेट्स एकत्र हुए और खुशी के नारे लगाए। मुझे बहुत अच्छा लगा और इस शिबिर ने मुझे अनुशासन सिखाया। मुझमें साहस और शक्ति का संचार हुआ। अंततः मुझे एक बेहतर इंसान बनाया। कुछ ही समय में मैंने हमारे सैन्य अधिकारियों का एक अलग पक्ष देखा। वे कितने खुश हैं। वे आमतौर पर हमारी साप्ताहिक परेडों में बहुत गंभीर और कमांडिंग होते हैं। जब मैं वापस आयी, तो मैं एक सूटकेस में यादे, सबक, नए दोस्तों और खुद को विकसित करने की चुनौती का एक बंडल लेकर आयी।

❀ ❀ संत कबीर के दोहे ❀ ❀

- संकलन जीवन्तिका जांभुले
बी एस सी 2 वर्ष

मानसरोवर सुभर जल, हसा केलि कराहि।
मुकताफल मुकता चुगै, अब उड़ि अनत न जाहि ॥1॥

प्रेमी हूँढत मैं फिरौं प्रेमी मिले न कोइ।
प्रेमी की प्रेमी मिले, सब विष अमृत होइ ॥2॥

हस्ती चढ़िए जान को, सहज दुलीचा डारि।
स्वान रूप संसार है, चूँकन दे झख मारि ॥3॥

पखापखी के कारनै, सब जग रहा भुलान।
निरपख होइ के हरि भजै, सोई संत सुजान ॥4॥

हिंदू मूआ राम कहि, मुसलमान खुदाइ।
कहै कबीर सो जीवता, जो दुहूँ के निकटि न जाइ ॥5॥

काबा फिरि कासी भया, रामहिं भया रहीम।
मोट चून मैदा भया, बैठि कबीरा जीम ॥6॥

ऊँचे कुल का जनमिया, जे करनी ऊँच न होइ।
सुबरन कलस सुरा भरा, साधू निंदा सोइ ॥7॥

SCIENCE DEPARTMENT

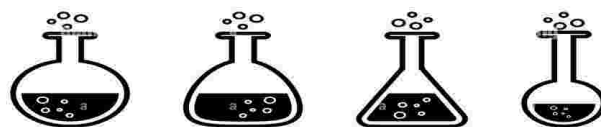
Dr. Bhaskar P. Parwate
(Head, Faculty of Science)

I am delighted to publish the Annual Report of Science Department including Zoology, Botany, Chemistry, Microbiology, Biotechnology, Biochemistry, Physics and Mathematics for 2023-24. It was a notable year for the science Department. We also continued to make progress in providing for students with special needs. This charts continued progress made towards the achievement of the high-level goals set out in our Statement of Strategy 2023-24. On behalf of myself and my colleague, I would like to express my appreciation to all the staff in the science Department for their continuing efforts in working towards realizing our high level goals

The entire Department engaged in a wide range of activities including ICT facilities enhance ICT based teaching there by teaching learning process improves to the better extent. In this session Pr. M. D. Madankar Dept. of Botany, Pr. Pooja Nawkhare Dept. of Chemistry and Pr. Prerna Chachere Dept. of Biotechnology Register for Research work in there appropriate subject that is good achievement of science faculty in this session.

The teaching pedagogy include both conventional chalk and talk approach as well as use of power point presentations, online video lectures and other modern methods. Each department of the college also has its own academic activities. The Life Science Organization organized following events

1. Visit at Shionibandh Govt. Fish seed production Hatchery and Excursions Tours.

2. Student "Placement Programm" organized by our Institute on 02/09/2023. Particularly Pr. Nirawan and Pr. Dhande madam encourage to alumni students regarding placement Programm.
3. Organized Student seminars on the occasion of "Teachers Day" on 5/9/23.
4. On the occasion of Gandhi Jayanti our college Students participated in "Gram Swacchhta Abhiyan" by students on 1st October. Science Students Take part in Gram Swacchhta Abhiyan in different nearby Villages. The faculty members and the students of the college are well appreciated for their contribution and achievements.
5. On the occasion "Chandrayan-2" Quize Competition organised by Pr. Nawkhare, Dept. of Chemistry.
6. Freshers and farewell party organized by Science student at College to welcome new incoming Students.
7. Our college involved in Echornia weed control program at "Oxygen Park" Lakhani.
8. Celebration of Constitution day on 26th November with Local people.
9. Vigilance and awareness week celebrate (1-7 November) with bank of Maharashtra branch Lakhani and Gadegaon.
10. "Tree plantation" program organized by science faculty, especially Pr. Madankar madam Department of Botany actively participate.
11. Poster competition of students organized on the occasion of "National Science Day"

मराठी विभाग

डॉ. बंडू चौधरी
मराठी विभाग प्रमुख

सत्र 2023-24 मध्ये मराठी विभागातर्फे मराठी भाषा अभ्यास मंडळाची स्थापना करण्यात आली. त्या अनुषंगाने प्रा. प्रमोद लेंडे यांच्या कवी ग्रेस यांच्या 'संध्याकाळच्या कविता' या विषयावर व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे होते. तसेच मराठी भाषा संवर्धन पंधरवाडाच्या निमित्ताने आद्य कवियत्री महदंबा साहित्य सम्मेलनानिमित्त जिल्हास्तरीय काव्यवाचन स्पर्धेचे आयोजन मराठी विभागाच्या वतीने करण्यात आले होते. यात भंडारा जिल्ह्यातील विविध महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. त्याचबरोबर यातून पहिली विजेता महाविद्यालयातील जान्हवी अतकरी ठरली व तिचा नागपूर येथे भरलेल्या आद्य कवियत्री महादंबा साहित्य सम्मेलनात सन्मानचिन्ह देवून सत्कार करण्यात आला.

मराठी विभागाच्या वतीने परिसरातील मराठी साहित्यकांची विद्यार्थ्यांना ओळख व्हावी यासाठी प्रत्यक्षात साहित्यिकांच्या घरी जावून विद्यार्थ्यांच्या वतीने त्यांची मुलाखत घेवून त्यातून त्यांची जळणघळण, साहित्या संदर्भात त्यांच्या संकल्पणा समजून घेण्याच्या उद्देशाने गजलकार प्रल्हाद सोनवाने यांची भेट घेवून त्यांची मुलाखत घेण्यात आली. या वेळी बहुतांश विद्यार्थी उपस्थित होते. या सोबतच ग्रेट भेट कवींशी या उपक्रमातर्गत पक्षीतज्ञ आणि लेखक किरण पुरंदरे यांचा कार्यक्रम महाविद्यालयात घेण्यात आला.

संस्कृत विभाग

प्रा. रूपाली खेडीकर

शैक्षणिक सत्र 2023-24 या शैक्षणिक सत्रामध्ये संस्कृत विभागाद्वारे अनेक शैक्षणिक उपक्रम राबविल्या गेले. दि. 26 जुलै 2020 रोजी राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 2020 या विषयावर निबंध स्पर्धा घेण्यात आली NEP -2020 या विषयी विद्यार्थ्यांना माहिती अवगत व्हावी हा या मागचा उद्देश होता. दि. 31 जुलै 2023 रोजी संस्कृत साहित्य आणि संस्कृतीच्या क्षेत्रातील लेखक, कवी, आणि संगीतज्ञ डॉ. श्रीधर भास्कर वणेंकर यांची जयंती साजरी करण्यात आली. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयातील राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा. लालचंद मेश्राम, प्रमुख अतिथी म्हणून प्रा. डॉ. स्मिता गजभिये व प्रा. डॉ. अर्चना मोहोड उपस्थित होत्या. संस्कृत सप्ताह अंतर्गत दि. 28 ऑगस्ट ते 31 ऑगस्ट 2023 पर्यंत विद्यार्थ्यांकडून सामूहिक व वैयक्तिकरित्या पाठ्यपुस्तकातील गद्यवाचन, पद्यवाचन घेण्यात आले. तसेच त्यांना संस्कृतातील एक ते शंभर पर्यंतच्या संस्कृत संख्यांचे ज्ञान देण्यात आले. विद्यार्थ्यांना पाठ्यपुस्तकातील गद्याचे व पद्याचे न चुकता वाचन करता यावे हा यामागील उद्देश होता. दि. 30 ऑगस्ट 2023 रोजी 'संस्कृत दिन' आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमाला अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा. दिगांबर कापसे व प्रमुख वक्ता म्हणून महाविद्यालयातील ग्रंथालय विभाग प्रमुख प्रा. डॉ. धनंजय गभणे होते. कार्यक्रम सुरु होण्यापूर्वी विद्यार्थिनींनी संस्कृत गीत सादर केले.

दिनांक 9 सप्टेंबर 2023 रोजी संस्कृत विभागातील विद्यार्थ्यांना ग्रंथालयातील ग्रंथांची माहिती व्हावी म्हणून ग्रंथालय परिचय करून देण्यात आला. संस्कृत विषयाच्या ग्रंथासोबतच संदर्भग्रंथ, पुराण वाङ्मय, साहित्य इत्यादींचा परिचय करून देण्यात आला.

जास्तीत जास्त संख्येने उपस्थित रहावे याकरिता सर्व प्राध्यापक सतत प्रयत्नशील असतात.

दर शनिवारला प्रार्थनेसोबतच महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्व आणि सर्वांगीण विकास घडून यावा या अनुषंगाने जीवनमूल्यांवर आधारित महाविद्यालयातील प्राध्यापक मार्गदर्शन करीत असून प्राणायाम वर्ग सुद्धा यावेळी राबविला जातो, त्यामुळे विद्यार्थ्यांची एकाग्रता वाढण्यामध्ये मदत होत, असा उपक्रम राबवणारे भंडारा - गोंदिया जिल्ह्यातील आपले महाविद्यालय हे एकमेव महाविद्यालय आहे, त्याच्या मला सार्थ अभिमान आहे.

करियर गायडन्स सेल व करिअर कट्टा

प्रा डॉ संदीप कुमार सरैया
विभाग प्रमुख

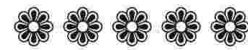

विद्यार्थ्यांच्या करिअर विकासाच्या अनुषंगाने करिअर गाईड सेल स्थापित करण्यात आलेले आहे. त्या अंतर्गत यावर्षी टी.सी.एस. टाटा कन्सल्टन्सी अंतर्गत रोजगार मेळाव्यामध्ये महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना सहभागी होण्याकरिता प्रोत्साहित करण्यात आले. तसेच राज्यस्तरीय नमो महारोजगार मेळावा नागपूर येथे दिनांक 9 व 10 डिसेंबर 2023 ला सुद्धा उपस्थित राहण्याकरता विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहित करण्यात आले महाविद्यालयामध्ये दिनांक 12, 13 व 16 ऑक्टोबर 2023 रोजी भंडारा येथे आयोजित टाटा कन्सल्टन्सी द्वारा रोजगार प्रमुख कार्यशाळेमध्ये विद्यार्थ्यांना उपस्थित राहण्याकरता प्रोत्साहित करण्यात आले. दिनांक 19 ऑक्टोबर 2023 रोजी लाखनी येथील स्वप्नादीप मंगल कार्यालय येथे प्रमोद महाजन ग्रामीण कौशल्य विकास केंद्राच्या उद्घाटन कार्यक्रमाच्या करिता सुद्धा विद्यार्थ्यांना उपस्थित राहण्याकरिता प्रोत्साहित करण्यात आले.

वेळोवेळी महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना शासनाद्वारा नियुक्ती करिता निघालेल्या वेगवेगळ्या व्हाट्सअप ग्रुप वर अवगत करण्यात आल्या तसेच नोटीस बोर्डवर सुद्धा जाहिराती विद्यार्थ्यांच्या माहितीकरिता लावण्यात आलेल्या होत्या.

याव्यतिरिक्त विद्यार्थ्यांशी संवाद या कार्यक्रमांतर्गत महाविद्यालयातील प्राध्यापकांनी स्पर्धा परीक्षेच्या अनुषंगाने कला वाणिज्य व विज्ञान शाखेच्या वेगवेगळ्या विषयाचे महत्त्व पटवून दिले, तसेच विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्व विकासाकरिता आवश्यक असलेला बराचसा महत्त्वाचा भाग समजावून सांगितला गेला याही व्यतिरिक्त करियर गायडन्स सेल ला विद्यार्थ्यांनी व्यक्तिगतरीत्या भेट दिल्यानंतर त्यांचे कौन्सिलिंग करण्यात आले.

तसेच महाराष्ट्र राज्य उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग व महाराष्ट्र माहिती तंत्रज्ञान सहायता केंद्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने सुरु असलेला करिअर कट्टा उपक्रम महाविद्यालयामध्ये राबविण्यात आला. त्याकरिता महाविद्यालयाचे प्राध्यापक रामभाऊ कोटांगले व प्राध्यापिका अर्चना मोहोळ यांची महाविद्यालयीन समन्वयक म्हणून नियुक्ती करण्यात आली. त्यांनी विद्यार्थ्यांना करिअर कट्टा बद्दल अंतर्गत सुरु असलेल्या आयएएस आपल्या भेटीला व उद्योजक आपल्या भेटीला या उपक्रमाची माहिती विद्यार्थ्यांना दिली. तसेच करिअर कट्टा मध्ये रजिस्टर करण्याकरिता विद्यार्थ्यांना प्रेरित केले. याही व्यतिरिक्त महाविद्यालयाचे प्राध्यापक डॉक्टर संदीप कुमार सरैया हे भंडारा जिल्हा समन्वयक म्हणून शैक्षणिक सत्र 2022-23 पासून जिल्हा समन्वयक म्हणून कार्यरत असून त्याकरिता त्यांना उत्कृष्ट जिल्हास्तरीय महाविद्यालयीन समन्वयक म्हणून करियर कट्टा तर्फे पारितोषिक प्रदान करण्यात आलेले आहे.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ,
नाशिक अभ्यास केंद्र समर्थ महाविद्यालय,
लाखनी

डॉ. प्रा. सुरेश बन्सपाल
केंद्रसंयोजक

‘ज्ञानगंगा घरोघरी’ हे ब्रीद घेऊन यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक आपल्या स्थापनेपासून उच्च शिक्षणाच्या समाजातील सर्व घटकांना उपलब्ध करून देण्यासाठी प्रयत्नशील आहेत. महाराष्ट्र शासनाद्वारे 1989 मध्ये स्थापन झालेल्या यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक विद्यापीठ ‘सर्वासिाठी शिक्षण’ या ध्येयाने शैक्षणिक चळवळ उभी राहावी या उद्देशातून गरजू जिज्ञासू आणि कोणत्याही कारणाने शिक्षणापासून वंचित राहिलेल्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण घेण्याची सोय किंवा अपुरे राहिलेले शिक्षण पूर्ण करण्याची संधी या विद्यापीठात मार्फत उपलब्ध करून दिलेली आहे. काम करता करता शिक्षण आणि शिक्षण घेता घेता अर्थार्जन ही संकल्पना गृहीत धरूनच विद्यापीठातील शिक्षणक्रम तयार करण्यात आले आहे.

शैक्षणिक सत्र 2023-24 मध्ये अभ्यास केंद्रात बी. ए., बी. कॉम., एम. ए. (मराठी, अर्थशास्त्र, इंग्रजी आणि इतिहास) या विषयात पदवी आणि पदव्युत्तर शिक्षण घेण्याची सोय आपल्या अभ्यास केंद्रात आहे. बी. ए. 447, बी.कॉम. 368 आणि एम. ए. (मराठी, अर्थशास्त्र, इंग्रजी आणि इतिहास) 136 असे 969 विद्यार्थी प्रवेशित होते. यासोबत 16 समंत्रक अध्ययन कार्य पार पाडीत होते. या शैक्षणिक वर्षात अभ्यासकेंद्राद्वारे वृक्षारोपण, यशवंतराव चव्हाण जयंती कार्यक्रम आणि वर्षभर विद्यार्थ्यांसाठी विशेष मार्गदर्शन वगैचे आयोजन करण्यात आले होते. दरवर्षी प्रवेशित विद्यार्थ्यांची संख्या सतत वाढत आहे हीच आमच्या अभ्यासकेंद्राची जमेची बाजू आहे.

इतर उपक्रम

❖ स्वयं

प्रा डॉ संदीप कुमार सरैय्या
स्वयं मॅटर

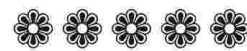
स्वयं मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाचे एक ऑनलाइन प्लॅटफॉर्म आहे. ज्याद्वारे भारतातील विद्यार्थ्यांना ऑनलाइन कार्यक्रम/कोर्सेस ऑफर केले जातात. हे 9 जुलै 2017 रोजी लॉंच केले गेले. स्वयंम हे एक व्यासपीठ आहे जे इयत्ता 9 वी ते पोस्ट ग्रॅज्युएशन पर्यंतचे सर्व अभ्यासक्रम कोणालाही, कोणत्याही ठिकाणी, कधीही उपलब्ध करून देते. भारत सरकारचे स्वयंम उपक्रम आम्ही महाविद्यालयातील विद्यार्थी आणि प्राध्यापकांना उपलब्ध करून देत असतो. वेळोवेळी विद्यार्थी आणि प्राध्यापकांना स्वयंम बदलची माहिती स्वयं मॅटरद्वारे दिली जाते. या द्वारे अनेक विद्यार्थी आणि प्राध्यापक आपली गुणवत्ता वाढविण्यासाठी नेहमी प्रयत्न करीत असतात.

स्पर्धा परीक्षा

महाविद्यालयात अत्यंत गुणवत्तापूर्ण वाचनालयाची सोय असून महाविद्यालयाच्या हीरक महोत्सवी वर्षाचे औचित्य साधून जिल्ह्याचे पोलीस अधीक्षक श्री लोहित मतांनी यांनी स्पर्धा परीक्षेसाठी भरीव ग्रंथांचे दान केले आणि विद्यार्थ्यांसाठी स्पर्धा परीक्षा वाचन कक्षाचे उद्घाटन त्यांनी केले.

अभ्यासिका

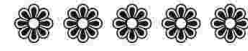
समर्थ महाविद्यालय आणि लाखनी पोलीस स्टेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने विद्यार्थ्यांसाठी स्पर्धा परीक्षा अभ्यासिकेची स्थापना करण्यात आली. या अनुषंगाने स्पर्धा परीक्षा तयारी करणारे विद्यार्थी या अभ्यासिकेचा फायदा घेत असतात.

कळकळीचे आवाहन पोलीस निरिक्षक सौ. भाग्यश्री कुलकर्णी यांनी केले. विशेष अतिथी म्हणून डॉ. सौ. मुक्ता आगाशे यांनी विद्यार्थीनींना अभ्यास करून समाजात आपले, आपल्या पालकांचे आणि महाविद्यालयाचे नाव उंचावण्याचा सल्ला दिला. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे यांनी स्वातंत्र्याच्या 75 वर्षांनंतरही स्त्रियांवरील होणाऱ्या अत्याचारांमध्ये दिवसेंदिवस वाढ होताना दिसून येत आहे. महिलांवर होणाऱ्या अत्याचाराबाबद प्रतिदिवशी वर्तमानपत्रात कुठे हुंडाबळी, घरघुती हिंसाचार, बलात्कार, लैंगिक शोषण होत असल्याचे वाचण्यात येत आहे. आजच्या घडीला आपण स्त्रीपुरुष समानता प्रस्थापित करू शकलो नाही. ही खंत त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणात व्यक्त केली. जवळपास 200 विद्यार्थीनींनी या कार्यक्रमाला आपली उपस्थिती दर्शविली. कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. रूपाली खेडीकर, प्रास्ताविक डॉ. संगीता हाडगे व आभार प्रा.अजिंक्य भांडारकर यांनी मानले. या कार्यक्रमाला महाविद्यालयातील विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी वर्ग उपस्थित होते.

जागतिक महिला दिनाच्या अनुषंगाने महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे यांच्या मार्गदर्शनाखाली महिलांमधील वाढते कर्करोगाचे प्रमाण लक्षात घेता, आपल्या महाविद्यालयातील विद्यार्थीनी व शहरातील महिलांसाठी 'कॅन्सर जनजागृती मार्गदर्शन' कार्यक्रमाचे आयोजन सांस्कृतिक विभाग, महिला तक्रार निवारण समिती अंतर्गत दि. 11 मार्च 2024 ला करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या प्रमुख मार्गदर्शिका म्हणून भांडारा येथील कॅन्सर जनजागृती समुपदेशिका व सामाजिक कार्यकर्ता सौ. माधुरी तिजारे यांनी विद्यार्थीनींना कॅन्सर या दुर्धर आजाराबद्दल सविस्तर स्लाईड शो द्वारे मार्गदर्शन केले. स्वतःच्या आरोग्याची काळजी व सुरक्षितता ठेवल्यास कॅन्सर सारख्या आजारावर सहज मात करता येते, तसेच कॅन्सरची लक्षणे कशी ओळखावी हे सुध्दा स्वतः प्रात्यक्षिकाद्वारे त्यांनी पटवून दिले. जागतिक महिला दिनाच्या पर्वार महाविद्यालयातील विद्यार्थीनींनी

स्वयंप्रेरणेने आपले मनोगत व्यक्त केले. आपल्यावर होणाऱ्या अत्याचाराचा सामना कसा करता येतो. हे स्वरचित कवितेतून बी.ए. भाग - 1 ची विद्यार्थीनी कु.स्नेहा मेश्राम हिने व्यक्त केले. प्रत्येक स्त्रीने आपला आत्मविश्वास जागृत ठेवला तरच आपल्यातील सक्षम भारतीय स्त्री उदयास येईल, असे परखड मत कु. जान्हवी अतकरी (बी.एस्सी तृतीय वर्ष) हिने मांडले. कार्यक्रमाचा शेवट गृहअर्थशास्त्र विभागातील विद्यार्थीनींनी "दिवारे उंची है गलिया है तंग, पर साँसे है बुलंद, लढने चली हूँ आजादी की जंग" या गाण्यावर समुह नृत्य प्रदर्शित केले. उदयोन्मुख कीर्तनकार सौ. नुपुर देशपांडे यांच्या पोवाड्याने कार्यक्रमाची सांगता झाली. कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. किर्ती शेंडे, प्रास्ताविक प्रा. डॉ. संगीता हाडगे तर आभार प्रदर्शन प्रा.डॉ. स्मिता गजभिये यांनी केले.

प्रार्थना योग आणि ध्यान साधना विभाग

प्रा डॉ संदीप कुमार सरैया
विभाग प्रमुख

महाविद्यालय 2006-07 पासून प्रार्थना विभागाची स्थापना करण्यात आली. याच अनुषंगाने 2023-24 या शैक्षणिक वर्षात 10 जुलै पासून 30 एप्रिलपर्यंत नित्य नियमाने नमो मातृभूमे ही प्रार्थना , जन-गण-मन हे राष्ट्रगीत, हम करे राष्ट्र आराधना हे महाविद्यालयीन गीत, मनाचे श्लोक, संस्कृत मधील सुभाषितांचे पठण विद्यार्थ्यांकडून केले जाते. या सोबतच प्रार्थनेच्या नंतर दैनंदिन दिनविशेष प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे विद्यार्थ्यांना उद्बोधित करीत असतात. सत्र 2023-24 हे वर्ष राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ नागपूर शतकोत्तर वर्ष आणि समर्थ महाविद्यालय लाखनीचे हीरक महोत्सवी वर्ष म्हणून साजरा करण्यात येत आहे. प्रार्थना विभागांतर्गत कनिष्ठ, वरिष्ठ व पदव्युत्तर विभागातील विद्यार्थ्यांना गणवेश लागू केलेला असून विद्यार्थीगणवेशात प्रार्थनेला

यावेळी प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ. धनंजय गभणे तर अतिथी म्हणून प्रा. डॉ. संगीता हाडगे, प्रा. डॉ. सुरेश बन्सपाल होते तर अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. कापसे होते.

दि. 25, 26 जानेवारी 2024 ला सांस्कृतिक विभागातर्फे सांस्कृतिक महोत्सव साजरा करण्यात आला. या अनुशंगाने विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी गुणवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार सोहळा साजरा करण्यात आला. यावेळी प्रमुख अतिथी म्हणून माजी विद्यार्थी आणि बेरार फायनान्स चे संस्थापक श्री मारोती जवंजार, रामविलास सारडा, भंडारा हे उपस्थित होते. तर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संस्थेचे अध्यक्ष श्री आल्हाद भांडारकर होते.

ग्रंथालय विभाग

प्रा. डॉ. धनंजय गभणे

ग्रंथपाल व समन्वयक (महाविद्यालय अंतर्गत गुणवत्ता हमी कक्ष) समर्थमहाविद्यालय लाखनी

करावी मैत्री ग्रंथाची
होईल चित्तशुद्धी
मोबाईल ची मैत्री कामा पुरती
अन्यथा नाश पावी बुद्धी

वरील पंक्ती प्रमाणे "ग्रंथ हेच आपले खरे गुरू" असून सध्याच्या मोबाईलच्या युगात सावध असणे गरजेचे आहे. मोबाईलच्या अति वापरामुळे बुद्धी भ्रष्ट होण्याची वेळ येऊ शकते संत पुरुषांच्या वचनाप्रमाणे रोज काहीतरी वाचावे त्यातून उत्तम वेचावे व ते इतरांनाही सांगावे आणि समाजाला ज्ञानी करावे. नेमक्या याच उद्देश पूर्ती साठी आमचे ग्रंथालय झटत असते.

महाविद्यालयाच्या जन्मापासूनच आमचे ग्रंथालय अस्तित्वात आले. दिवसागणिक प्रगती पथावर असलेले आमचे ग्रंथालय वाचकांच्या सेवेत तत्पर आहे.

आज तारखेस ग्रंथालयात 52000 वर ग्रंथसाठा असून त्यात नवनवीन ग्रंथांची भर पडत असते. एकूण 15 वर्तमानपत्रे (मराठी, हिंदी व इंग्रजी). 10 साप्ताहिके, 40 विविध विषयांशी संबंधित अभ्यासपूरक नियतकालिके तसेच स्पर्धापरीक्षांशी संबंधित ग्रंथ यांचाही अंतर्भाव आहे.

ग्रंथालयाची स्वतंत्र इमारत असून त्यात विद्यार्थ्यांसाठी व प्राध्यपकांसाठी स्वतंत्र वाचनकक्ष असून दिव्यांग विद्यार्थ्यांसाठी स्वतंत्र बैठक व्यवस्था आहे. तसेच स्पर्धा परीक्षा अभ्यास कक्ष असून ग्रंथालयाचे ग्रंथागार प्रशस्त आहे. ग्रंथालयाचे संगणकीकरण झाले असून अद्यावत सेवा त्या अंतर्गत वाचकांना पुरविल्या जातात.

ग्रंथालय विभागातर्फे 'समर्थ स्टडी सर्कल' हा उपक्रम अव्याहत सुरू आहे. या अंतर्गत विद्यार्थ्यांना विविध स्पर्धा परीक्षांची तयारी, मुलाखती ची तयारी, गट चर्चा, व्यक्तिमत्त्व विकास या वर मार्गदर्शन करण्यात येते. या वर्षी लाखनी पोलीस स्टेशन तर्फे महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयाला विविध स्पर्धा परीक्षांसाठी उपयुक्त 150 हून अधिक रु. 52000 किमतीची पुस्तके भेट देण्यात आलीत व विद्यार्थ्यांसाठी साठी स्वतंत्र अभ्यासिकेचे उदघाटन करण्यात आले. सदर ग्रंथाचा उपयोग विद्यार्थी दररोज घेत आहेत. सत्र 2023-24 मध्ये ग्रंथालय विभागातर्फे खालील कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

13 जून 2023 ला वाचन दिनानिमित्त वाचन स्पर्धा आयोजित करण्यात आली याला विद्यार्थी, प्राध्यापक तसेच शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला. 12 ऑगस्ट 2023 रोजी भारतीय ग्रंथालय शास्त्राचे जनक डॉ. शी रा. रंगनाथन यांच्या जयंती निमित्त ग्रंथपाल दिनाचे आयोजन करण्यात आले. यात विद्यार्थ्यांना डॉ. रंगनाथन यांचे कार्य, ग्रंथालय शास्त्राला त्याचे योगदान यावर मार्गदर्शन करण्यात आले. कार्यक्रमास महाविद्यालयाचे सर्व घटक व विद्यार्थी बहुसंख्येने उपस्थित होते.

15 ऑक्टो 2023 रोजी भारताचे माजी राष्ट्रपती डॉ. अब्दुल कलाम यांच्या जयंती निमित्त वाचनप्रेरणा दिन आयोजित करण्यात आला. या दिनानिमित्त विद्यार्थ्यांना वाचनाचे महत्त्व पटवून देण्यात आले.

महाराष्ट्र शासन व युनिसेफच्या विद्यमाने महाविद्यालयीन युवकांच्या सहभागाने नैसर्गिक संसाधनाचे संरक्षण तसेच पाण्याची बचत या अभियाना अंतर्गत अभिनेत्री सोनाली कुलकर्णी यांच्यासोबत दि.03/02/2024 रोजी अभियानाच्या अनुषंगाने आयोजित संवाद सत्र आयोजित करण्यात आला होता तरी या संवाद सत्रात महाविद्यालयातील काही घटक आणि विद्यार्थी उपस्थित राहून सहभाग नोंदविला.

29 फेब्रुवारी 2024 ला भूगोल विषयात शिकत असलेल्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक सहली करिता प्राकृतिक घटकांना भेट देण्यासाठी रामटेक खिंडी आणि रामधाम याठिकाणी नेण्यात आले.

महाराष्ट्र शासन व युनिसेफच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांच्या सहभागाने नैसर्गिक संसाधनाचे संरक्षण तसेच पाण्याची बचत या अभियाना अंतर्गत 22 मार्च 2024 रोजी 'जागतिक जल दिन' लाखनी येथील ऑक्सिजन पार्क मधील जलाशयाजवळ जागतिक जल दिन साजरा करण्यासाठी आयोजन केले होते. या कार्यक्रमातून विद्यार्थ्यांना तलावाचे निरीक्षण करून जैवविविधतेची माहिती सांगण्यात आली तसेच पाण्याची साक्षरता, पाण्याचे संवर्धन, पाण्याची बचत, पाण्याचे महत्त्व सांगण्यात आले.

22 मार्च 2024 ला 'जागतिक हवामान दिन' आय. सी. टी. रुम मध्ये साजरा करण्यात आला विद्यार्थ्यांना जागतिक हवामानाचे महत्त्व व हवामान विषयक माहिती या अनुषंगाने देण्यात आली.

22 मार्च 2024 ला भूगोल विषयाच्या विद्यार्थ्यांनी सावरी या गावामध्ये भूगोल विषयांतर्गत आर्थिक व सामाजिक सर्वेक्षण केले.

अर्थशास्त्र विभाग

प्रा. युवराज जांभूळकर

सत्र 2023-24 या शैक्षणिक वर्षामध्ये अर्थशास्त्र विभागांतर्गत विविध कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

दि.26/11/2023 रोजी 'संविधान दिन' साजरा करण्यात आला. या संविधान दिनाचे औचित्य साधून मानव कल्याण वृद्धाश्रम रेंगेपार (कोठा) येथील वृद्धाश्रमाला अर्थशास्त्र विभागाने भेट दिली. समाजाप्रती आपले काहीतरी देन लागते. या उदात्त हेतूने अर्थशास्त्र विभागाद्वारे वृद्धाश्रमातील वृद्धांचे थंडीपासून संरक्षण व्हावे यासाठी त्यांना ब्लॅकेटचे वितरण करण्यात आले. सोबतच वृद्धांना फळाचे वाटप करण्यात आले. या प्रसंगी लाखनी शहरातील सामाजिक कार्यकर्ते अधिवक्ता धनंजय बोरकर उपस्थित होते.

दि. 01/02/2024 ला अर्थशास्त्र विभागाद्वारे 'युनियन बजेट 2024' या विषयी विद्यार्थ्यांना माहिती व्हावी यासाठी 'अर्थसंकल्प 2024' चे थेट प्रक्षेपण आय. सी. टी. हॉल मध्ये दाखविण्यात आले. व केंद्रीय अर्थसंकल्पामध्ये कोणत्या घटकसाठी काय-काय मिळाले आणि त्यांच्या समाजातील घटकाना किती फायदा झाला. या विषयी विद्यार्थ्यांनी गटचर्चा केली. अर्थसंकल्प म्हणजे काय व त्यांचा समाजावर कसा दुर्गामी परिणाम होतो. याचा अनुभव विद्यार्थ्यांनी या कार्यक्रमाच्या माध्यमातून घेतला. या कार्यक्रमांमुळे विद्यार्थ्यांच्या अभ्यासक्रमांमध्ये असलेला 'अर्थसंकल्प' ही संकल्पना अतिशय सोप्या पद्धतीने समजून घेतली.

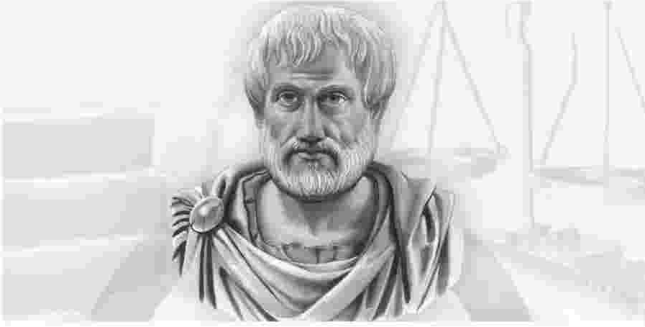
दि.15/02/2024 अर्थशास्त्र विषयाच्या विद्यार्थ्यांना सखोल ज्ञान मिळावे यासाठी अर्थशास्त्र विभागाद्वारे अतिथिव्याखानाचे आयोजन करण्यात आले.

या व्याख्यानाचे प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ. रक्षित बागडे उपस्थित होते. डॉ. रक्षित बागडे यांनी 'द प्रॉब्लेम ऑफ रूपी या ग्रंथाचे शताब्दी वर्ष' या विषयावर विद्यार्थ्यांना सखोल मार्गदर्शन केले. या ग्रंथाचा इतिहास या ग्रंथाची तत्कालीन आवश्यकता व वर्तमानामध्ये ग्रंथाची उपयोगिता काय आहे. यावर त्यांनी प्रकाश टाकला.

राज्यशास्त्र विभाग

प्रा. लालचंद मेश्राम
विभाग प्रमुख

समर्थ महाविद्यालय येथे राज्यशास्त्र हा विषय महाविद्यालय उभारणी पासून शिकविला जातो. विद्यापीठाच्या अभ्यासक्रमावर आधारित सर्व आवश्यक उपक्रम विभागांतर्गत घेतले जातात. सत्र 2023-24 मध्ये 26 नोव्हेंबर 2023 रोजी 'संविधान दिन' साजरा केला गेला. या वर्षी संविधानाचा जागर या अंतर्गत गावोगावी उद्देशिकेचे वाचन केले. या उपक्रमाची सुरुवात महाविद्यालयात प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे यांनी उद्देश पत्रिकेचे वाचन करून केली. या उपक्रमामुळे गावातील नागरिक आणि महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थी, प्राध्यापक यांनी मोठ्या हिरीरीने सहभाग घेतला होता. 25 जानेवारी 2024 रोजी 'राष्ट्रीय मतदार दिना' निमित्त राज्यशास्त्र विभागाद्वारे रांगोळी स्पर्धा आणि वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते.

समाजशास्त्र विभाग

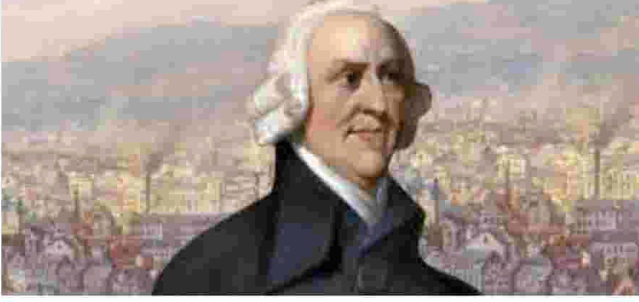
प्रा. बालकृष्ण रामटेके
विभाग प्रमुख

2023-24 या शैक्षणिक क्षेत्रामध्ये समाजशास्त्र विभागाद्वारे बी. ए. प्रथम वर्ष विद्यार्थ्यांचे शिक्षणामुळे उपलब्ध संधी या विषयावर चर्चासत्र घेण्यात आले. शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या आणि त्यांचा कुटुंबावरील परिणाम या विषयांवर विद्यार्थ्यांचे समूह चर्चासत्र घेण्यात आले. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे यांच्या मार्गदर्शनाखाली बी. ए. प्रथम, द्वितीय, तृतीय वर्ष समाजशास्त्र विषयाच्या विद्यार्थ्यांचे अभ्यासक्रमावर आधारित सामाजिक भान लक्षात ठेवून मानव कल्याण वृद्धाश्रम रेंगेपार/कोठा येथे दि 22 जानेवारी 2024 ला भेट दिली. या वृद्धाश्रमामध्ये रामनाथ रामटेके पोहरा, यादव राऊत कोका, भैयालाल राऊत वडद, शिवाजी दिघोरे, रेंगेपार, प्रकाश कोरे पाऊंगाव, डोली राम ठवकर तिरोडा, सयाबाई गिरीपुजे लाखनी, जनाबाई कुंभलकर, सुशिलाबाई निर्वाण इत्यादी वृद्ध वास्तव्य करीत असतात. ह. भ. प. गुलाब लांजेवार महाराज लाखनी यांनी वृद्धांना कौटुंबिक सामाजिक आधार देण्याचे कार्य करीत आहे लोकवर्गणीतून आणि लोक कल्याणातून वृद्धाश्रम चालविले जाते निराधार लोकांसाठी ते कार्य करीत असतात. वडिलांच्या सामाजिक कार्याला त्यांचे पुत्र रवी लांजेवार हे खूप सहकार्य करीत आहेत. राष्ट्रीय सेवा योजना, राष्ट्रीय छात्र सेना शिबिरामधून त्यांना समाजकार्याची आवड निर्माण झाली व अशा पद्धतीने आपल्या वडिलांना सहकार्य करून वृद्धाश्रम चालवीत आहेत.

वाणिज्य विभाग

प्रा. डॉ. सुनंदा रामटेके
वाणिज्य विभाग प्रमुख

शैक्षणिक सत्र 2023-24 या सत्रात वाणिज्य विभागाच्या सर्वांगीण विकासासाठी खालील प्रमाणे कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. शासनाने 21 ऑगस्ट या तारखेला 'उद्यमिता दिवस' साजरा करण्याचे ठरविले आहे. त्यानुसार 21 ऑगस्ट 2023 ला वाणिज्य विभागातर्फे 'उद्यमिता दिवस' साजरा करण्यात आला. तसेच वाणिज्य अभ्यास मंडळाचे पुनर्गठन करण्यात आले. प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ. सुरेश बन्सपाल उपस्थित होते.

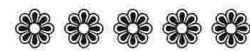
शैक्षणिक उपक्रमांतर्गत दिनांक 20/01/2023 ला माऊली अग्रबत्ती प्रकल्प लाखनी या ठिकाणी औद्योगिक भेटीचे आयोजन करण्यात आले. प्रकल्पाचे मालक श्री. शिरीष निवारण यांनी विद्यार्थ्यांना अग्रबत्ती तयार करण्याचे प्रात्यक्षिक करून दाखवले व माहिती दिली तसेच विद्यार्थ्यांच्या संकेचे निरसन केले. दि. 13/10/2023 ला बँकिंग कार्यपद्धती विषयीची माहिती बी.कॉम. तृतीयच्या विद्यार्थ्यांना करून देण्यासाठी प्रा. डॉ. संगीता हाडगे मॅडम यांच्या नेतृत्वात अर्बन को-ऑपरेटिव्ह बँक ली शाखा लाखनी या ठिकाणी भेट देण्याचा शैक्षणिक उपक्रम राबविण्यात येऊन बँकेचे व्यवस्थापक श्री बांते यांनी बँकिंग व्यवहाराविषयी विद्यार्थ्यांना माहिती देऊन शंका समाधान केले.

दि. 25/09/2023 ला व्यावसायिक कौशल्य या विषयावर बी. कॉम. प्रथमच्या विद्यार्थ्यांसाठी चर्चा सत्राचे आयोजन करण्यात आले. दि. 18/10/23 ला ICT मध्ये वर्ग

घेऊन पीपीटीचे सादरीकरण बी. कॉम. तृतीयच्या विद्यार्थ्यांनी केले. दि. 31/08/2023 व दि. 7/10/2023 ला बी. कॉम. प्रथम, द्वितीय, तृतीय विद्यार्थ्यांसाठी गटचर्चेचे विविध विषयावर आयोजन करण्यात आले. दि. 12/10/2023 ला 'वित्तीय लेखांकन' या विषयावर कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात येवून श्री भूमिधर गायधनी यांनी मार्गदर्शन केले. 'शिका व कमवा' या उपक्रमांतर्गत दि. 03 ते 10 ऑक्टोबर पर्यंत गृहअर्थशास्त्र विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने कापडी बॅग तयार करण्याचे प्रशिक्षण आयोजित करण्यात आले. प्रशिक्षणार्थी विद्यार्थिनींना तयार केलेल्या कापडी बॅग दि. 12/03/2024 ला लाखनीच्या बाजारात प्लास्टिक बॅग (पर्यावरण) मुक्त म्हणून लोकांना वाटप करण्यात आले आणि पर्यावरणाचे महत्त्व सांगण्यात आले. प्रशिक्षण पूर्ण करणाऱ्या विद्यार्थिनींना प्रमाणपत्राचे वाटप करण्यात येऊन प्रशिक्षक म्हणून कु. नेहा ठवकर व कु. पूजा माने यांनी जबाबदारी पार पाडली.

'द प्रॉब्लेम ऑफ रूपी' या ग्रंथाला शंभर वर्षे पूर्ण झाल्याच्या निमित्ताने दिनांक 14/2/2024 अर्थशास्त्र विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने डॉ. रक्षित बागडे यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.

हिवाळी सुट्ट्यानंतरच्या सत्रात बी. कॉम. प्रथमच्या विद्यार्थ्यांसाठी 'सहसंबंध व प्रतिपगमन' या विषयावर चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले. दि. 02/03/2024 ला बी. कॉम. प्रथमच्या विद्यार्थ्यांसाठी 'निस्तारणा' वर चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले. दि. 28/03/2024 ला बी. कॉम. प्रथम, द्वितीय, तृतीयच्या विद्यार्थ्यांसाठी व्यावसायिक अर्थशास्त्राची उपयोगिता, मनोबल, व्यवस्थापन लेखांकन, वित्तीय लेखांकन उपयोगिता या विषयावर डॉ. सुरेश बंसपाल सर यांनी कार्यशाळेचे आयोजन केले तसेच दि. 16/04/2024 ला बी. कॉम. तृतीय या विद्यार्थ्यांसाठी P P T सादरीकरणाचे आयोजन करण्यात आले.

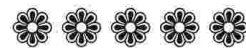

12. On the occasion of "World Soil day" Chemistry department organized poster completion on 5th Dec, 2023.
13. We celebrate "World Water Day" on 22/03/24 at Oxygen Park, Dr. B. P. Parwate, take special efforts to students about understanding pollution strategy on current situation.
14. Guest lectures, Poster competitions, Immunology Rangoli Competition, Industrial visits, Fish seed production center as well as some student participate in University "YUVARANG" Competition.
15. On 9th March 2024 organized "Carrier Guidance program in IT and Non-IT Sectors"
16. During current session Our College Staff Member Organised "NEP Awareness program" at Z. P. Jr. Science College, Lakhani. For that Pr. Mohan Funde take special efforts.
17. The college understands its social responsibility through NSS Awareness program during this session. Various initiatives to create awareness about clean environment are taken.
18. Rangoli Completion organized by Department of Microbiology for that special effort taken by Pr. Chachere and Pr. Shende madam.
19. Several teachers engaged in Research work, they published various Research paper in National and International Conferences. Instruments and Apparatus are serviced on regular basis to ensure their availability to students.
20. Student and Pr. Nawkhare and Pr. Funde Visit to Plastic Recycled plant at

Rajegaon on 2th October 2023 to understand value of natural resource and Environmental issues.

21. PCM Group Students with Pr. Dhande Physics department and Pr. Komejwar Chemistry visit to Biotechnology center at MIDC Rajegaon to understand different Machinery work and Chemical Preservative processes on 25/04/2024.
22. Visit to P & D Electrical Supply center Gadegaon by Chemistry and Physics department on 26/04/24
23. PCM Group Students along with Pr Dhande and Pr. Komejwar visit to Hindustan Composite limited at Rajegaon on 25/04/2024.
24. Janata Dairy visit at Murmadi Lakhani on January month to student understand about milk product.

I unable to write here in short all detail activities done by every science department. This is common report of all science faculties.

सांस्कृतिक विभाग

डॉ. बंडू चौधरी
सांस्कृतिक प्रमुख

सत्र 2023 24 मध्ये समर्थ महाविद्यालयातील सांस्कृतिक विभागातर्फे विविधांगी कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते ते पुढीलप्रमाणे...

दि. 8 जून 2023 ला सांस्कृतिक विभागातर्फे 'शिवराज्यभिषेक दिन' साजरा करण्यात आला.

संगीत विभाग

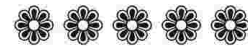
प्रा. राखी मथुरे

2023-24 या शैक्षणिक सत्रात संगीत विभागा द्वारे अनेक उपक्रम राबविण्यात आले. दैनंदिन प्रार्थनेला संगीत विभागातील विद्यार्थिनींनी हार्मोनियमची साथ देवून प्रार्थना सादर करतात. संगीत विभागा द्वारे विद्यार्थ्यांना विविध पैलूंचे ज्ञान अवगत व्हावे म्हणून विविध स्पर्धा घेण्यात आल्या.

3/7/2023 ला गुरुपौर्णिमा निमित्त संगीत विभागाच्या वतीने गीत सादर करण्यात आले. 21/06/2023 ला विश्व संगीत दिवस व योग दिवस निमित्त गीत गायन व नृत्य महाविद्यालयाच्या भव्य प्रांगणात सादर करण्यात आले. या वेळी महाविद्यालयात मोठ्या संख्येने उपस्थिती लाभली होती. 28/09/2023 ला भारततरल लता मंगेशकर जन्मदिवसानिमित्त लतादीदींचे गीत गायन स्पर्धा घेण्यात आली. या सोबतच विभागातर्फे हीरक महोत्सवी वर्ष स्नेह मेळावा निमित्त विविध 24/10/2024 ला पोस्टर स्पर्धा, 18/01/2024 ला गीत गायन स्पर्धा व सेमिनार व्याख्यान, 19/01/2024 ला सुगम संगीत स्पर्धा, 25/01/2024 ला लेझीम नृत्य सादर करण्यात आले.

समर्थ महाविद्यालय लाखनी येथे होणारे वर्षभरातील विविध कार्यक्रम यामध्ये संगीत विभाग हा अग्रेसर होता. संगीत विभागातर्फे शिवाजी महाराज जयंती, महिला दिन, राजभाषा दिन, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती, गुडीपाडवा, रामनवमी या कार्यक्रमांमध्ये संगीत विभागातील विद्यार्थिनींचा सहभाग लाभला. यावर आधारित विविध प्रकारचे गीत सादरीकरण करण्यात आले.

समर्थ महाविद्यालय लाखनी येथील समाजशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा. बाळकृष्ण रामटेके यांनी रेंगेपार कोठा येथील वृद्धाश्रमातील वृद्धांची सामाजिक, आर्थिक, मानसिक व कौटुंबिक समस्या जाणून घेतले. वृद्धांचे प्रश्न व्यक्तिगत स्वरूपाचे असले तरी हे प्रश्न विशिष्ट वृद्धा पुरते मर्यादित नाही. देशातील बहुसंख्य वृद्धांच्या संदर्भात हे प्रश्न निर्माण झाले आहे. कौटुंबिक तणावामुळे कुटुंबात होणारा वृद्धांच्या कोंडमारा आणि वृद्धांची एकाकीपणाची भावना समाप्त करण्याच्या दृष्टीने वृद्धाश्रम हा एक चांगला उपाय आहे. आज वृद्धाश्रम एक काळाची गरज ठरली आहे. वृद्ध दिन केंद्रात राहत असल्यामुळे त्यांची इतर वृद्धांशी ओळख होते. वृद्ध व्यक्ती एकमेकांशी हितगुज साधून एकमेकांचे अनुभव एकमेकांना सांगतात. कौटुंबिक गोष्टींवर चर्चा करतात. वृद्ध असल्यामुळे आपणच दुःखी नाही तर सर्वच वृद्धांना या परिस्थितीतून जावे लागते याची जाणीव त्यांना होते. डॉ. सुनंदा रामटेके, डॉ. संगीता हाडगे, प्रा. धनंजय गिऱ्हेपुजे, डॉ. बंडू चौधरी, प्रा. युवराज जांभुळकर यांनी या वृद्धाश्रमाला भेट दिली. तसेच या वृद्धाश्रमाला समाजशास्त्र विषयाच्या विद्यार्थ्यांनी क्षेत्रभेट दिली. त्यात खालील विद्यार्थी उपस्थित होते. प्राजक्ता दुपारे, निलाक्षी खोब्रागडे, विधी चाचेरे, वैशाली हजारे, मनीष उईके, शिवम धुर्वे, निशांत वासनिक, आदिती गिऱ्हेपुजे, आचल फंदे, स्नेहल वाघाडे, नितीन पंचबुद्धे, साहिल बुराडे.

समाजशास्त्र विभागाद्वारे रक्तदान शिबिर, वृक्षारोपण कार्यक्रम क्षयरोग दिन कार्यक्रम, जनजागरण अभियान एड्स जनजागृती अभियान, नशा मुक्ती कार्यक्रम, इत्यादी समाजपयोगी अभियान राबविले जातात.

यावेळी कार्यक्रमाचे प्रमुख वक्ते म्हणून ग्रंथालय विभाग प्रमुख डॉ. धनंजय गभणे उपस्थिती होते, तर प्रमुख अतिथी म्हणून प्रा. धनंजय गिऱ्हेपुजे तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे हाते यावेळी सर्व प्राध्यापक वृंद व शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते.

दि. 3 जुलै 2023 ला सांस्कृतिक विभागातर्फे 'गुरुपोर्णिमा' उत्सव साजरा करण्यात आला. यावेळी प्रमुख वक्ते म्हणून माजी प्राचार्या संध्याताई हेमणे तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. कापसे सर होते. यावेळी सर्व प्राध्यापकवृंद व शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते.

दि. 1 ऑगस्ट 2023 ला सांस्कृतिक विभागातर्फे लोकमान्य टिळक पुण्यतिथी व लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे जयंती साजरी करण्यात आली. यावेळी कार्यक्रमाचे प्रमुख वक्ते म्हणून मा. तहसिलदार मडावी सर तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. कापसे सर होते. यावेळी प्राध्यापकवृंद व विद्यार्थी उपस्थित होते.

दि. 5 सप्टेंबर 2023 ला सांस्कृतिक विभाग व राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'शिक्षक दिन' कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी माजी प्राध्यापिका अल्काताई सोरदे प्रमुख अतिथी तर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे होते.

दि. 11 सप्टेंबर 2023 ला सांस्कृतिक विभागातर्फे 'द्विग्विजय दिनाचा' कार्यक्रम घेण्यात आला यावेळी आपले विद्यार्थी आपले वक्ते या उपक्रमा अंतर्गत वकृत्व स्पर्धा घेण्यात आली. यावेळी 6 विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला तर प्रमुख वक्ते म्हणून प्रा. गभणे तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून प्रा. धनंजय गिऱ्हेपुजे होते.

दि. 2 ऑक्टो 2023 ला सांस्कृतिक विभागातर्फे 'महात्मा गांधी जयंती' निमित्त 'आपला विद्यार्थी - आपला वक्ता' या अंतर्गत वकृत्व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी 8 विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. यावेळी कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी म्हणून प्रा. धनंजय गिऱ्हेपुजे, डॉ. धनंजय गभणे तर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी

महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे होते.

दि. 9 ऑक्टोबर 2023 ला सांस्कृतिक विभागा तर्फे राष्ट्रीय शिक्षण संस्था लाखनीचे सहकार्यवाह डेबूजी धांडे यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ श्रद्धाजली संभेचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी राष्ट्रीय शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष श्री आल्हादजी भांडारकर तर प्रमुख अतिथी म्हणून श्री उमरावजी बावणकुळे उपस्थित होते.

दि. 15 ऑक्टोबर 2023 ला सांस्कृतिक विभागातर्फे "वाचन प्रेरणा दिन" साजरा करण्यात आला. यावेळी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे तर प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ. धनंजय गभणे होते. यावेळी प्राध्यापकवृंद व शिक्षकेत्तर कर्मचारी उपस्थित होते.

दि. 26 नोव्हेंबर 2023 ला सांस्कृतिक विभागातर्फे "संविधान दिन" उद्देश पत्रिकेचे वाचन करून साजरा करण्यात आला. यावेळी प्रमुख अतिथी प्रा. लालचंद मेश्राम तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे सर होते.

6 डिसेंबर 2023 ला सांस्कृतिक विभागातर्फे "महापरिनिर्वाण दिन" साजरा करण्यात आला. यावेळी प्रमुख अतिथी म्हणून प्रा. अशोक गायधनी, प्रा. धनंजय गिऱ्हेपुजे तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. कापसे होते.

दि. 12 जाने 2023 ला सांस्कृतिक विभागातर्फे स्वामी विवेकानंद जयंती साजरी करण्यात आली. यावेळी प्रमुख वक्ते म्हणून आदर्श शिक्षक पुरस्कार प्राप्त मुबारक अली सैय्यद तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. कापसे होते.

दि. 8 मार्च 2024 ला सांस्कृतिक विभागातर्फे 'जागतिक महिला दिन' साजरा करण्यात आला. या प्रसंगी प्रमुख वक्त्या म्हणून सौ.माधुरी तिजारे तर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्रा. डॉ. सुनंदा रामटेके होत्या.

दि. 8 मार्च 2024 ला आयोजित आंतरविद्यापीठीय स्पर्धेत महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

दि. 14 एप्रिल 2024 ला सांस्कृतिक विभागातर्फे 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती' साजरी करण्यात आली.

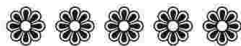

महाविद्यालयाचा स्नेहमेळाव्या निमित्त दि.25 व 26 जानेवारीला ग्रंथ प्रदर्शनीचे आयोजन करण्यात आले. सदर ग्रंथ प्रदर्शनी दि 3 फेब्रुवारी पर्यंत प्राध्यापक , कर्मचारी व विद्यार्थ्यांसाठी खुली होती. विविध कार्यक्रमाच्या आयोजना सोबतच आमचे ग्रंथालय वाचकांना खालील सेवा व सुविधा सतत पुरवीत असते.

ग्रंथ देवाण घेवाण सेवा, संदर्भ सेवा, वर्तमान पत्रे कात्रणे सेवा, संशोधकांसाठी Special Deposit Scheme, ग्रंथपेढी योजना , OPAC , M-OPAC , दिव्यांग वाचकांसाठी ग्रंथ सेवा, ग्रंथालयाच्या काही अभिनव सेवा (BEST PRACTICES OF LIBRARY)

वरील सर्व सेवा व सुविधा देत असतानाच आमचे ग्रंथालय वाचकांना काही अभिनव सेवा देण्यात पुढेच आहे. ग्रंथालयाचे स्वतंत्र माहितीपुस्तक, दैनंदिन सुभाषित सेवा, प्रसंगोपात्त ग्रंथप्रदर्शनीचे आयोजन, उत्तम वाचक पुरस्कार, समर्थ स्टडी सर्कल तर्फे स्पर्धा परीक्षा व व्यक्तिमत्त्व विकास मार्गदर्शन.

ग्रंथालयाच्या सुव्यवस्थित प्रशासनासाठी ग्रंथालय सल्लागार समिती कार्यरत आहे. सदर समिती पालक संस्था , महाविद्यालयाचे प्राचार्य यांच्या मार्गदर्शनाप्रमाणे काम करीत असते, त्यायोगे आमचे ग्रंथालय सतत प्रगती पथावर आहे. महाविद्यालयाच्या NAAC द्वारा मूल्यांकनाच्या आत्तापर्यंत झालेल्या दोन्ही तपासणीत आमचे ग्रंथालय अग्रेसर होते हे विशेष. आमच्या ग्रंथालयाला आतापर्यंत समाजातील विविध क्षेत्रातील अभ्यासू व हितचिंतक व्यक्तींनी भेटी दिल्या आहेत व उत्तम आणि शुभेच्छा पूर्वक अभिप्राय नोंदविला आहे.

शारीरिक शिक्षण विभाग

प्रा. डॉ. धनंजय गिन्हेपुजे
शारीरिक शिक्षण संचालक

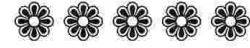
शैक्षणिक सत्र 2023-24 मध्ये शारीरिक शिक्षण विभागातील विद्यार्थ्यांनी दैदिप्यमान कामगिरी पार पाडली. रा.तु.म.नागपूर विद्यापीठ आंतरमहाविद्यालय मैदानी स्पर्धेत महाविद्यालयाला 11 पदक प्राप्त झाली. ज्यामध्ये एम. ए. चा विद्यार्थी समीर देशमुख (सुवर्णपदक), बी. ए. द्वितीय वर्षाची विद्यार्थिनी कु. स्वाती उईके (सुवर्ण पदक, रौप्यपदक, कास्यपदक) बी. ए. द्वितीय वर्षाची विद्यार्थिनी कु. सायली उईके (सुवर्णपदक, रौप्यपदक, कास्यपदक), बी. ए. तृतीय वर्षाचा विद्यार्थी चंद्रहास खंडारे (कास्यपदक), बी.एस.सी. तृतीय वर्षाचा श्रेयस लांजेवार (रौप्यपदक) बी. ए.प्रथम वर्षाचा सुमित मसराम (कास्यपदक), बी. ए.प्रथम वर्षाचा सुजीत बाभरे (कास्यपदक) असा समावेश आहे. आंतर विद्यापीठ मैदानी स्पर्धेत कु. स्वाती उईके हिने लांब उडी स्पर्धेत रौप्यपदक प्राप्त करून मौलीक कामगिरी बजावली. या सर्व विद्यार्थ्यांचे संस्था अध्यक्ष श्री. आल्हादजी भांडारकर, प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे आणि महाविद्यालयीन सर्व घटकांनी अभिनंदन केले. रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ आंतर - महाविद्यालय मुलींच्या कबड्डी स्पर्धेत आपल्या महाविद्यालयाने भंडारा झोनवर 3 संघांना हरवून द्वितीय क्रमांक पटकाविला.

संस्थाध्यक्ष श्री. आल्हादजी भांडारकर, प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे, माजी सिनेट सदस्य श्री. प्रवीणजी उदापूरे यांच्या मार्गदर्शनाखाली जिल्हा क्रीडा अधिकारी यांनी महाविद्यालयाला शासकीय स्तरावरून "ओपण जीम" मिळवून दिले. विद्यार्थ्यांना तसेच महाविद्यालयातील सर्व घटकांना याचा फायदा निश्चितच होतो आहे. शारीरिक शिक्षण विभागाच्या सहकार्याने पतंजली योग समिती द्वारे नित्यनियमित योग वर्ग सुरु आहे. 70-80 योगसाधक या ठिकाणी उपस्थित असतात.

दि. 23 सप्टेंबर 2023 रोजी 'संस्कृत शुभेच्छा पत्रक स्पर्धा' घेण्यात आली. इंग्रजी मराठीप्रमाणे संस्कृत मध्येही शुभेच्छा देता येतात, याचे ज्ञान विद्यार्थ्यांना या स्पर्धेमार्फत झाले. या स्पर्धेत प्रथम क्रमांक कु. प्रजा दिघोरी (बी.ए भाग 1) द्वितीय क्रमांक कु. सलोनी दिघोरे (बी.ए भाग 2) व तृतीय क्रमांक कु. शिवानी पचारे (बी. ए. भाग 2) व कु. तन्नू गभने (बी .ए. भाग 1) या विद्यार्थिनींना देण्यात आला. दि. 20 ऑक्टोबर 2023 रोजी संख्या ज्ञानावर आधारित 'संस्कृत संख्या पाठांतर स्पर्धा' घेण्यात आली. विद्यार्थ्यांना संस्कृत संख्या अवगत असावी हा या स्पर्धेमागील उद्देश होता. या स्पर्धेत प्रथम क्रमांक कु. अंकिता मेश्राम (बी.ए 3) द्वितीय क्रमांक कु. योगेश्री मेश्राम (बी.ए.2) व तृतीय क्रमांक कु. हिमानी पटले (बी. ए. 1) यांना देण्यात आला. स्नेहमेळावा व हीरक महोत्सवी वर्षानिमित्त दि. 23 जानेवारी 2024 ला 'संस्कृत सुभाषित स्पर्धा' घेण्यात आली. नैतिकतेची शिकवण व जीवन जगण्याची कला आपल्याला सुभाषितातून मिळते म्हणून सुभाषित म्हटले पाहिजे व त्याच्या भावार्थ समजून घेतला पाहिजे हे या स्पर्धेमागील उद्देश होते. या स्पर्धेत प्रथम क्रमांक बी. ए. तृतीय वर्षातील कु. अंकिता मेश्राम, द्वितीय क्रमांक बी. ए. द्वितीय वर्षातील कु. सलोनी दिघोरे व तृतीय क्रमांक बी. एस्सी भाग तीन मधील कु. भाग्यश्री नंदेश्वर यांना देण्यात आला.

दि. 29 फेब्रुवारी 2024 रोजी संस्कृत विषय असणाऱ्या विद्यार्थ्यांची रामटेक शहरातील कवी कुलगुरु कालिदास विद्यापीठाला भेट देण्यात आली या शैक्षणिक सहली अंतर्गत विद्यार्थ्यांना विद्यापीठात अभ्यासले जाणारे वेद, वेदांग, ज्योतिष, शास्त्रार्थशाळा, योग शाळा, व्याकरण यांची उत्तमरीत्या माहिती मिळाली. संस्कृत व संस्कृतीची जोपासना करायची असेल तर संस्कृत विषय अभ्यासणे आवश्यक आहे याचे ज्ञान विद्यार्थ्यांना या सहली अंतर्गत झाले. दिनांक 8 फेब्रुवारी 2024 व 23 मार्च 2024 रोजी 'संस्कृत संभाषण वगचि' आयोजन करण्यात आले. विद्यार्थ्यांच्या मनातील संस्कृत विषयाविषयी असणारी भीती नष्ट करण्यासाठी या संभाषण वगचि आयोजन करण्यात आले.

महाविद्यालयाच्या दैनंदिन प्रार्थनेच्या वेळी आठवड्याचे एक सुभाषित महाविद्यालयाच्या सर्व विद्यार्थ्यांना सांगण्यात येते या शैक्षणिक क्षेत्रामध्ये एकूण 34 सुभाषित विद्यार्थ्यांना सांगण्यात आले. तसेच रामदास स्वामी रचित तीन मनाचे श्लोक प्रति दिवसाला विद्यार्थ्यांना सांगण्यात येते. या सर्व गोष्टींचा उपयोग विद्यार्थ्यांच्या ज्ञान संवर्धनासाठी होतो.

गृहअर्थशास्त्र विभाग

प्रा. डॉ. स्मिता गजभिये

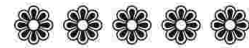

2023-24 या शैक्षणिक सत्रात गृहअर्थशास्त्र विभागातर्फे बरेच उपक्रम घेण्यात आले त्यामध्ये दिनांक 24/7/2023 सोमवारला गृह अर्थशास्त्र विभागाद्वारे 'आंतरराष्ट्रीय भरड धान्य वर्ष 2023' या अनुषंगाने तृणधान्याचे 'मानवी आरोग्य आहारातील महत्त्व' या विषयावर विद्यार्थिनींकरिता निबंध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. जागतिक स्तनपान सप्ताह 1 ते 7 ऑगस्ट 2023या अनुषंगाने 'बालक आणि माते करीता स्तनपानाचे महत्त्व' या विषयावर दिनांक 2 ऑगस्ट 2023 ला अतिथी व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. राष्ट्रीय पोषण सप्ताह 1 ते 7 सप्टेंबर या अनुषंगाने दिनांक 1 सप्टेंबर 2023 शुक्रवारला अंगणवाडी केंद्र क्रं 1 सावरी /मुरमाडी येथील बालकांना पोषक आहाराचे वितरण करण्यात आले. दिनांक 11/9/ 2023 सोमवारला ग्रंथालयाला भेट देण्यात आली. विद्यार्थिनींच्या शारीरिक आणि वैयक्तिक सुरक्षिततेच्या दृष्टिकोनातून गृहअर्थशास्त्र विभागात सॅनिटरी पॅडचे उद्घाटन दिनांक 18 सप्टेंबर 2023 ला करण्यात आले. दिनांक 25/9 /2023 सोमवारला गणेश उत्सवानिमित्त रांगोळी स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले.

जनजागृती अभियान, रक्तदान शिबिर, आरोग्य तपासणी शिबिर, आंतरराष्ट्रीय युवा दिन, दि. 5 फेब्रुवारी 2024 रोजी गराडा, केसलवाडा, माडगी, टेकेपार, खुशिंपार, मार्गे रावणवाडी या गावात सायकल रॅलीचे आयोजन करण्यात आले होते. बेटी बचाव बेटी पढाव, प्लास्टिक निर्मूलन, प्रदूषण मुक्त शहर, झाडे लावा झाडे जगवा, पाणी वाचवा, चालवा सायकल फिट रहा, हम सब एक है, असे उद्देश समोर ठेवून सायकल रॅली गावागावातून काढण्यात आली. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.दिगांबर कापसे यांनी रॅलीला हिरवी झेंडी दाखविली. रॅलीचे नेतृत्व कॅप्टन बाळकृष्ण रामटेके यांनी केले. जागतिक जलदिन, जागतिक क्षयरोग दिन, व्यसनमुक्ती अभियान, नो व्हेईकल डे इत्यादी कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले.

शैक्षणिक सत्र 2023-24 मध्ये शुभम कावेश्वर रामटेके, करण सतीश बघेले या एनसीसी कॅडेट्सची भारतीय सैन्य दलात निवड झाली. एनसीसी डायरेक्टर महाराष्ट्र द्वारा आयोजित बेसिक लीडरशिप कॅम्प करिता अभिजीत मस्के, गौरव कमाने, अमन सार्वे, या एनसीसी कॅडेटची निवड झाली. दि. 3 ते 14 ऑक्टोबर 2023 या कालावधीत ब्रिगेड ऑफ द गाइड्स रेजिमेंटल सेंटर, कामठी येथे नियमित सैन्यासह संलग्न क प्रशिक्षण (Army Attachment Camp) कामठी येथे आदित्य सार्वे, लोकेश गिदमारे, अविनाश ठवकर या एनसीसी विद्यार्थ्यांने यशस्वीरित्या पूर्ण केला. यश सुनील निर्वाण या विद्यार्थ्यांची पूर्व गणतंत्र शिबिरा करिता निवड झाली होती. दिनांक 5 जानेवारी 2024 रोजी ग्रामीण रुग्णालय लाखनी, डॉ. हेडगेवार रक्तपेढी नागपूर, समर्थमहाविद्यालय लाखनी यांच्या संयुक्त

विद्यमानाने रक्तदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. या रक्तदान शिबिरात प्रज्वल निंबार्ते, आदित्य सार्वे, सुमित कमाने, प्रणय पिंपळशेंडे, रितिक टेकाम, सुजल नागदेवे, अमन सार्वे एनसीसी विद्यार्थ्यांनी रक्तदान केले. राजश्री साहेबराव टेंभरे या एनसीसी विद्यार्थिनीने राष्ट्रीय क्षयरोग दूरीकरण कार्यक्रमांतर्गत 24 मार्च 2024 ला जागतिक क्षयरोग दिनानिमित्त आयोजित केलेल्या पोस्टर्स स्पर्धेत पारितोषिक देण्यात आला. एनसीसी च्या माध्यमातून एनसीसी कॅडेट्स ना देशभक्ती तसेच शिस्तीचे धडे दिले जातात नित्य परेड मधून कॅडेट्सला शारीरिक क्षमतेच्या आणि त्याचबरोबर त्यांच्यातील व्यक्तिमत्त्वाच्या विकास होतो. वर्षभराच्या वाटचालीमध्ये महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. दिगांबर कापसे यांचे एनसीसी कॅडेट्स ला मार्गदर्शन लाभले.

"महिला तक्रार निवारण विभाग" 2023-24

संयोजिका

डॉ. संगिता पंकज हाडगे

महिला तक्रार निवारण समिती

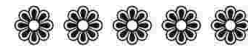
राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाच्या शताब्दी समारोह व समर्थ महाविद्यालयाच्या हीरक महोत्सवी वर्षानिमित्त शैक्षणिक सत्र 2023-24 या वर्षात महिला तक्रार निवारण विभागांतर्गत महिला बालविकास विभाग लाखनी व समर्थमहाविद्यालय लाखनी यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयीन विद्यार्थिनींना राजमाता जिजाबाई युवती स्वसंरक्षण प्रशिक्षण त्रिदिवसीय कार्यक्रमाचे आयोजन दि. 1 ते 3 ऑगस्ट 2023 या

वस्त्र शास्त्र या विषयांतर्गत एम.ए. प्रथम सत्राच्या विद्यार्थिनींकरिता दिनांक 25/9/ 2023 सोमवारला "वस्त्र शास्त्र" या विषयावर सेमिनारचे आयोजन करण्यात आले. गृह अर्थशास्त्र विभाग आणि वाणिज्य विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने 3 ते 10 ऑक्टोबर 2023 या कालावधीमध्ये 'शिका आणि कमवा' या उपक्रमांतर्गत सात दिवशीय कापडी बॅग प्रशिक्षण प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. विद्यार्थिनींना आरोग्याविषयी माहिती मिळावी या हेतूने दैनंदिन आरोग्य फलकाचे अनावरण दिनांक 1/9/2023 गुरुवारला गृह अर्थशास्त्र विभागात करण्यात आले. बी.ए तृतीय वर्ष (पाचवे सत्र) गृह अर्थशास्त्र विषयाच्या विद्यार्थिनी दिनांक 12/ 10/2023 गुरुवारला SEVEN HEVEN SUPER MARKET LAKHANI ला शैक्षणिक भेट दिली. वस्त्र-शास्त्र या विषयांतर्गत एम.ए प्रथम वर्ष विद्यार्थिनींनी दिनांक 15/10/2023ला 'कोसा उद्योग महामंडळ' पालांदूरला शैक्षणिक भेट दिली. एम. ए .गृह अर्थशास्त्र विषयाच्या विद्यार्थिनींनी प्रात्यक्षिक विषयांतर्गत शिवनयंत्रावर कपडे शिवून गरजू लोकांना वितरित केले.

Food and Nutrition या विषयांतर्गत एम.ए तृतीय सत्र गृह अर्थशास्त्राच्या विद्यार्थिनींनी दिनांक 30/10/2023 ला वर्षा देशमुख यांची मुलाखत घेऊन शैक्षणिक सर्वे केला. दिनांक 30/10/2023 सोमवारला एम.ए प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थिनींनी अंगणवाडीला शैक्षणिक भेट दिली. दिनांक 23/1/2024 ला महाविद्यालयात आनंद मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले. हीरक महोत्सवी वर्ष आणि स्नेह मेळाव्यानिमित्त दिनांक 25ते 26 जानेवारी 2023 ला कला प्रदर्शनीचे आयोजन करण्यात आले. दिनांक 5/2/2024 सोमवारला गृहअर्थशास्त्र अभ्यास मंडळाद्वारे अतिथी व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. 'कौटुंबिक संसाधनाचे व्यवस्थापन' या विषयांतर्गत दिनांक 12/2/ 2024 ला हिना प्लॅस्टिक अँड गिफ्ट सेंटर लाखनीला स्वयंरोजगार अनुषंगाने भेट देण्यात आली. दिनांक 24/2/2024 ला एम.ए. प्रथम वर्ष द्वितीय सत्राच्या विद्यार्थिनींनी अंगणवाडी केंद्र क्रं 1 सावरी मुरमाडी येथे शैक्षणिक साहित्याचे वितरण केले.

दिनांक 12/3/ 2024 मंगळवारला 'पर्यावरण जनजागृती' या उपक्रमा अंतर्गत पर्यावरण पूरक कापडी पिशवी विद्यार्थिनी आणि प्राध्यापक भगिनींनी तयार करून लाखनीच्या आठवडी बाजारात कापडी बाजार पिशवीचे वितरण करण्यात आले. बी.ए प्रथम वर्ष, द्वितीय सत्र विद्यार्थिनींकरिता दिनांक 28/3/2024 ला एक दिवसीय फॅब्रिक/ ब्लॉक प्रिंटिंग कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले.

नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 2020 या अंतर्गत एम. ए प्रथम वर्ष, द्वितीय सत्राच्या विद्यार्थिनींकरिता 16/3/2024 ला 'गर्भसंस्कार' या विषयावर अतिथी व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. 'कौटुंबिक संसाधनाचे व्यवस्थापन या विषयांतर्गत' दिनांक 1/4/2024 ला संगणकीय कक्षामध्ये सेमिनारचे आयोजन करण्यात आले. दिनांक 8/ 4/2024 ला गभने वस्त्र भांडार लाखनीला विद्यार्थिनींनी शैक्षणिक भेट दिली. दिनांक 15/4/2024 सोमवारला 'कौटुंबिक संसाधनाचे व्यवस्थापन' या विषयांतर्गत "गटचर्चे" आयोजन करण्यात आले. दिनांक 23/4/2024 मंगळवारला "वस्त्र-शास्त्र" या विषयांतर्गत संगणकीय कक्षामध्ये सेमिनारचे आयोजन करण्यात आले. एम. ए. द्वितीय सत्राच्या विद्यार्थिनींनी 1 फेब्रुवारी ते 30 एप्रिल 2023 या कालावधीमध्ये क्रिया कौशल्यावर आधारित तीन महिन्याचे (OJT Project) व्यवसायिक प्रशिक्षण पूर्ण केले. 2023-24 या शैक्षणिक सत्रात वर्षभर चालविलेल्या विभागाच्या उपक्रमामध्ये आमच्या महाविद्यालयातील सर्व घटकांचे खूप सहकार्य आणि मार्गदर्शन मिळाले त्याबद्दल गृहअर्थशास्त्र विभागातर्फे आम्ही सर्वांचे मनःपूर्वक आभार मानतो.

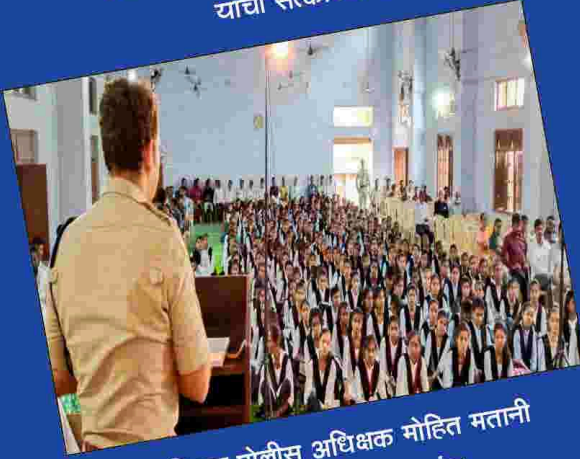

माजी सनदी अधिकारी अविनाश धर्माधिकारी
यांचा सत्कार करतांना

पद्मश्री डॉ.परशुराम खुणे यांचा
सत्कार करतांना

भंडारा जिल्हा पोलीस अधीक्षक मोहित मतानी
विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करतांना

बेरार फायनान्स चे संस्थापक श्री मारोतीजी जवंजार
विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करतांना

प्रसिद्ध पक्षीतज्ञ किरण पुरंदरे
विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करतांना

साप्ताहिक विवेक द्वारा प्रकाशित शिक्षणमहर्षी बापुसाहेब लाखणीकर
यांच्या जिवनावर आधारित ग्रंथाचे प्रकाशन करतांना
चंद्रशेखरजी बावनकुळे आणि डॉ.परिणय फुके

